

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2024 02

FIYATI: 35 TL

“Hepimiz İçin
Asıl Olan,
Milletin,
Vatanın Hayat
ve Selametinin
Teminidir.”

**İzmir Harp Oyunları
Konuşması (9 Şubat 1921)**

Yaşar Öztürk'ün yazısı 19. sayfada

Başkent Üniversitesi Adana Hemotoloji-Onkoloji Hastanesi Hizmete Açıldı

Ufuk Akyol:
Bir Umut s: 3

Cihangir Dumanlı:
**İzmir İktisat
Kongresi** s: 25

Kaya Boztepe:
Anıtkabir s: 31

Cengiz Özakıncı:
**Bahriye
Vekili
İhsan
Eryavuz'un
İsmet Paşa'ya
Mektubu** s: 39

Gürbüz Evren:
**Mustafa
Kemal,
İstanbul,
Kapadokya?**
s: 13
Tekin Özertem:
Güzel ve Çirkin s: 75

Nice
100
Yıllara

Yüzyıl Önce Yüzyıl Sonra SEVR ve LOZAN
Türkiye Cumhuriyeti'ne Karşı Lozan Üzerinden
Psikolojik Savaş
Yalanlar ve Gerçekler
İlk Kez Yayınlanan Özgün Belgelerle
Cumhuriyetin Yüzyüncü Yılına Armağan
Otopsi Yayınları

Bütün Dünya

2000

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Anısal Yönetmen:

Mete Akyol

Yayın Genel Yönetmeni:

Ufuk Akyol

Görsel Yönetmen

ve Yayın Genel Yönetmeni

Yardımcısı:

Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:

Faruk Güney

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Eğitim Danışmanı:

Dr. Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:

Nükhet Alicikoğlu

Abone Servisi:

Hatice Taygan

*Bütün Dünya 2000 dergisi,
Başkent Üniversitesi'nin
kültür hizmetidir.*

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (Anısal Başkan)

Prof. Dr. Ahmet Mumcu

Prof. Dr. Solmaz Doğanca

Prof. Dr. Sevil Öksüz

Prof. Dr. Ender Varinlioğlu

Prof. Dr. Okay Eroskay

Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu

Prof. Dr. Sedefhan Oğuz

Prof. Dr. Levent Peşkiricioğlu

Kaya Karan, İlhan Banguoğlu,

Ahmet Aydede, Ertan Karasu, Manuel Bilos

Sürekli Yazarlar:

Yahya Aksoy, A. Erdem Akyüz, Sabriye Aşır,

Nuray Bartoschek, Kaya Boztepe, Vahap Candan,

Ali Tekin Çam, Ömer Dedeoğlu, Dr. Cihangir Dumanlı,

Barbaros Eneç, Konur Ertop, Gürbüz Evren,

Dr. Murat Molu, Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal,

Cengiz Özakıncı, Dr. Tekin Özerterem, Yaşar Öztürk,

Necdet Pamir, Dr. Sezin San Sungunay, Reha Tartıcı,

İzlen Şen Toker, Cemal Türkmen, Necef Uğurlu,

Mehmet Ünver, Mustafa Yıldız, Berk Yüksel

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara

Tel: (0312) 212 80 16

Faks: (0312) 212 31 33

İletişim Adresi:

Burhaniye Mah. Burhaniye Abdullah Ağa Cad. No:103

Üsküdar, 34662 İstanbul

Tel: (0216) 422 22 67

Abone Servisi:

Tel: (0541) 725 74 11

abone@butundunya.com.tr

Baskı: Sonsöz Gazetecilik Matbaa San. ve Tic. Ltd. Şti.

İvedik OSB. Mah. 1341 Cad. No:56 Yenimahalle / Ankara

Matbaa Sertifika No: 50737

Basım Tarihi: 27 / 01 / 2024

www.butundunya.com.tr • butundunya@butundunya.com.tr

3 Bir Umut... Dr. Ufuk Akyol

4 Başkent Üniversitesi'nin Adana'daki Hematoloji ve Onkoloji Hastanesi hizmete açıldı

9 Atina Akademisi'nden Prof. Dr. Mehmet Haberal'a Yüksek Şeref Ödülü

13 Mustafa Kemal, İstanbul, Kapadokya? Gürbüz Evren

19 "O Millet Aşkı ki, Sinemizde Sönmez Bir Kuvvet, Metanet ve Ateş Kaynağıdır." Yaşar Öztürk

25 İzmir İktisat Kongresi Dr. Cihangir Dumanlı

31 Anıtkabir Kaya Boztepe

39 Bahriye Vekili İhsan Eryavuz'un İsmet Paşa'ya Mektubu Cengiz Özakıncı

45 Kuvay-ı Milliye Sonuç Alınıncaya Kadar Görevini Yapmaya Devam Edecektir! Cengiz Önal

50 Hakimiyeti Milliye Yazıları

51 Başbakan İnönü, Komutanının Yüzüne Bakmadığı Kara Harp Okulu'nda Mete Akyol

55 Berlin Türk Şehitliği Vahap Candan

61 Kahramanmaraş'ın Yeniden Doğuşu Yahya Aksoy

65 Fransız Devrimi Necef Uğurlu

71 Sizin Sevginiz Ne Kadar Eder? Nuray Bartoschek

İÇİNDEKİLER

73 Polizei Oben Aybars Kuday

75 Güzel ve Çirkin Dr. Tekin Özertem

79 Dağ Köyünü Tiyatro ile Tanıştıran Doktor Yılmaz Meriç

83 Sevinçli Yaşam Sanatı Op. Dr. Murat Molu

87 Çok Kültür Tek İnsanlık Sabriye Aşır

90 Dönüşüm Muhteşem Olacak Ali Tekin Çam

97 Ezber Bozmak Berk Yüksel

101 Fidanlık Müdürü Cemal Türkmen

105 Denizler ve Taşıma "Dar Boğazları" Necdet Pamir

109 7 Sağlıklı Besin Deniz Bener

112 Quinta da Regaleira İzlen Şen Toker

119 Geleceğimiz İçin Doğa ile Barışmalıyız! Reha Tartıcı

123 Dünyayı Gezdirenen Manto Mehmet Ünver

126 Değişmeyen Doğu İnsanı Tayfun Yılmaz

127 Bağımsızlığın İlk Kıvılcımı

131 Metin Eloğlu Sabri Kemal

135 Penisilin

139 Boş İnanışlar ve Öyküleri Çiçek Erdem

144 Bir Elmas ya da Bir Şişe Su

147 Neler Olmuyor ki Dünyada Dr. Sezin San Sungunay

18 Beni Hatırlayınız

38 İlk Dersimiz Türkçe

60 Gözün Sözü

122 Bilginizi Denetleyin

143 Sudoku

151 Çözümler

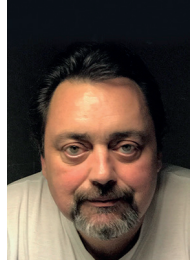
152 Yarının Büyüklüğü

154 Bulmaca

156 Satranç

158 Bize Gönderilen Kitaplardan

160 Bir Fotoğraf Bin Sözcük

Bir Umut...

Radyodan, televizyondan veya penceresi açık kalmış bir evden kulağıma bir türkü çalınıyor bazen.

“Sarı saçlarına deli gönlümü bağlamışım, çözülmüyor...”

Ne güzel demiş, ne güzel sevmiş diye düşünüyorum ve kendi kendime “Ne güzel insanlarım var benim, iyi ki burada doğmuşum.” diyorum.

Trabzon’dan çıkıp Zigana’ya giriyorum. Tünelden çıkar çıkmaz “Bu ne ihtişamlı manzara.” diye hayran kalıyorum.

“Ne güzel memleketim var benim, iyi ki burada doğmuşum.” diyorum.

Mevlana’yı okuyup “Bu ne bilgeliktir” diye kalakalıyorum.

“Ne güzel memleketim.” diye coşuyorum.

Dünyadaki en eski üç yerleşim bölgesinden ikisi benim memleketimde.

Sonraki zamanlarda da her yerinde yaşamış insanlar.

“Ne güzel, ne bereketli toprakları var memleketimin.” diyerek gururlanıyorum.

Ama sonra o kahrolası iki temel düşmanı görüyorum tilkemde: Her türlüşünden taassup ve en derininden cehalet.

Bir yumruk tıkıyor boğazımı.

“İnsan gerileyebilir ama insanlık asla!” sözü geliyor aklıma.

Bir umut kaplıyor tekrardan içimi... •

ufukakyol@butundunya.com.tr

Başkent Üniversitesi'nin Adana'daki Hematoloji ve Onkoloji Hastanesi hizmete açıldı

Prof. Dr. Mehmet Haberal: Cumhuriyet, Eserlerle Taçlanır

Başkent Üniversitesi Kurucusu Prof. Dr. Mehmet Haberal, Cumhuriyetimizin 100. yılında ülkemize bir eser daha kazandırdı. Başkent Üniversitesi Adana Dr. Turgut Noyan Uygulama ve Araştırma Merkezi Hematoloji ve Onkoloji Hastanesi, 29 Aralık 2023 günü düzenlenen törenle hizmete açıldı.

Başkent Üniversitesi Adana Dr. Turgut Noyan Uygulama ve Araştırma Merkezi Hematoloji ve Onkoloji Hastanesi, düzenlenen törenle hizmete açıldı.

Başkent Üniversitesi sağlık kuruluşlarına, Cumhuriyetimizin 100. yılında yeni bir halka daha eklendi. Temeli 2021 yılı sonlarında atılan Başkent Üniversitesi Adana Dr. Turgut Noyan Uygulama ve Araştırma Merkezi Hematoloji ve Onkoloji Hastanesi, 29 Aralık 2023 günü düzenlenen törenle tüm poliklinikleriyle hizmete açıldı.

Başkent Üniversitesi Adana Dr. Turgut Noyan Uygulama ve Araştırma Merkezi bünyesindeki dördüncü hastane olan Hematoloji ve Onkoloji Hastanesi, Başkent Üniversitesi'nin kaliteli sağlık hizmetleri

halkasına eklenmiş oldu.

Hematoloji ve Onkoloji Hastanesi'nin açılışı dolayısıyla

Prof. Dr. Mehmet Haberal törende yaptığı konuşmada, Başkent Üniversitesi'nin kaliteyi ne denli önemseydiğinin altını çizdi.

Hematoloji ve Onkoloji Hastanesi'nin açılış törenine çok sayıda davetli katıldı.

düzenlenen törene, Başkent Üniversitesi Kurucusu Prof. Dr. Mehmet Haberal, Başkent Üniversitesi Rektör Vekili Prof. Dr. Abdülkadir Varoğlu, Sağlık Kuruluşları Direktörü Prof. Dr. Ali Haberal, üniversite ve hastane yöneticileri ile hekimler katıldı.

Başkent Üniversitesi Adana Dr. Turgut Noyan Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü Prof. Dr. Birol Özer'in açılış konuşmasının ardından, Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Derya Akaydın Aldemir de konuklara seslendi. Ardından bir konuşma yapan

29 Aralık 2023 tarihinde açılışı gerçekleştirilen Başkent Üniversitesi Adana Dr. Turgut Noyan Uygulama ve Araştırma Merkezi Hematoloji ve Onkoloji Hastanesi, ülkemizin yüz akı bir sağlık tesisi olarak, Cumhuriyetimizin 100. yılında hizmete girdi.

BU BİNA
CUMHURİYETİMİZİN 100. YILINDA
KURUCU REKTÖRÜMÜZ
SN. PROF. DR. MEHMET HABERAL
TARAFINDAN HİZMETE AÇILMIŞTIR.
29.12.2023

Prof. Dr. Mehmet Haberal, ülkemize kazandırdığı yeni sağlık tesisini törene katılan davetlilerle birlikte gezdi.

Başkent Üniversitesi Rektör Vekili Prof. Dr. Abdülkadir Varoğlu, Cumhuriyetimizin 100. yılında ülkemize kazandırılan Hematoloji ve Onkoloji Hastanesi'ni "altın halka" olarak nitelendirdi. Sağlık Kuruluşları Direktörü Prof. Dr. Ali Haberal ise Başkent Üniversitesi'nin sağlıkta öncü bir kuruluş olduğunu vurguladı.

Başkent Üniversitesi Kurucusu Prof. Dr. Mehmet Haberal da törende yaptığı konuşmada, Başkent Üniversitesi'nin kaliteyi ne denli önemseydiğinin altını çizdi. Başkent Üniversitesi'nin bilim ihraç eden bir konumda olduğunu anımsatan Prof. Dr. Mehmet Haberal, sadece sözle değil icraatlarıyla da kanıtladığı o cümlesini yineledi, "Cumhuriyet eserlerle taçlanır" diyerek çok çalışacağı mesajı verdi.

Konuşmaların ardından, yalnızca Adana'ya değil bölgeye, tüm Türkiye'ye ve hatta dünyaya hizmet

verecek olan Hematoloji ve Onkoloji Hastanesi'nin açılışı için kurdele kesildi. Prof. Dr. Mehmet Haberal, ülkemize kazandırdığı yeni sağlık tesisini törene katılan davetlilerle birlikte gezdi.

Prof. Dr. Mehmet Haberal daha sonra, Başkent Üniversitesi özel ilk ve ortaöğretim okullarını da ziyaret etti.

Arından Çukurova Poliklinikleri'ne geçen Prof. Dr. Haberal, Nörolojik Rehabilitasyon Merkezi'nde incelemelerde bulundu ve hastalara geçmiş olsun dileklerini ilettili. •

Adana bölgesindeki ilk Başkent Üniversitesi kuruluşu olarak 1998 yılında, Başkent Üniversitesi Adana Turgut Noyan Uygulama ve Araştırma Merkezi Yüreğir Başkent Hastanesi, 364 yatak kapasitesiyle bölgede sağlık hizmeti sunmaya başladı. 2002 yılında Başkent Üniversitesi Seyhan Hastanesi, 2006 yılında da Türkiye'nin en büyük ve en modern diyaliz merkezini bünyesinde barındıran Başkent Üniversitesi Kışla Sağlık Yerleşkesi açıldı. 2017 yılında ise Başkent Üniversitesi Çukurova Poliklinikleri ile bölgedeki sağlık tesislerine bir yenisini daha ekledi. 29 Aralık 2023 tarihinde açılışı gerçekleştirilen Başkent Üniversitesi Adana Dr. Turgut Noyan Uygulama ve Araştırma Merkezi Hematoloji ve Onkoloji Hastanesi de ülkemizin yüz akı bir sağlık tesisi olarak, Cumhuriyetimizin 100. yılında hizmete girdi.

Atina Akademisi'nden Prof. Dr. Mehmet Haberal'a Yüksek Şeref Ödülü

Başkent Üniversitesi Kurucusu Prof. Dr. Mehmet Haberal, dünyaca ünlü Atina Akademisi'nin Yunan olmayan bir yabancıya ilk kez verdiği Yüksek Şeref Ödülü'ne layık görüldü. Akademi'nin oybirliğiyle aldığı kararı, Prof. Dr. Haberal'ın onur konuğu olarak geçtiğimiz ay katıldığı Selanik'teki Panhelenik Transplantasyon

Kongresi'nde, Prof. Dr. Andreas Tzakis duyurdu.

Başkent Üniversitesi Kurucusu Prof. Dr. Mehmet Haberal, 18-20 Ocak 2024 tarihlerinde Yunanistan'ın Selanik kentinde düzenlenen Panhelenik Transplantasyon Kongresi'ne onur konuğu olarak katıldı. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün doğduğu

Atina Akademisi'nin Yunan olmayan bir yabancıya ilk kez verdiği Yüksek Şeref Ödülü'ne, Prof. Dr. Mehmet Haberal layık görüldü.

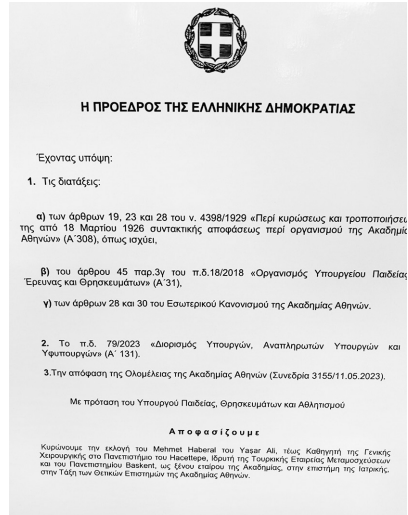
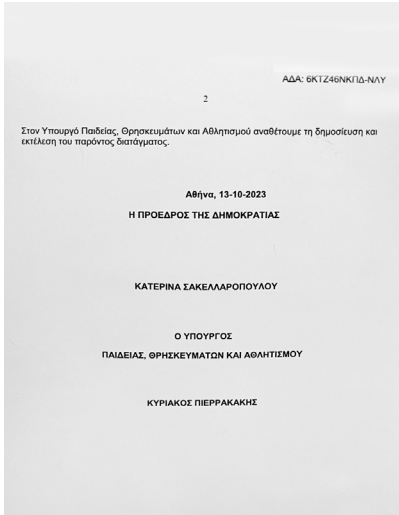
topraklarda, Selanik'te ülkesini temsil eden Prof. Dr. Haberal'a, kongredeki meslektaşları yoğun ilgi gösterdi.

Prof. Dr. Mehmet Haberal ayrıca, önemli bir ödüle de layık görüldü. Kuruluşu milattan önce 380'li yıllara dayanan ve Sokrates gibi pek çok filozofun yetiştiği, dünyanın en büyük akademilerinden biri olan Atina Akademisi, Prof. Dr. Mehmet Haberal'a Yüksek Şeref Ödülü vermeye oybirliği ile karar verdi.

Yunanistan Cumhurbaşkanı Katerina Sakelaropulu ve Yunanistan Eğitim, Din İşleri ve Spor Bakanı Kyriakos Pierrakakis'in onayladığı karar, Yunan resmi gazetesinde de yayımlandı. Atina Akademisi'nin Yunan olmayan bir yabancıya verdiği ilk Yüksek Şeref Ödülü, Prof. Dr. Mehmet Haberal'a verilecek.

Prof. Dr. Mehmet Haberal, Panhelenik Transplantasyon Kongresi'nin onur konuğuydu.

Yunanistan Cumhurbaşkanı Katerina Sakelapopulu ve Yunanistan Eğitim, Din İşleri ve Spor Bakanı Kyriakos Pierrakakis'in onayladığı karar, Yunan resmi gazetesinde de yayımlandı.

Kuruluşu milattan önce 380'li yıllara dayanan ve Sokrates gibi pek çok filozofun yetiştiği, **dünyanın en büyük akademilerinden biri olan Atina Akademisi, Prof. Dr. Mehmet Haberal'a Yüksek Şeref Ödülü vermeye oybirliği ile karar verdi.**

Atina Akademisi'nde oy birliğiyle alınan ödül kararını, Prof. Dr. Haberal'ın onur konuğu olarak katıldığı Panhelenik Transplantasyon Kongresi'nde, Pittsburg Strazl Enstitüsü'nden Prof. Dr. Andreas Tzakis duyurdu. Yunanistan Sağlık Bakan

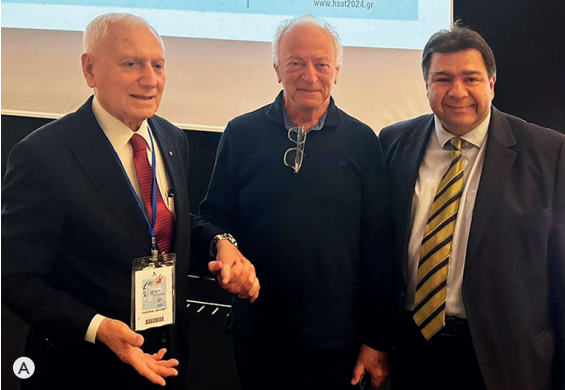
Yardımcısı Marios Themistocleous ile Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Temsilcisi Dr. Stratos V. Gotzaridis'in de katıldığı kongrede, Prof. Dr. Andreas Tzakis, Prof. Dr. Mehmet Haberal'ı takdim etti ve kutladı.

Prof. Dr. Andreas Tzakis, Prof. Dr. Mehmet Haberal'a Atina Akademisi'nin Yüksek Şeref Ödülü'nün takdim edileceğini şu sözleriyle duyurdu:

“Kendisi eşsiz bir bilim insanı. Bugün size Atina Akademisi'nin Prof. Haberal'ı dünyaya büyük katkıları nedeniyle Yunan olmayan birine normalde verilmeyen Yüksek Şeref Ödülü'yle onurlandırdığını duyurmak isterim.

Bu seçim sonucundan

**Prof. Dr. Andreas Tzakis:
“Kendisi eşsiz bir bilim
insanı. Bugün size Atina
Akademisi’nin Prof.
Haberal’ı dünyaya büyük
katkıları nedeniyle Yunan
olmayan birine normalde
verilmeyen Yüksek Şeref
Ödülü’yle onurlandırdığını
duyurmak isterim.**

Başkent Üniversitesi Kurucusu Prof. Dr. Mehmet Haberal, Pittsburg Strazl Enstitüsü’nden Prof. Dr. Andreas Tzakis ve Kongre Başkanı Prof. Dr. Georgios Tsoulfas ile birlikte. (Fotoğraf A)
Prof. Dr. Haberal, Prof. Dr. Andreas Tzakis ve Yunanistan Sağlık Bakan Yardımcısı Marios Themistocleous. (Fotoğraf B)

*özellikle mutluluk
duydum. Gelecek
yıl uygun bir za-
manda ödül töreni-
ni düzenleyeceğiz.”*

Prof. Dr. Mehmet Haberal ise meslektaş ve yakın dostu Prof. Dr. Andreas Tzakis’e teşekkür etti.

Türkiye’de ve bölgede organ nakli sürecini anlatan Prof. Dr. Haberal, Selanik’in önemine de dikkat çekerken, Büyük Önder Atatürk, silah arkadaşları ve aziz şehitlerimizi rahmetle ve şükranla andığını dile getirdi.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Temsilcisi Dr. Stratos V. Gotzaridis de, Prof. Dr. Haberal’ın bu kongrede bulunmasının çok önemli olduğunu ve kendileri için gurur kaynağı olduğunu ifade etti.

Kongre başkanı Prof. Dr. Georgios Tsoulfas da Prof. Dr. Haberal’a teşekkür etti. •

Mustafa Kemal, İstanbul, Kapadokya?

Atatürk için aynı içerikte ve birbirini tekrar eden yazılar kaleme almaktan kaçınıyorum. Atatürk söz konusu olunca bilinmeyenleri bulmaya, kamuoyunun hiç duymadığı, okumadığı ayrıntıları aktarmaya özen gösteririm.

Bu nedenle de yabancı arşivleri, kaynakları, farklı ülkelerdeki kamuoyunu araştırır, incelerim. Küba, Şili, Meksika, Peru ve Dominik Cumhuriyeti gibi Latin Amerika ülkelerinde Atatürk heykelleri olduğu bilinir. Yine birçok Latin Amerika

ülkesinde, Atatürk'ün adının verildiği cadde ve meydan bulunuyor.

Ülkemize 13 bin kilometre uzakta, Atlantik Okyanusu ötesindeki Amerika Kıtası'nın güneyinde, Büyük Atatürk'e olan bu ilginin birçok nedeni var. »

İşte o nedenlerden birini bu yazıda aktaralım.

Osmanlı Devleti pasaportuyla Latin Amerika ülkelerine göç etmiş Mısır, Lübnan, Filistin, Ürdün, Suriye asıllılara Los Turcos yani Türkler deniliyor.

Buldukları ülkelerde cumhurbaşkanı, başbakan, bakan, general, vali gibi görevlere gelmiş Los Turcos topluluğunun beşinci, altıncı kuşak torunlarının, Türkiye ve Atatürk'e gösterdiği ilgiye şahit oldum.

Latin Amerika ülkelerindeki sayıları 30 milyona yaklaşan Los Turcos toplumu hakkında Brezilya'daki Sao Paulo Üniversitesi'nde başlayan doktora tezi sürecinde yaptığım araştırmalar, görüşmeler, incelediğim belgeler sonucu önemli bilgilere ulaştım.

Böylesine önemli bir konuyu Türkiye'deki bir üniversiteye neden önermediğimi soracağınızı bildiğim için kısaca yanıt vereyim.

Ankara'daki üniversitelerde, özellikle de yıllarca bünyesinde çalıştığım bir özel üniversitede yapmak istediğim bu doktora tezini, beni yakından tanıyan hocalara uzun

uzadıya anlatmama rağmen pek ilgilerini çekmedi.

Bu nedenle ülkemden 12 km uzaktaki bir üniversiteye gitmek zorunda kaldım.

Onlar da seve seve kabul ettiler. Bu yazının konusunu, tezimde ve hazırladığımı yaptığım kitabımda ayrıntılıyla paylaşacağım.

Ama bugün Brezilya'da tanıştığım Los Turcos topluluğundan insanların Atatürk konusunda beni hayrete düşüren değerlendirmelerini, yorumlarını aktaracağım.

Mesqueta Brasil

Onlara Latin Amerika Türkleri diyorum. Çünkü onlar da kendilerini hâlâ daha El Turco yani Türk olarak tanıtmıyorlar.

Türkiye'de bazı kesimlerin düşmanlık ettiği Atatürk'e, çoğu ülkemize hiç gelmemiş bu insanların saygısını, ilgisini gördüğümde çok mutlu oldum.

"Mesqueta Brasil", Sao

Paulo’da bulunan 7 cami ve mescit arasında en büyüğü.

Burada tanıştığım sarık ve sakalları dahil tamamen beyazlar içindeki 5 imam ile uzun bir sohbetimiz oldu. Büyük dedeleri Halep, Beyrut, Ramallah, Kudüs, Şam ve Kahire’den gelmiş bu din adamları ile konuşurken en çok dikkatimi çeken ayrıntı, Türkiye’den kendi ülkeleri gibi bahsediyor olmalarıydı.

Sao Paulo’daki camilerden birinin imamı olan Farid, “Benim büyük dedem Çanakkale’de savaştı.” dedi.

Sao Paulo’daki camilerden birinin imamı olan Farid, “Benim büyük dedem Çanakkale’de savaştı.” dedi.

Konuyu biraz açmasını istediğimde çok ilginç bilgiler edindim.

Dedesinin 3 kardeşinin 1902 yılında Brezilya’ya göç ettiğini söyleyen Farid, ailenin bazı üyelerinin Kudüs’te kaldığını, dedesi Zekhari-ah’ın (Zekeriya) ise Osmanlı ordusunda çavuş olduğunu aktardı.

Sonra da “Dedemin komutanı kimmiş biliyor musun?” diye sordu.

Nereden bileyim diye yanıt vermeye hazırlanırken, adam öyle bir Mustafa Kemal dedi ki, ses tonundaki samimiyetten etkilenmemek mümkün değildi.

“Dedemin komutanı büyük bir kahramandı ve Türkiye Cumhuriyeti’ni kurdu.” diye de ekledi.

İngilizlere esir düşen dedesinin Hindistan’a götürüldüğünü, 1 yıl kampa tutulduğunu, sonra da serbest bırakıldığını aktardı.

Tekrar Filistin’e dönen dedesinin, kardeşlerinin yanına gitmek için Beyrut’tan bir gemi ile Marsilya’ya, buradan da daha büyük bir gemi ile Brezilya’nın Salvador limanına ulaştığını anlattı.

Büyük dedesinin Çanakkale’de giydiği kalpağını ve matarasını hep sakladığını, Brezilya’da tanıştığı herkese Mustafa Kemal’i büyük bir övgüyle anlattığını da kaydetti.

Adı Hussein (Hüseyin) olan ve kentteki Tatuape Camisi’nde görevli bir diğer imam ise “Mustafa Kemal kahraman, çünkü Peygamberimiz Muhammed Mustafa’nın adını taşıyor.” diyerek arkadaşına katkı verdi.

Diğer imamlar da başlarını sallayarak bu sözlere katıldıklarını gösterdiler.

Türkiye’den 12 bin km uzaklık-taki bir ülkede, karşıma Arap kökenli Brezilyalı imamların çıkması ve Mustafa Kemal’den övgüyle bahsetmeleri çok anlamlı bir o kadar da şaşırtıcıydı.

Brezilya’da yaklaşık 2 milyon Müslüman var.

Çoğu Osmanlı vatandaşı Arap

kökenlilerin torunları olan bu insanların, Türkiye denildiğinde saydıkları üç isim var: Mustafa Kemal, İstanbul ve Kapadokya.

Vila Mesquita adlı camide görev yapan imam Ayup (Eyüp) ise Los Turcos toplumunun önemli bir bölümünü Hristiyan Arapların oluşturduğunu söyledi.

Ardından da “Hristiyan Arap kardeşlerimizin kiliselerini görmek, rahipleriyle konuşmak ister misin?” diye sordu.

Onları da ziyaret etmeyi ve tanışmayı planladığımı söyledim.

Bunun üzerine Sao Paulo’ya 1 saat uzaklıktaki Monte Mor adlı küçük bir kenti önerdiler.

Monte Mor

Bu kentteki Los Turcos olarak adlandırılan Arap kökenlilerin önde gelenlerinin isim ve telefon numaralarından oluşan bir liste hazırladılar.

İki gün sonra ise tipik bir Brezilya kenti olan Monte Mor’daki

Arap kökenlilerin lideri durumundaki Khatlab isimli bir rahip ile buluştum.

Khatlab’a, Türkiye hakkında ne biliyorsunuz diye sorduğumda aldığım yanıt yine aynıydı: Mustafa Kemal, İstanbul, Kapadokya.

Rahip Khatlab, beni kilisenin yanındaki parka götürüp, Arap kökenlilerle tanıştırdı.

Türkiye’den geldiğimi öğrendiklerinde samimi bir ilgi gösteren grubun sözcüsü Soraya Kalfat isimli bir kadındı.

Kalfat’ın sorularına verdiği yanıtları, diğerlerinin başlarını sallayarak onayladıkları sohbetin sonunda hemen herkes beni evine davet etti.

Özellikle altını çizmek isterim, bu insanların büyük bölümü hâlâ daha kendini Türk olarak tanıtır.

Brezilyalı komşuları da onlardan Türk olarak bahsediyor.

Örneğin Monte Mor’a yakın bir diğer kent Novo Odesa’da, Arap kökenli Hristiyanlara ait kilisenin yerini sorduğum Brezilyalılardan aldığım yanıt, “Türklerin

kilisesi mi arıyorsun?” şeklindeydi.

Monte Mor’da büyük çiftlikleri olan ve bölgedeki en önemli domates, patates, şeker kamışı üreticisi konumundaki Tarek Ghali ile akşam yemeğinde bir araya geldiğimizde

geçen konuşmalar da etkileyiciydi.

Rahip Khatlab aracılığıyla tanıştığımız Senhor Tarek, malikane diyebileceğim evine birçok arkadaşını da davet etmişti.

Bunların arasında belediye başkan yardımcısı, emniyet müdürü ve eyalet vali yardımcısı, iş adamı olan Hristiyan kökenli Araplar da vardı.

Türkiye hakkında ne biliyorsunuz sorusuna aldığım yanıt ise yine aynıydı: Mustafa Kemal, İstanbul, Kapadokya

Bana büyük bir yakınlık gösteren, samimi davranan bu insanların, “Türkiye’den gelen bir Türk her zaman özeldir.” sözlerinden çok etkilendim.

Türkiye hakkında ne biliyorsunuz sorusuna aldığım yanıt ise yine aynıydı: Mustafa Kemal, İstanbul, Kapadokya

Ve sonra da televizyonda izledikleri Türk dizilerini sıralamaya başladılar.

Brezilya ve diğer Latin Amerika ülkelerinde Türk dizilerine olan

ilgiyi biliyordum.

Bu diziler neden buralarda çok izleniyor sorusunun yanıtı, Los Turcos toplumu.

Osmanlı kökenli bu insanlardan etkilenen komşuları, arkadaşları da Türk dizilerinin bağımlısı olmuşlar desem abartmış sayılmam.

Senhor Tarek’in evinde tanıştığım insanlara, “Türkiye hakkında ne biliyorsunuz dediğimde Mustafa Kemal, İstanbul ve Kapadokya yanıtını veriyorsunuz. Neden?” diye sordum.

Senhor Tarek’in yanıtı şöyleydi: “İstanbul, dedelerimizin pasaportunu taşıdığı Osmanlı İmparatorluğu’nun başkentiydi. Kapadokya, biz Hristiyanlar için çok önemli, çünkü orada ilk kiliselerimiz var. Ve tabii ki Mustafa Kemal Atatürk. O büyük bir kahraman ve Türkiye Cumhuriyeti Devletini kurdu. Brezilya’da, Mustafa Kemal’i anlatan filmleri de izleriz. Maddi durumu iyi olanlar İstanbul’a ve Kapadokya’ya gider. Atatürk’ün o muhteşem anıt mezarını görmek için ben ve birçok arkadaşım Ankara’ya da gittik.”

Atatürk’ü, tanıyan, ondan övgüyle bahseden ve hâlâ daha kendilerini El Turco-Türk olarak tanıtan 12 bin km uzaklıktaki bu insanları bilmenizi istedim. •

gurbuzevren@butundunya.com.tr

“Millî birlik duygusunu mütemadiyen ve her türlü vasıta ve tedbirlerle besleyerek geliştirmek millî ülkümüzdür.” (Ekim 1933)

Mustafa Kemal Atatürk

Beni Hatırlayınız

ATATÜRK'ÜN BUGÜNÜ DE AYDINLATAN ÖZDEYİŞLERİ

Derleyen: GAZİ GÜDER

- *Dünyanın bize hürmet göstermesini istiyorsak evvelâ bizim kendi benliğimize ve milliyetimize bu hürmeti hissen, fikren, fîlen, bütün iş ve hareketlerimizle gösterelim; bilelim ki millî benliğini bulmayan milletler başka milletlerin avidir. (1923)*
- *Milletleri yükselten bu özelliklere bir etken daha ilâve edelim: İntikam hissi... Milletlerin kalbinde intikam hissi olmalı. Bu alelâde bir intikam değil, hayatına, ikbaline, refahına düşman olanların zararlarını yok etmeye yönelik bir intikamdır. Bütün dünya bilmeli ki, karşımızda böyle bir düşman oldukça onu affetmek elimizden gelmez ve gelmeyecektir. Düşmana merhamet acizlik ve zaaftır. Bu, insaniyet göstermek değil, insanlık özelliğinin yokoluşunu ilân etmektir. (1923)*
- *Mazinin kararsız, çürümüş zihniyeti ölmüştür. Bütün dünya bilmelidir ki, Türk milleti hakkını, haysiyetini, şerefini tanıtmaya kadirdir. Türk vatanının bir karış toprağı için bütün millet bir vücut olarak ayağa kalkar. Haysiyetinin bir zerresine, vatanın bir avuç toprağına vuku bulacak tecavüzün bütün mevcudiyetine vurulmuş darbe olacağını artık Türk milletinin fark etmediğini sanmak hatadır. (1924)*
- *Bu sözler bir ferdin değil, bir Türk milleti duygusunun ifadesidir. Bunu, her Türk bir parola gibi kendinden sonrakilere mütemadiyen tekrar etmekle son nefesini verecektir. Her Türk ferdinin son nefesi, Türk milletinin nefesinin sönmeyeceğini onun ebedi olduğunu göstermelidir. Yüksek Türk, senin için yüksekliğin hududu yoktur. İşte parola budur. (1935)*

K Atatürk

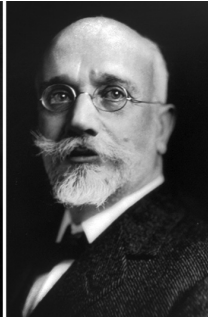
“O millet aşkı ki,
sinemizde sönmez
bir kuvvet, metanet ve
ateş kaynağıdır.”

Gazi Mustafa Kemal, geçirdiği kalp rahatsızlığından sonra yüz yıl önce Şubat ayında, İzmir’de hava değişimindeydi. Evliliği dışında yurtiçi ve yurtdışı sorunlarla boğuşuyordu. İtalya Başbakanı Mussolini ile Yunanistan Başbakanı Venizelos aralarındaki çözümlenmemiş sorunları görüşmek üzere bir

Benito Mussolini

Eleftherios Venizelos

araya geldiklerinde daha mürekkebi kurumayan Lozan Antlaşması ile tapusunu alan Türkiye’yi hedef aldılar. Türkiye’nin caydırıcı askeri gücünü göstermesi gerekiyordu. Özellikle Hitler ile birlikte dünyayı büyük bir savaşa sürükleyecek olan Mussolini’nin anladığı dil buydu. Saltanattan sonra Türkiye’nin

hilafet sorununu da çözüme kavuşturması zorunluydu. Bir başka önemli durum ise orduyu siyasetten ayırma konusuydu. Ulusu ve ülkeyi çağdaş uygarlık düzeyine doğru taşıyacak Cumhuriyet treninin yol alacağı rayların sağlam döşenmesi ve istasyonların kurulması gerekiyordu. Gazi hem dış dünyaya askeri gücünü göstermek hem de ülkeyi birlikte kurtardığı silah arkadaşlarını bir araya getirmek için (İzmir) Harp Oyunları'nı düzenlemeye karar verdi.

“Milli işlerde muhtelif mesai erbabının yekdiğerine yardım etmesi, mesainin müşterek hedefte toplanacak surette uzlaştırılması lazımdır.”

Kavga değil kucaklaşmak, birlikte yürümek istiyordu Gazi: *“Türkiye basını milletın hakiki ses ve iradesinin gerçekleştiği yer olan Cumhuriyet'in etrafında çelikten bir kale vücuda getirmelidir. Bir fikir kalesi, zihniyet kalesi! Basın topluluğundan bunu talep etmek, Cumhuriyet'in hakkıdır. Bütün milletın samimi olarak birlik ve dayanışma halinde bulunması zaruridir. Kamununun selameti ve saadeti bundadır.*

Mücadele bitmemiştir.

Bu hakikati milletın kulağına, milletın vicdanına lüzumu gibi ulaştırmakta basının görevi çok ve çok mühimdir. Kabul etmeliyiz ki, dünya henüz yeni Türkiye devleti hakkında, Türkiye Cumhuriyeti hakkında daha fazla aydınlanmak ihtiyacındadır.

Milletın, özellikle aydın ve bilgili vatandaşların müşterek bir hedef etrafında olduklarını reddedilmez ve çürütülemez delillerle göstermeliyiz. Milli işlerde muhtelif mesai erbabının yekdiğerine yardım etmesi, mesainin müşterek

hedefte toplanacak surette uzlaştırılması lazımdır. Birçok müşkülât ve meseleler karşısında bulunduğumuzun idrakindeyiz. Bunların tamamını inceleyerek, azim ve iman ile ve millet aşkının sarılması kuvvetiyle birer birer hallederek ve neticelendireceğiz.

O millet aşkı ki, her şeye rağmen sinemizde sönmez bir kuvvet, metanet ve ateş kaynağıdır.”

Kurtuluş Savaşı'nda yararlılıklar gösteren İnebolu Mavnacılar Odası'na İstiklal Madalyası verilmesini 11 Şubat'ta onaylayan Gazi, İzmir Büyük Harp Oyunu'na katıldı. Başkumandan üniformasını giyen Gazi, askerlere selandı:

“Bir buçuk sene oluyor ki, birbirimizi görmek fırsatları azaldı. Ondan evvel muharebe

*meydanlarında yekdi-
gerimizi sık sık görebili-
yorduk. Benim kıymetli
arkadaşlarım! Sizleri
uzun zaman göreme-
mekten hasıl olan öz-
lemim büyüktür. Bu
özlemim tatminini te-
sadiüfe bırakmak iste-
medim. İzmir büyük
kumandanlar toplantı-
sı, bizi muharebe mey-
danlarında birbirimize
bağlayan ve şüphe et-*

*mem ki ölünceye kadar bağlı bira-
kacak olan birçok hatıralarımızı
canlandıracaktır. Aynı zamanda
bu toplantıyı, ordumuz, milletimiz
ve vatanımız için de faydalı kılmak
gibi gayet mühim ve çok ciddi bir
maksat temin edilecektir. Hakika-
ten beraber geçireceğimiz günler
zarfında bir harp oyunu yapmak
suretiyle, vatanın ve milletin yüce
menfaatlarının müdafaasını bera-
ber göz önünde bulunduracağız.*

*Bu mesaimizde son senelerin
muzafferiyetlerle dolu muharebe-
lerinin, meydan muharebelerinin,
Cumhuriyet ordusuna ve onun kıy-
metli yüksek kumanda heyetine ka-
zandırdığı tecrübelerin neticelerini
inceleyeceğiz. Cihanın fen ve sa-
natında en son ilerlemelerini göz
önünde bulunduracağız. Fedakâr ve
kahraman ordumuzun vesait ve le-
vazımlarını, talim ve terbiyesi esas-
larını hakiki icaplara uydurmaya
çok dikkat edeceğiz.*

**Arkadaşlar, ehemmiyet ve cid-
diyetle beyan ederim ki, Türkiye**

**“Arkadaşlar,
ehemmiyet
ve ciddiyetle
beyan ederim
ki, Türkiye**

**Cumhuriyeti mukaddes
tanıdığı bağımsızlık ve
hakimiyetini müdafaada
müsamahakâr olamaz.**

*Cumhuriyeti mukaddes tanıdığı
bağımsızlık ve hakimiyetini mü-
dafaada müsamahakâr olamaz.
Askeri iştigallerimize ait vazifeler
dünden verilmiştir.”*

İzmir Harp Oyunları 22 Şubat'ta
son bulduğunda önemli açıkla-
malarda bulundu:

**“Hepimiz için asıl olan, mille-
tin, vatanın hayat ve selametinin
teminidir.**

*Yollarımızın ve şimendiferleri-
mizin, iktisadi vaziyetimizin ıslah ve
ihyası ve milletimizin aydınlanma-
sı nispetinde tabii milli müdafaamız
kolaylaşır.*

**Memleketin müdafaası ve mil-
letin yüce menfaatlarının muha-
fazası mesuliyetini üstlenen büyük
kumanda makamlarının sahip ol-
dukları bütün kuvvetleri ve bütün
vasıtaları en mühim hedef üye-
rinde toplamaları lazım geldiğine
dair hepinizce malum olan kaide-
yi, düsturu bu münasebetle hatırlat-
mak isterim. Birinci derecede**

“En mühim hedef üzerinde elde edilecek muvaffakiyet, ikinci, üçüncü derece hedefler üzerinde başlangıçta katlanılacak fedakârlıkları daima telafi eder.”

ehemmiyete sahip olan hedefi meydana çıkarmak, ciddi ve esaslı inceleme ve değerlendirmeye değer. En mühim hedef üzerinde elde edilecek muvaffakiyet, ikinci, üçüncü derece hedefler üzerinde başlangıçta katlanılacak fedakârlıkları daima telafi eder. Bu düstur, bütün barış zamanı tertibat ve tedbirlerine hakim olduğu ve nüfuz ettiği gibi, seferin başından sonuna kadar ihmal edilmemesi lazım gelen bir noktadır. Bu esasa göre tasavvur olunacak ve karar altına alınacak tedbirlerin ve tertibatın tatbik mevkiine konulmasına mani ahval ehemmiyetle nazarı dikkate alınmalıdır. Şüpheli tedbirlere kaderini bırakmaktan fevkalade kaçınmak lazımdır. Birçok felaketler gördük, talihin bunca darbelerine maruz kaldık. Bunlar bize memleket müdafaasında her vakit çok dikkatli olmak için icap eden dersi katiyetle vermiştir zannederim.”

Ordunun önemini ve durumunu anlattı:

“Arazinin ve birtakım ahvalin, şartların, fevkalade fırsatların muharebenin neticesi üzerine tesirleri inkar edilemez. Fakat daima emniyet ve dayanmaya değer olan adet ve kıymettir.

Türkiye, bütün bir düşmanlık cihanına karşı kazandığı maddi ve manevi zaferlerle ölümsüz bir mevcu-

diyete sahip olduğunu parlak bir surette ispat etti. Bu hakikat, ordumuzun kıymeti sayesinde tecelli etti. Benim için ordumuzun kıymetini ifadede ölçü şudur:

Türk ordusunun bir birliği dengini mutlaka mağlup eder; iki mislini durdurur ve yerinden kımlatmaz. Şimdilik bundan fazlasını talep etmiyorum. Çünkü fazlasını milletimizin yaratılışında bulunan cengâverlik zaten temin etmektedir. Fakat bu kıymeti mutlaka muhafaza etmek lazımdır. Bunu askeri bir esas, bir düstur olarak nazarı dikkatle tutmalıdır. Bu noktayı bilhas-sa bütün arkadaşlarımdan talep ederim. Türk ordusunun bir birliği, dengini mutlaka mağlup, iki mislini durdurur ve yerinden kımlatmaz. Bu kıymet saklı kaldıkça, teşkilatımızı, talim ve terbiyemizi, sevk ve idaremizi bu hedef ve gayeye yürüttükçe, Türkiye'nin her türlü taarruzdan, tecavüzden korunmuş ve saklı kalacağına kimse-nin şüphesi kalmaz.”

Taarruz ve savunma konusuna değindi Gazi:

“Kati netice daima taarruzla alınır; fakat müdafaa ile yerine getirilen birçok vazifeler de vardır. Bu noktada bütün arkadaşlarımın nazarı dikkatlerini bir hususa çekmek isterim. Kati netice talep olunan zamana gelmeden evvel, hakiki ve ciddi taarruz zamanından evvel birliklerin harp kıymetlerini azaltmaktan. adet olarak eksilmesine sebep olmaktan kaçınmak lazımdır. Bunun için taarruz, müdafaa, işgal muharebesi ve kati muharebenin mahiyeti, tatbik olunacağı zaman ve halin seçilmesi hususunda arkadaşların zaten mevcut olan melekeleri muhafaza olunmalıdır. Buna teorik ve pratik iştigallerimizde çok dikkat etmeliyiz.

Bir de alınan vazife ile sarf olunacak askeri faaliyetin ciddi bir alakası vardır. Bunun için vazife verenlerin, vazife alanların kullandığı vasıtayı, askeri faaliyeti tayinde tereddütte düşmelerine sebebiyet vermemeleri lazımdır. Maksatta açıklık çok mühimdir. **Bütün bu dikkatli incelememizden ve hazırlık lüzumuna müştereken kanaatimizden maksat, hiç şüphe yok ki, mutlaka harp etmek değildir. Harbi Umumi'den sonra bütün cihan barış ve sükûna muhtaçtır.**

Türkiye ki birçok harplere sahne olmuştur, sonu gelmez felaketler

görmüştür; onun barış ve sükûn ihtiyacı daha fazladır. İşte biz bu hazırlığımızla muhtaç olduğumuz barış ve sükûnu temin etmek istiyoruz. Tarafsızlıkları bütün cihanca kabul ve tasdik olunan devletler vardır ki, onlar da barış ve sükûn ve huzurları için tabii müdafaaalarına ehemmiyet vermekte, ordularına fevkalade itina etmektedirler. Bu, dikkat ve uyanıklığa değer. Biz de herkes gibi tabii müdafaaımıza layık olduğu kadar ehemmiyet vermeye mecburuz.

“Türkiye Cumhuriyeti yalnız iki şeye güvenir: Biri millet

kararı, diğeri en acı ve en müşkül şartlar içinde dünyanın takdirlerine hakkıyla layık olan ordumuzun kahramanlığı; bu iki şeye güvenir.

Türkiye Cumhuriyeti yalnız iki şeye güvenir: Biri millet kararı, diğeri en acı ve en müşkül şartlar içinde dünyanın takdirlerine hakkıyla layık olan ordumuzun kahramanlığı; bu iki şeye güvenir.

Arkadaşlar! Kumandanız altında bulunan ordular, cidden kahramanlığına güvenilir ordulardır.

Bu ordular tarihte emsali görülmemiş kahramanlıklar, fedakârlıklar göstermiştir; şanlı zaferler kazanmıştır. Millet ve memleketin cidden minnet ve şükranına hak kazanmıştır.

Türkiye en zayıf zannolunduğu bir zamanda en kuvvetli olduğunu ispat etmiştir; ordusu sayesinde. Ordumuz, vatan içinde zafer kazanmıştır. Bu hadise Türkiye'nin fevkalade hayatîyetine, ulvi azmine ve ölümsüz mevcudiyetine en bariz delildir. Düşmanın vatan içine girmiş olması düşman lehine birçok sebepleri ve etkenleri doğurur. Bütün bunları göğüsleyerek düşmanı vatan içinde mağlup etmek, mahvetmek, başlı başına bir mevcudiyet, büyük bir kuvvet eseridir.

Vatan dahilinde mağlubiyetin akıbeti fevkalade tehlikelidir, vahimdir. Bu hakikati teyit eden yakın ve uzak tarihi misaller çoktur. En büyük tehlikeler karşısında, uçurumun kenarına gelmişken bu kadar büyük hayatîyet ve kabiliyet

gösteren, azim ve ruh gösteren memleketimizin, milletimizin korunmuş ve mesut yaşamaya hakkı vardır. Bunu bütün mevcudiyetimizle temine çalışacağız. Bizi, bu maksada ulaştırmaktan men eden engeller vardır. Bunlarla mücadele mevziinde bulunuyoruz. Fakat her şeye rağmen memleket ve milleti mesul etmekten ibaret olan maksat mutlaka hasıl olacaktır. Çünkü bu maksat, Hakkın da maksadıdır.

Netice olarak beyan edeyim ki, bütün ihtimallere karşı kıymetli kumandanlarımızın, kahraman ordumuzun memleketi emniyet ve katiyetle müdafaa edebileceğine, milletin yüce menfaatlarını mutlaka emniyet altında bulunduracağına ait olan kanaatim, bu defaki incelemelerimiz vesilesiyle bir daha doğrulandı.

Ankara'ya büyük bir kalp huzuruyla dönüyorum.” •

yasarozturk@butundunya.com.tr

SULTAN BACI

Atatürk, İzmir zaferinden sonra ilk kez Adana'ya gelmişti. O genç, alçak gönüllü kurtarıcı, bu coşkun, kendinden geçmiş halkı selâmlaya selâmlaya hükümet konağına geldi. Merdivenlerin yarısını indiği sırada bir kucak sarı çiçekle bir köylü kadınının nefes nefese, sıçarcasına merdivenleri çıktığını gördük. Gazi Mustafa Kemal durdu, köylü kadını yanına kadar çıktı. Anlatılamaz bir hayranlıkla onun gözlerine tutuldu ve bir süre yerinden kımıldanmadı, sonra bir ana sesindeki sevecenlik ve özlemle:

“Ah benim çakır oğlum! Yolunu bir deli gibi bekledim. Sana bu çiçekleri tarladan yoldum. Eğ başını! O sarı saçlarını öpeyim... Bu benim adağım, umduğumu çok görme...”

Genç komutanın yüzüne bir huzur ve sevinç yayıldı, başını ona doğru eğdi. Köylü kadın bu sarı başı, bağırdaki sarı çiçeklerin üzerine bastırıldı. Kokladı, öptü. Sonra da sarı fulyaları ayağının altına sererek: “Adağım yerini buldu, koca yiğit, tuttuğun altın, kılıcın keskin olsun; her muradın yerine gelsin.” dedi.

Bu köylü kadın bizim cephe arkadaşımız “Sultan Ana” idi.

Yılmadan Yorulmadan
Dr. Cihangir Dumanlı

İzmir İktisat Kongresi

Büyük Atatürk, kurduğu devleti kalıcı kılmak Osmanlı İmparatorluğu'ndan alınan ağır ekonomik mirasın yükünü hafifletmek ve Türk ulusunun huzur, mutluluk içerisinde dengeli ve sürdürülebilir kalkınmasını sağlayacak esasları saptamak amacıyla 17 Şubat-4 Mart 1923'te İzmir'de geniş katılımlı İktisat Kongresi toplamıştır.

101 yıl önceki kongrenin yapıış tarzı ve alınan kararlar günümüzdeki ekonomik sorunlara çözüm getirebilecek niteliktedir bu nedenle hatırlanmasında yarar vardır.

Kongrenin toplandığı zamanda bağımsızlık savaşı yeni kazanılmış; Lozan görüşmelerine karşımızdaki devletlerin kapitülasyonların devamı konusundaki direktmeleri nedeniyle

Izmir İktisat Kongresi
(17 Şubat-4 Mart 1923)

ara verilmiş; Cumhuriyet henüz ilan edilmemiştir. Fakat Büyük Önder Lozan Barış Antlaşması'nın bizim isteklerimiz doğrultusunda sonuçlanacağından, kapitülasyonların tümüyle kaldırılacağından ve cumhuriyetin ilan edileceğinden emindir. Cumhuriyetin ekonomi politikasını tasarlamaktadır.

Kongreye işçi, sanayici, esnaf, tüccar ve köylülerden oluşan 1135 kişi katılmış kurulan yeni devletin ekonomi politikasının nasıl olması gerektiğini kendi sınıf çıkarları açısından değerlendirmişler ve önerilerini sunmuşlardır. Bu bakımdan kongre Avrupa'da demokrasinin olmadığı bir dönemde katılımcı demokrasiye örnek tam bir demokratik sivil toplum örgütlenmesidir.

Devlet başkanı konumundaki TBMM Başkanı Atatürk, ekonomi politikasını kendisi saptayabilir, hükümete hazırlatabilir, gereken

yasaları TBMM'den çıkartabilirdi. Böyle yapmamış, açış konuşmasında vurguladığı gibi "Milletimizi oluşturan halk sınıflarının içinden gelen memleketimizin ve milletimizin halini,

ihtiyaçlarını, emellerini, üzüntülerini yakından bilen temsilcilerin" görüşlerine başvurmuştur. Bu yaklaşımı halkçılık ilkesinin gereğidir ve Atatürk'ün demokratiğinin göstergesidir.

Kongre başkanlığına Manisa sanayi temsilcisi Kazım Karabekir getirilmiştir.

Atatürk'ün 17 Şubat 1923'te İzmir İktisat Kongresi'ni açış konuşması tam bir ekonomi tarihi dersi niteliğindedir ve bu güne de ışık tutmaktadır.

**Osmanlı'dan Alınan
Ekonomik Miras**

Bağımsızlık Savaşı ile kurulan

yeni devlet (1921 anayasasında-ki adı ile Türkiye Devleti) Osmanlı İmparatorluğu'ndan çok olumsuz bir ekonomik miras devralmıştır. Atatürk bu durumu ve nedenlerini iktisat kongresinin açış konuşmasında ayrıntılı olarak anlatmıştır.

Atatürk'ün 17 Şubat 1923'te İzmir İktisat Kongresi'ni açış konuşması tam bir ekonomi tarihi dersi niteliğindedir ve bu güne de ışık tutmaktadır. Büyük önder bu konuşmasında özetle Osmanlı İmparatorluğu'nun, aldığı dış borçların yatırım ve üretim yapmak yerine savaş giderleri ve hanedanın lüks harcamaları için kullanıldığını bu nedenle devletin iflas ettiğini anlatmıştır.

1914'te yürürlükteki fiyatlara göre milli gelir 24.107 milyon kuruştur. Bunun 13.060 milyon kuruşu (yarısı) tarımsal gelirdir. Kişi başına milli gelir ise 1,072 kuruştur. Gelir dağılımı adaletsizdir. Dört yıl süren büyük savaş bu tabloyu daha çok bozmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu'nun son yıllarında, 20. yüzyılın başında nüfusun %75'i Müslüman-Türklerden, kalanı Müslüman olmayan azınlıklardan oluşmakta idi. Buna rağmen sanayinin ancak %15'i Türklerin elinde idi. Emek gücünün %15'ini de Türkler oluşturuyordu. Geri kalan çoğu Rum olmak üzere Müslüman olmayan azınlıkların denetimindeydi. 19. yüzyıl sonlarındaki savaşlar, Birinci Dünya Savaşı ve Lozan nüfus değişiminden sonra Rum ve Ermeni nüfus azalmış

20. yüzyılın başında nüfusun %75'i Müslüman-Türklerden, kalanı Müslüman olmayan azınlıklardan oluşmakta idi. Buna rağmen sanayinin ancak %15'i Türklerin elinde idi.

olmasına rağmen onlardan kalan sanayi Türklerin yönetimine geçmemişti. Çünkü Türkler yeterli bilgi ve yönetim deneyimine sahip değildi. Türk nüfus yıllardır savaşlarda eritilmiş, Müslüman olmayan azınlıklar yabancılarla işbirliği yaparak zenginleşmişlerdi. Yabancı devletlere verilen kapitülasyonlar devleti sömürge haline getirmişti. Fakirleşen büyük halk kitleleri devletin istediği vergiyi ödeyemez hale gelmişti.

Atatürk'ün açış konuşmasındaki sözleri ile “*Taç sahipleri yöneticiler, saraylar, Babialiler mutlaka büyük gösterişe şana sahip olabilmek onu devam ettirebilmek, zevk ve tutkularını sağlayabilmek için her ne pahasına olursa olsun para bulmak çaresine düşmüşlerdir. O çare de borçlanma olmuştur. Borçlar o kadar kötü şartlar içinde*

yapılmıştır ki bunların faizleri bile ödenemez olmuştur. En sonunda bir gün Osmanlı devletinin iflasına karar verilmiş, başımıza Genel Borçlar (Düyun-u Umumiye) belası çökmüştür.”

Yine Atatürk'ün sözleri ile “Osmanlı ülkesi yabancıların serbest bir sömürgesinden başka bir şey değildi. Osmanlı halkı içinde Türk milleti de tamamen esir bir duruma getirilmişti.”

Atatürk: “Osmanlı ülkesi yabancıların serbest bir sömürgesinden başka bir şey değildi. Osmanlı halkı içinde Türk milleti de tamamen esir bir duruma getirilmişti.”

Atatürk bu konuşmasında “Bir devlet ki kendi halkına koyduğu vergiyi yabancılara koyamaz, gümrük vergilerini memleketin ihtiyaçlarına

göre düzenlemekten yasaklıdır, yabancılar üzerinde yargı hakkını uygulamaktan mahrumdur. Böyle bir devlete elbette bağımsız denilemez.” diyerek kapitülasyonları eleştirmiştir.

Kongre

Ulusal bir devlet kurulduğuna göre ekonominin de ulusal olması zorunluluğu vardı. Kongrenin amacı ulusal ekonomiyi hayata geçirecek ilkeleri saptamaktı.

Kurtuluş Savaşının başlanıcısından itibaren tam bağımsızlığı hedef edinmiş yeni devletin her şeyden önce ekonomik bağımsızlığı elde etmesi zorunluydu. Yıllardır savaşlarda yıpranmış bir halkın ve harap olmuş bir ülkenin onarılması, refah düzeyinin yükseltilmesi ve yenden sömürge durumuna düşmemesi için güçlü bir ekonomi gerekli idi.

“Siyasi ve askeri zaferler ne kadar büyük olurlarsa olsunlar ekonomik zaferlerle taçlandırılmadıkça devamlı olmaz, az zamanda söner” di.

İktisat kongresinin amacı Atatürk'ün deyiimi ile "Aziz Türkiye' mizin iktisadi yükselme gereklerini aramak ve bulmak gibi vatanî, hayatî ve millî kutsal bir amaçtır."

Kongre "Uzun ihmal-lerle ve derin ilgisizlikle geçen yüzyılların iktisadi bünyemizde açtığı yaraları tedavi etmek, tedavi çarelerini aramak ve memleketi bayındırlığa, millî bir rahata, mutluluğa ve servete ulaştıracak yolları bulacaktır."

Kongreye çeşitli ekonomik sınıf temsilcileri katılmakla birlikte kararlara Rum ve Ermenilerden ticareti devralan İstanbul ticaret burjuvazisinin ağırlığı damga vurmuştur.

Kongre sonucunda ortaya çıkan ana fikir şudur:

Kalkınma için sermaye gerekir. Oysa sermaye yabancıların ve azınlıkların elindedir. Ulusal ekonomi için sermayenin Türklere geçmesi gerekir. O halde devlet eliyle millî sermayedarlar teşvik edilmelidir. Ancak kısa zamanda kalkınmak zorunda olan Türkiye'nin ekonomisi "bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler" anlayışına dayalı liberal modele dayandırılmaz, devlet yönlendirici ve müdahaleci olmalıdır.

Sonuç olarak yatırımlarda öncelik özel sektörde olmalı, özel sektörün yapamadığı veya yapmak istemediği büyük altyapı yatırımlarını

Kongre yabancı sermayeye kapıyı kapatmamıştır. Kanunlarımıza uymak ve çıkarlarımıza aykırı hareket etmemek koşulu ile yabancı sermaye gelebilecektir.

devlet yapmalıdır (karma ekonomi). Amaç kişilerin zenginleştirilmesiyle devleti kalkındırmak, yabancı girişimcinin yerine yerli özel girişimciyi koymaktır. Millî ekonomiden kasıt zaferden önce yabancıların ve azınlıkların elinde bulunan ekonomik güçlerin bu kez yerli tüccar ve sanayicilere transferinden ibarettir.

Kongre yabancı sermayeye kapıyı kapatmamıştır. Kanunlarımıza uymak ve çıkarlarımıza aykırı hareket etmemek koşulu ile yabancı sermaye gelebilecektir.

Kongrenin sonunda 12 maddelik bir "Misak-ı İktisadi" (ekonomik ant) yayınlanmıştır. Önemli maddeleri şunlardır:

- Türkiye halkı millî hâkimiyetini kanı ve canı pahasına elde ettiğinden, hiçbir şeye feda etmez.
- Bütün çalışma, memleketi ekonomik olarak yükseltmek amacına yöneliktir.
- Türkiye halkı çok çalışır; zamanda, servette ve ithalatta israftan kaçınır.

• Hırsızlık, yalancılık, tembellik ve ikiyüzlülük en büyük düşmanlarımızdır.

• Türk, her yerde hayatını kazanabilecek şekilde yetişir fakat her şeyden önce memleketinin malıdır.

Kongrede ayrıca:

• Bütçenin önemli bir gelirini oluşturan fakat köylüye büyük yük olan aşar vergisinin kaldırılması;

• Ziraat Bankası sermayesinin hükümetçe başka maksatlarla kullanılmaması;

• Ekonomi eğitimine ve uygulamalı tarım eğitimine önem verilmesi;

• Keşfedilen madenlerin işletmesinin tercihan milli kişi ve kuruluşlara ihale edilmesi,

• Kendi limanlarımızda kendi bayrağımızdan başkalarının ticaret yapamaması (kabotaj hakkı),

• Memlekette yeteri kadar üretilen malların ithalinin kısıtlanması,

• “Amele” yerine “işçi” deyiminin kullanılması,

• Milletvekili ve belediye seçimlerinde mesleki temsil usulünün getirilmesi,

• Günde 8 saat çalışma ve sendika hakkının tanınması benimsenmiştir.

Değerlendirme ve sonuç:

Cumhuriyetin kurucuları yeni devletin tam bağımsız olabilmesinin ön koşulunun ekonomik bağımsızlık olduğunu görmüşler ve henüz

Lozan görüşmeleri sonuçlanmamışken ulusal bir ekonomi oluşturmaya önem vermişlerdir.

Yeni devletin ekonomi politikasını tepeden inme değil, tüm toplum kesimlerinin katılımı ile demokratik olarak saptamışlardır.

Kongre kararlarında İstanbul ticaret burjuvazisinin ağırlığı etkili olmuştur.

Seçimlerde mesleki temsil, sendika hakkı, 8 saat çalışma gibi zamanın çok ötesindeki sosyal ve ekonomik haklar kabul edilmiştir.

Kongre sonunda “devlet müdahalesini içeren liberal ekonomi politikası” öne çıkmıştır. Devlet desteği ile milli yatırımcılar oluşturulacaktır.

Lozan Barış Antlaşmasında kapitülasyonların tamamen kaldırılması kongrede öngörülen ulusal ekonominin önünü açmıştır.

Kongre kararları 1930 yılına kadar ekonomiye yön vermiş, bu tarihten sonra devletçi ve planlı ekonomi benimsenmiş, üretim ekonomisine geçilerek savaş sonrası dünyadaki ekonomik güçlüklerle rağmen kısa zamanda “Türk mucizesi” denilen büyük kalkınma sağlanmıştır.

Kongrenin yapılsı tarzı ve alınan kararların bazıları günümüzdeki ekonomik sorunların çözümü için de yararlı olabilecek dersler içermektedir. •

cihangirdumanli@butundunya.com.tr

"Tam bağımsızlık ancak ekonomik bağımsızlıkla olur."

M. Kemal Atatürk

Gençliğin Dünyası

Kaya Boztepe

ANITKABİR ②

Anıtkabir'in projelendirilip inşa edilmeye başlandığı ve hemen hemen inşasının bitirildiği 1940 - 1950 yılları, Türk mimarlığı için II. Ulusal Mimarlık Dönemi olarak kabul edilmektedir. Bu dönemin eserlerine baktığımız zaman anıtsal yönleri ağır basan, kesme taş malzemenin kullanıldığı, simetrik açıdan önem taşıyan yapılar olduklarını görebiliriz. Anıtkabir de bu dönemin

özelliklerini tamamen taşımakla birlikte Selçuklu ve Osmanlı mimari özelliklerini de yansıtmaktadır. Dış cephelerde, bilhassa duvarların çatı ile birleştiği yerlerde kuleleri dört taraftan saran Selçuklu taş işçiliğinin testere dişi olarak adlandırıldığı bordürler bulunmaktadır. Mehmetçik Kulesi ve Müze Müdürlüğünde kullanılan çarkifelek ve rozet isimli taş süslemeler Osmanlı ve Selçuklu

sanatından izler taşımaktadır.

Anıtkabir’de on kule bulunmaktadır. Bu kuleler simetrik olarak yerleştirilmiş olup; Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşunda önem taşıyan kavramları nitelendirecek biçimde tasarlanmıştır. Hürriyet, İstiklal, Mehmetçik, Zafer, Müdafaa-i Hukuk, Cumhuriyet, Barış, 23 Nisan, Misak-ı Milli ve İnkılâp

isimlerini taşıyan kulelerin çatıları piramit biçimindedir, eski Türk çadırlarında görülen tunç mızrak ucu motifini taşımaktadır.

İki eliyle kılıç tutan genç ve kartal figürlü rölyef

bunun altında, Hüseyin Özkan’ın imzası bulunmaktadır.

Aslanlı Yol’un sağ başında yer alan ve iç duvarlarında ayakta durarak iki eliyle kılıç tutan bir genç

içinde ise Anıtkabir’in inşaat çalışmalarını gösteren fotoğraf sergisiyle inşaatta kullanılan taş örneklerine yer verilmiştir.

Hürriyet Kulesi’nin önünde, üç erkekten ibaret bir heykel grubu vardır. Sağ tarafta Türk askeri, onun yanında da elinde kitap tutan aydın Türk genci ve yerel kıyafetli Türk köylüsü. Heykel grubu-

Aslanlı Yol’un sol başında yer alan ve içindeki kabartmada elinde kağıt tutan melek figürüyle meleğin yanında şaha kalkan bir atın tasvir edildiği yapı, Hürriyet Kulesi’dir. Bağımsızlığın kutusallığını simgeleyen ve elinde Hürriyet beyannamesini taşıyan melek figürü ile hürriyet ve bağımsızlığı sembolize eden at figürleri Zühtü Müridoğlu’nun eseridir. Kulenin duvarlarında Atatürk’ün hürriyet ile ilgili sözleri yer almaktadır. Kulenin

İstiklal Kulesi önünde üç kadın heykel grubu

ile onun yanındaki kaya üzerine konan kartal figürünün işlendiği yapı İstiklal Kulesi'dir. Mitolojide ve Selçuklu sanatında güç, istiklal ve bağımsızlık sembolü olan kartal ve istiklalî savunan Türk milletini temsil eden kılıç tutan genç figürleri Zühtü Müridoğlu'nun eseridir. Kulenin duvarlarında Atatürk'ün istiklalle ilgili sözleri yer almaktadır. Kulenin içinde ise Anıtkabir make-ti ile Anıtkabir'i tanıtan ışıklı panolar vardır.

İstiklal Kulesi'nin önünde, ulusal kıyafetler giymiş üç kadından oluşan bir heykel grubu vardır. Bu kadınların kenarda yer alan ikisi, yere kadar uzanan geniş bir çelenk taşımaktadır. Başak demetlerinden oluşan bu çelenk, ülkemizin bereketli topraklarını temsil etmektedir. Soldaki kadın ise, elini ileriye uzatarak Atatürk'e tanrıdan rahmet dilemekte, ortadaki kadın ise ağladığı için eliyle yüzünü kapatmaktadır. Türk kadınlarının Atatürk'ün ölümünün derin acısını yaşarken dahi ağırbaşlı, gururlu ve azimli oluşunu tasvir eden bu yapıt grubu yine Hüseyin Özkan eseridir.

Aslanlı Yol'un

bitiminde, sağda yer alan dış yüzeyindeki kabartmada cepheye gitmekte olan Mehmetçğin olduğu kısım Mehmetçik Kulesi'dir. Elini asker oğlunun omzuna atmış, onu vatan için savaşmaya gönderen gururlu ve hüzünlü bir annenin tasvir edildiği kabartma, Zühtü Müridoğlu eseridir. Kulenin duvarında Atatürk'ün Türk kadınları ve Mehmetçik hakkındaki sözlerine yer verilmiştir. Kulenin içinde ise Atatürk ve Anıtkabir ile ilgili kitaplar ve hediyelik eşyalar ziyaretçilere sunulmuştur.

Aslanlı Yol'un bitiminde yer alan Zafer Kulesi'nin duvarlarına Atamızın en önemli üç zaferinin tarihi işlenmiş, bu zaferlerle ilgili öz-lü sözleri yazılmıştır. Atatürk'ün naaşını 19 Kasım 1938'de İstanbul Dolmabahçe Sarayı'ndan alıp Sa-

rayburnu'nda do-nanmaya teslim eden top arabası bu kule içinde bulun-maktadır.

Dış yüzeyinde bir elinde kılıç tutan ve diğer eliyle sınırları geçen düşmana "Dur!" ihtarında bulunan bir erkek fi-gürüyle Müdafaa-i Hukuk'un temsil edildiği kule-nin duvarlarında Atatürk'ün bu ko-nuda söylediği söz-ler bulunmaktadır.

Oğlunu savaşa gönderen annenin betimlendiği rölyef.

Tasvir, Nusret Suman imzasını taşımaktadır. Kulenin içinde Harbiye Mektebi'nin maketi yer almakla birlikte bu alanda periyodik olarak Atatürk ve Milli Mücadele temalı sergiler düzenlenmektedir.

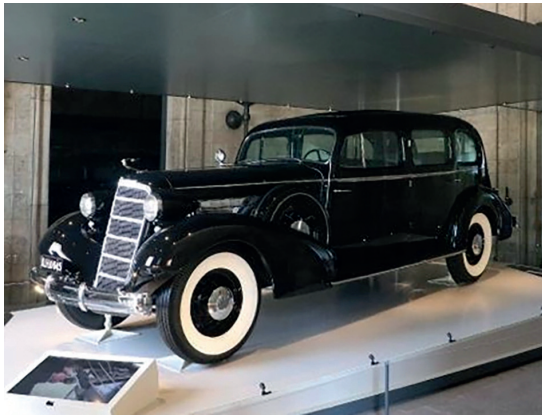
Sanat Galerisi'nin girişi olarak tasarlanmış olan Cumhuriyet Kulesi'nin duvarlarında Atatürk'ün Cumhuriyet hakkında sözü bulunmakla birlikte kulenin içinde de Manastır Askeri İdadisi, Sivas ve Erzurum Kongre binaları ile 1. TBMM binasının maketleri ve dönemin fotoğrafları yer almaktadır.

Barış Kulesi'nde "Yurtta Barış, Dünyada Barış" ilkesinin gözlenebileceği bir kabartma bulunmaktadır. Bu kabartmada, çiftçilikle meşgul olan köylüler ile onları korumak için kılıcını uzatmış bir asker tasvir edilmektedir. İnsanların, Türk ordusunun sunduğu huzur ortamı içinde günlük yaşamlarını sürdüren halkı irdeleyen bu eser Nusret Suman imzalıdır. Duvarlarında Atatürk'ün barış ile ilgili sözlerinin yer aldığı kulenin içinde Atatürk'ün 1935- 1938 yıllarında kullandığı Lincoln

Anıtkaş'ın Barış Kulesi'nde çiftçi ve kılıçlı askeri betimleyen kabartma. (üstte) Atatürk'ün 1935-1938 yılları arasında kullandığı Lincoln marka makam otomobili.

marka tören ve makam otomobilleri sergilenmektedir.

Atatürk'ün "Yurtta sulh, cihan-da sulh" sözü temel alınarak tasarlanan Barış Parkı bu anlayışı temsil edecek şekilde yabancı ülkeler ve ülkemizin bazı bölgelerinden getirilen fidanlarla oluşturulmuştur. ABD, Afganistan, Almanya, Avusturya, Belçika, Çin, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Hindistan,

Irak, İngiltere, İspanya, İsrail, İtalya, Japonya, Kanada, Kıbrıs, Mısır, Norveç, Portekiz, Yugoslavya ve Yunanistan'dan getirilen ağaç ve fidanlar da dahil; 104 farklı türde yaklaşık 49.000'e yakın süs ağacı ve süs bitkileri yer almaktadır.

Atamulu'nun eseridir. Kulenin duvarlarında ise Atatürk'ün bağımsızlık ve egemenlikle ilgili sözlerine yer verilmiştir. Kulede ise 1936-1938 yıllarında ulu önderin kullandığı Cadillac marka özel otomobili sergilenmektedir.

Atatürk Müzesi'nde Atatürk'ün kullandığı eşyalar, kendisine hediye edilen armağanlar ve giysiler sergilenmektedir.

23 Nisan Kulesi, iç duvarında 23 Nisan 1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışının temsil edildiği bir kabartmaya sahiptir. Ayakta duran kadının bir elinde tuttuğu kağıdın üstünde günün tarihinin yazılı olduğu, diğer elinde ise yüce meclisin açılışını simgeleyen bir anahtarın tutulduğu kabartma Hakkı

Misak-ı Milli Kulesi Anıtkabir Atatürk Müzesi'nin girişinde yer almaktadır. Bu kulede, tek vücut olarak uluşça kenetlenmemizi sembolize eden bir kabartmaya yer verilmiştir. Bir kılıç kabzasının üzerine konulmuş dört elden ibaret olan kabartma Nusret Suman eseridir. Kulenin duvarlarında Atatürk'ün misak-ı milliye dair sözleri yer almakta olup kulenin ortasında Anıtkabir törenleri için heyetlerin imzaladıkları özel defterin yer verildiği imza kürsüsü bulunmaktadır. Kulenin duvarlarındaki panolarda ise Anıtkabir'de yapılan önemli törenlere ait fotoğraflar sergilenmektedir.

Anıtkabir projesinin kapsamı gereği, Misak-ı Milli ve İnkılâp kulelerinin arasında yer alan bölüm Anıtkabir Atatürk Müzesi olarak şekillendirilmiştir. 21 Haziran 1960'ta açılan müzede Atatürk'ün kullandığı eşyalar, kendisine hediye edilen armağanlar ve giysiler sergilenmektedir. Bunların yanı sıra Atatürk'ün madalyaları, nişanları ve manevi evlatlarından Afet İnan,

Rukiye Erkin ve Sabiha Gökçen'in müzeye bağışladıkları Atatürk'e ait kişisel eşyalar da müzede yer almaktadır.

Anıtkabir Atatürk Müzesi'nin devamı olarak tasarlanmış olan İnkılâp Kulesi'nde Atatürk'ün kıyafetleri sergilenmektedir. Kulenin iç duvarında zayıf, güçsüz bir elin tuttuğu sönmek üzere tasvir edilmiş olan meşale ile Osmanlı İmparatorluğu, güçlü bir diğer elin göğe doğru kaldırdığı ışıklar yayan meşale ise Türkiye Cumhuriyeti'ni ve Atatürk'ün çağdaş uygarlık düzeyini tasarlarken ortaya koyduğu devrimleri simgelemektedir. Kabartma, Nusret Suman imzalıdır. Duvarlarında Atatürk'ün devrim ile ilgili sözlerinin yer aldığı kulede Prof. Dr. Yılmaz Büyükerşen'in yaptığı, Atatürk'ün gerçek boyutlarda balmumu heykeli de bulunmaktadır.

İsmet İnönü'nün Anıtkabir'deki lahidi

Zafer Kulesi ve Barış Kulesi'nin arasında, açık sütunlardan oluşan bir galerinin ortasında İsmet

İnönü'nün lahidi bulunmaktadır. Mezar odasının ikinci katta yer aldığı alanda, sembolik bir lahit açıkta durmaktadır. 25 Aralık 1973 tarihinde vefat eden 2. Cumhurbaşkanımız İsmet İnönü; 28 Aralık 1973'te Bakanlar Kurulu kararı ile Anıtkabir'e defnedilmiştir.

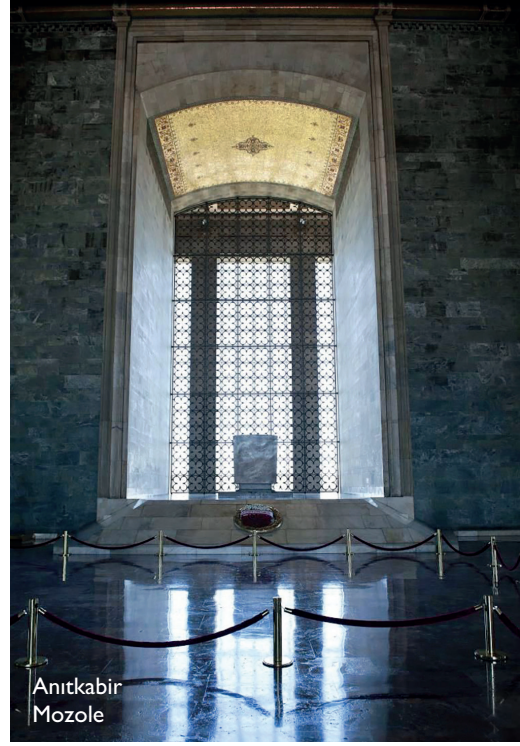
Zafer Kulesi ve Mehmetçik Kulesi arasında yer alan Atatürk ve Türk Devrimi Kütüphanesi'nde Atatürk, inkılâplar, milli mücadele konulu Türkçe ve yabancı dillerdeki kitaplar yer almaktadır.

Anıtkabir'in Çankaya yönünde 28 basamaklı tören meydanına giriş merdivenlerinin ortasında, tek parçalı yüksek direğin üstünde Türk bayrağı dalgalanmaktadır. 33.54 metre yüksekliğe sahip olan bu direk; Avrupa baz alındığında tek parça çelik bayrak direklerinin en yükseği olma özelliğini taşımaktadır. Direğin dört metresi kaide'nin altındadır. Amerika'da yaşamakta olan Türk asıllı Amerikan vatandaşı Nazmi Cemal'in kendi bayrak direği fabrikasında imal ettiği ve 1946 yılında Anıtkabir'e hediye ettiği bu direğin kaidesinde Türk medeniyetini tasvir eden meşale, taarruz gücünü yansıtan kılıç, savunma gücünü ortaya koyan miğfer, zaferi ifa eden meşe dalı ve barışı simgeleyen zeytin dalı bulunmaktadır. Kabartma, Kenan Yontuç imzası taşımaktadır.

Cumhuriyet Kulesi ile Müdafaa-i Hukuk Kulesi'nin arasında yer alan Sanat Galerisi; Atatürk'ün özel kitaplığını sergilemektedir. Duvarlarında Atatürk'ü ziyaret eden yabancı devlet adamlarının tasvir edildiği yağlı boya tablolar yer almaktadır. Tablolar, ressam Rahmi Pehlivanlı'ya aittir. Atatürk, milli mücadele ve Anıtkabir'i konu edinen belgesel filmlerin gösterildiği sinevizyon bölümü de bu alandır.

Mozole Anıtkabir'in en önemli bölümüdür. 42 basamaklı, ortasında hitabet kürsüsünün yer aldığı merdivenlerle çıkılmaktadır. Mermer kürsünün tören meydan cephesinde dairesel geometrik motifler ve Atatürk'ün "Hakimiyet kayıtsız şartsız milletindir" sözü bulunmaktadır. Sol cephesinde Atatürk'ün Türk gençliğine hitabı, sağ cephesinde ise 10. Yıl Nutku bulunmaktadır. Metinler taş kabartma üzerine altın yıldızlarla işlenmiştir. Kürsü, Kenan Yontuç eseridir.

Bronz kapılardan girilen Şeref Holü girişinde sağ tarafta Atatürk'ün 29 Ekim 1938 tarihli Türk ordusuna son mesajı, sol tarafta ise İsmet İnönü'nün Atatürk'ün vefatı üzerine 21 Kasım 1938 tarihli Türk milletine taziye mesajı bulunmaktadır. Bu yazıtların bir özelliği ise, Atatürk'ün doğumunun 100. yılında, 1981 yılında yazılmış olmalarıdır. Girişin karşısında, büyük pencerenin bulunduğu nişte Atatürk'ün sembolik lahidi yer almaktadır. Lahit taşı tek parça kırmızı mermerden oluşmakta ve ağırlık olarak 40 tona tekabül etmektedir.

Anıtkabir mimari özellikleri arasında bölgesellik yaklaşımı ile dikkat çeken bir bölümdür. Lahit taşının yer aldığı bölüm beyaz Afyon mermeriyle kaplıdır. Şeref holünün zemini Hatay ve Adana'dan, yan duvarları ise Bilecik ve Afyon'dan getirilen siyah, yeşil, kırmızı ve kaplan postu mermer ile kaplıdır. Şeref holünün tavani 27 kirişten oluşmakla birlikte holün yüksekliği 17 metredir. Yan duvarlarında ise 12 adet bronz meşale bulunmaktadır.

Bir dahaki Anıtkabir ziyaretinizin bu bilgiler ışığında daha anlamlı olmasını diliyorum. •

kayaboztepe@butundunya.com.tr

İlk Dersimiz: Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1 Realite (Fr.)
a-Gerçeklik
b-Karşı akım
c-Süzgeç
d-Gösterişli

2 Pozisyon (Fr.)
a-Gelişigüzel
b-Yükselti
c-Öğreti
d-Konum

3 Non-stop (İng.)
a-Hikayecik
b-Niteliksiz
c-Duraksız
d-Taklit

4 Ofansif (İng.)
a-Şikayetçi
b-Atak
c-Yavaşlatma
d-Ölçü birimi

5 Entegre (Fr.)
a-Kuşkucu
b-Bütünleşmiş
c-Saçma, zıvrak
d-Onurluk

6 Branş (Fr.)
a-Ayrıntı
b-Getirimci
c-Dal, kol
d-Töretanılmaz

7 Dejenere (Fr.)
a-Bozulmuş
b-Mütenazır
c-Fizik bilimi
d-Sırnaşık

8 Brüt (Fr.)
a-Açıkgöz
b-Gündüzlük
c-Çözümleme
d-Kesintisiz

9 Kampüs (Fr.)
a-Evrensel
b-Bencillik
c-Yerleşke
d-Elektronik devre

10 Ajanda (Fr.)
a-Ödence
b-Andaç
c-Palavra atan
d-Çok karışık

11 Atom (Fr.)
a-Eksi elektrot
b-Ögecik
c-Kırık Çizgi
d-Gözlem

12 Enteresan (Fr.)
a-Uyarlaşmamış
b-Çe kapanık
c-İlgi çekici
d-Bilimsel söz

13 Departman (Fr.)
a-Yanılıcı
b-Kare deseni
c-Sentetik madde
d-Bölüm

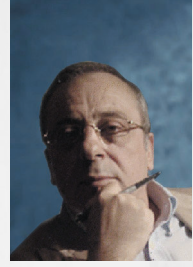
14 Hit (İng.)
a-Liste başı
b-Moda yaratan
c-Kuşak, nesil
d-İlişim

15 Marj (Fr.)
a-Güçlü heyecan
b-El aynası
c-Yazılı belge
d-Pay

1928
Yavuz-Havuz
Davası ve
Kumpas İddiaları

22

Otopsi
Cengiz Özakıncı

Bahriye Vekili İhsan Bey (Eryavuz) ortadaki Mareşal Fevzi Çakmak'ın sağında, Yüksek Askerî Şûra (Kurultay)'da İzzettin Çalışlar, Fahrettin Altay, Cevat Çobanlı, MSB Bakanı Recep Peker, Yakup Şevki Paşa Subaşı ile birlikte.

Bahriye Vekili İhsan Eryavuz'un İsmet Paşa'ya Mektubu

29 Aralık 1924'te kurulan Bahriye Vekaleti, 1 Kasım 1927'de "de facto", 22 Ocak 1928'de "de juri" olarak kaldırıldı. Bahriye Vekili İhsan Bey vekaletin "de facto" kapanışından 53 gün sonra 24 Aralık 1927'de Başbakan

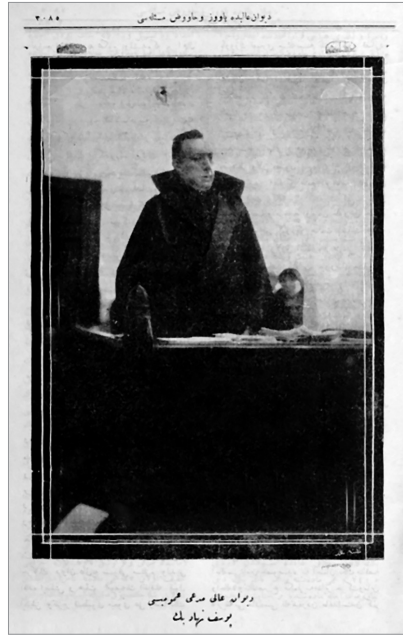
İsmet Paşa'nın (İnönü) yetki aşımı suçlamasıyla başlayan süreçte Yüce Divan'da yargılanıp suçlu bulunarak iki yıl hapis cezasına çarptırıldı. Suçsuz olduğunu savunan İhsan Eryavuz, kamuoyunda "Yavuz-Havuz Davası" olarak anılan süreçte »

Yüce Divan Başkanı İhsan ve Başkan Vekili Nusret Bayler "Yavuz-Havuz Davası"nda kürsüde. (Aydın Tarihi, Nisan 1928, s. 3082)

yaşadıklarını, 1946'da Yeni Türkiye gazetesinde 54 bölüm olarak yayımlanan "Havuz ve Yavuz Meselesinin İç Yüzü" başlıklı yazı dizisinde anlattı. Vekaletin kaldırılmasından 17 gün sonra 18 Kasım 1927'de İsmet Paşa'ya bir mektup gönderdiğini, İsmet Paşa'nın mektubu Gazi Paşa'ya (Atatürk'e) verdiğini, Atatürk'ün bu mektubu İsmet Paşa'ya tehdit ve hakaret olarak değerlendirip İsmet Paşadan özür dilemesini istediğini, özür dilemeyi reddettikten bir süre

Yüce Divan toplantı halinde (üstte).
Bahriye Vekili İhsan (Eryavuz) Yüce Divan'da (Aydın Tarihi, Nisan 1928, s.3102)

Yüce Divan Savcısı Yusuf Nihad Bey, "Yavuz-Havuz Davası"nda. (s.3085)

۳۱۰

دیوان نازمده یازوز و بطوروس مکتوب

بازخانه‌سی کورتسی . بکا تجارت ایشلرله
غلل اولور اورتدی .
— کله‌ندن‌باشه جمعاوت کورده‌کی
مکتوبلرله عرس ایشلرله
قاعده‌دن اولمشور کیمجه قارایون اولک
مهره‌نی بک کورودی . مکتوبلرله عرس
ایدم . حاجی فورانلر ، بکای قییلانلر
بی کوروس قییلانلر ، دکرمن دویمه‌دان
کوشمین باقی کتور .
— حاجی کله‌ندن ایشلرله کیم
آلورنارام واردی . بون باقی کله‌نله مکتوبلرله .

اسما بک اموکی:

— یکن ائتمه ، آتوره کله‌نک . او
زمان مینولت قیصماتی نه قدردی ؟
— مکتوبلرله بونوق بوزوقدر ائتمه .
عظرا لاییمور .
— داترقا قییلانلر کله‌نک مکتوبلرله زورار ؟
— بونجه جملده ایکن آلمه ، اوچوز
اراضی سالیبوردی . عیدلانی بک افراسندن
مهر عیدالار کتور واردر . ظلمت باشکده
ایدی . بکله وار زمانک سالیبوردی مینولت
رما بک ائتمه کله‌نک . بوزاده کله‌نک
تعب ایشک ، بک ، بک دوتور اولر آلق
ووزار ایلهده خسرو سانی بکله دایلهه دائره
آقابه‌ده اراضی آلق .
— بوزاری بک قییلانلر ؟
— بوزاری بک یاز ، بکله مکتوب کتور .
بوزله رما بکله مکتوبلرله کورده . بونک
حاجی ورمی بکله‌نک مکتوبلرله کتور . بونجه
بوزاده کیر کورده بوزار وور .
— بونجه ائتمه ؟
— عیالده بوزار ورمی آلمه . بوزاده
مکتوبلرله کورده .
— اولدای بک واردی ؟

اسما بک اشیربک سیرکین

— مکتوب بکله کله‌نک ایشلرله اولس
اولدای بکله ائتمه بونجه نی ایشلرله .
بکله آقابه‌سی باقی بک استانبولده ایدی .
باقی بک بک آقابه‌سی اولمده بونجه
نایورده مینولت ایدی . استانبولده ایچک
بوزار کتور یازدی . صاف کله‌نک مکتوبلرله
مکتوبلرله قاعده‌دن سوزا بکا باقی بکله
سکا مکتوبلرله ایشلرله ایدی . باقی بک

Bahriye Vekili İhsan Bey Yüce Divan'da sorguda. (Aydın Tarihi, Nisan 1928, s. 3105)

sonra İsmet Paşa tarafından Bahriye Vekaleti sırasında yetki aşımı yaptığı iddiasıyla Yüce Divan'da yargılandığını anlatan İhsan Bey, bütün bunların İsmet İnönü'ye yazdığı o mektup yüzünden başına geldiğini ileri sürüyordu. İhsan Bey bu iddiasını Yüce Divan'da yaptığı savunmada dile getirince, bu mektup mahkemeye getirilip okundu. Mektup günümüz Türkçesiyle şöyleydi:

Başvekil İsmet Paşa Hazretlerine Refi' ve Takdim

Cebelibereket mebusu İhsan Bey tarafından.

Keçören

18 Kasım 1927

Paşam,

Dün doktor Fikret Bey, beni

evine çağırarak, benim hakkımda size bir takım arabozucu dedikodular yapıldığını ve sizin buna inanarak üzüldüğünüzü duyduğunu söyledi. Nitelikçe pek iğrenç ve o ölçüde bayağı olan bu dedikodular şu mektupta açıklamak zorunda kaldığım için derin bir utanç duymaktayım: (i)- Ben, Bahriye Vekaleti'nden çekildiğimden dolayı çok üzgünmüşüm, (ii)- Sizden bir gün hesap sormaya hazırlanmaktaymışım, (iii)- Hükümetin kötüye kullanımları varmış, (iv)- Hükümetin güvenoyu istediği gün mecliste kasten bulunmamışım ve böylelikle hükümette güvenoyu vermemişim.. Doktor Fikret'e yanıt olarak aşağıdaki açıklama ve düşünceleri dile getirdim:

- "Fikret, Bahriye vekaletim sırasında görevimi yerine getirirken

باشام وکیل عصمت باشامضر تر بیدرفع و تقصیرم

جیل برکت مینولت احسان بک طرفندن

کچی ثورده

۱۸ آهیرین نانی

باشام ،

دون دوقورونکرت بک ، بی خانمسنه دعوتله

ذات عالیکنزه خدمه بعض تزور برانده بولونیلدیغنی

بو بکا ایسانهرق متأثر اولدیقکیزی استخباراتنه

مصطفلاً افاده ایلدی . ماهیه بک ایکنرچ واونستنده ده

عادی اولان بوتورونانی شو مکتوبنده ایضاح

ایلاک مجبوریتنده قالدیغمدن درین بر حسن حساب

دویمده م :

۱ - بن ؛ بحیره وکالتندن چکیلدیکمدن

Bahriye Vekili İhsan Bey'in Başbakan İsmet Paşa'ya gönderdiği 18.11.1927 tarihli mektubun ilk paragrafı (Aydın Tarihi, Nisan 1928, s. 3169)

İsmet Paşa'dan büyük destek ve yardım gördüm. Vekaletin kaldırılmasından bir gün önce de İsmet Paşa beni evlerine çağırdılar, pek övücü, gönül alıcı bir biçimde Bahriye Vekaletinin kaldırılmasını gerektiren zorunluluğu ve düşünceleri açıkladılar. Daha sonra çalışma arkadaşları bulunduğum sürece yerine getirdiğim görevleri ve yaptığım hizmeti taktir eden bir belge de verdiler. İsmet Paşa Meclisteki açıklamalarında Bahriye Vekaletinin kaldırılması konusunda çok durarak salt benim gönlümü almak isteği gösterdiler ve övücü, güzel sözler söylediler.

Ben bu övücü ve gönül alıcı sözlerdeki inceliği anlamayacak kadar duygusuz ve kaba bir adam değilim. Bu konuda fazla üzüntü, pek hırslı ve bilinçsiz kimselere musallat olur.

2- İsmet Paşa kabinesinde Bahriye Vekili olarak bulunduğuma göre, İsmet Paşadan sorulacak sorulara benim muhatap olmam gerekir. Sorumluluğunu bilinçli olarak değerlendiren bir insan, böyle bir mantıksızlığa nasıl düşer?

3- Hükümetin kötüye kullandığı konusuna gelince: düne kadar sorumluluğuna katıldığım bir hükümeti bugün kötüye kullanımla suçlamak, kendi kendimi suçlamak demek olmaz mı?

4- İsmet Paşa'nın o gün (5 Kasım 1927-cö) Başbakanı olduğu hükümete meclisten güvenoyu isteyeceğini bilmiyordum. Gazi Haretlerini (Atatürk'ü) ziyaret etmek istedim. "Hemen gelsin" buyruğunu

aldım. Adliye Vekili Mahmud Esat (Bozkurt) Bey'in otomobiliyle Çankaya'ya, Köşk'e gittim. Bu yüzden üzülererek o gün meclis toplantısında bulunamadım. Fikret!.. Beni İsmet Paşa'ya karşı muhalefete yöneltecek nedenlerin ne olabileceği hatıra gelebilir?.. Ben kabine reisi (Başbakan) mı olmak amacındayım?. Buna ihtimal verilebilir mi?.. Ya da var olanlar içinde kabine reisi olmaya İsmet Paşadan daha uygun birinin var olduğuna mı inanıyorum?.. Devrimin başlangıcından bu ana dek geçen olayların akışını izleyen ve başarımızın nedenlerini inceleyen ve araştıranlar ve özellikle varlığını göz önüne getirenler için böyle bir olasılığa kuvvet vermek mümkün görülür mü? Bütün şu irdelemelere ve düşüncelere karşın bir an için yanlış bir davranış çizgisi benimsemiş olduğum varsayılın; bunun ülke için, devrim amaçlarımız için, sonuçta hayatlarımız için yararlı olabileceğini kabul edebildiğimi sanmak, bana pek acımasız bir aşığılamada bulunmak olmaz mı?.. Biz pek tehlikeli günler geçirdik, gün oldu ki malımızı, canımızı, çoluk ve çocuğumuzu küçük görerek kutsal devrimimiz adına her türlü özveriye hazır bulduk. O zaman en sadık arkadaşlar arasında bulunan ben, yarının devrimimize karşı hazırladığı tehlikelere karşı bütün arkadaşlarımızın aynı özveri duyguları ile girişti tek vücut ve tek cephe olarak bulunmamız gereğine hem de şiddetle inanıyorum.

Geleceği gül bahçesi görecek

denli kısa görüşlü değilim. Düşmanlarımız başarısızlık, zayıflık ve ayrışmamızdan güç alarak harekete geçtikleri zaman, beni öldürmekte İsmet Paşadan sonraya bırakmazlar.

Fikret, maalesef arabozucu dedikodu ve iftiranın değer bulduğu kötü günlerdeyiz. Yakınlık ve güven kazanmak için devrime bağlılık ve vatan uğraşı yerine, dalkavukluk, nabza göre şerbet vermek, ve nihayet yalan, dolan ve suç atmak, araç olarak benimseniyor.

Ahlaksızlık bir topluluk için olduğu denli bir siyasi parti, özellikle de devrimci bir siyasi parti için- o ölçüde korkutucu, tehlikelidir. Bir temele dayanmayan yalanları, zaman ve olaylar düzeltir; ancak arabozucu yalan ve dedikodulara değer verilmesinin ahlakta açtığı yara, kolay kolay kapanmaz."

Paşam, Fikret ile olan bu konuşmamı lütfen irdeleyiniz. Allah Gazî'yi, o büyük adamı üzerimizden, onun otorite ve sevgisini de milletin kalbinden eksik etmesin. Bu dileğimin sezdirmek istediği tehlike mahut (her zamanki) bilginizdir.

Salt aralarında dayanışma ve güvenin yok olması ve birbirine bozguncu gözüyle bakmaları yüzünden 1792 Fransa Devrimi ileri gelenlerinin ve sonuç olarak ilk Fransa cumhuriyetinin kötü sonunu unutamamaktayım. Tarih, gelecekte olacaklar için önlem alma yetisini geliştirmeye hizmet eder. Osmanlı tarihi, ileri gelenlerin arasına yalan, bozgunculuk sokmak, dahası

iftira konusunda en zengin örneklerle sahiptir. Dikkate değerdir ki bu durumlar çöküş döneminin başında kötüleşmiştir. Bunlar mı gerileme ve çöküşü doğurdu; yoksa çöküş ve gerileme mi bunları doğurdu kestirilemez. Ancak her halde bu durumlar, gerileme ve çöküşle ilgili sayılabilir; ve arabozucu dedikodulara yalanlara değer verenlerin bu çöküşte etkili olduklarına hükmetmek yanlış olmaz.

Bizi yurt içinde "Takriri Sükun Kanunu"nu sürdürmek zorunda bırakan nedenler, yurt dışında canice örgütlenmeler ve bütün bunlarla birlikte, bu denli derin bir devrimin bir anda olup bitiverdiğine tarihte bir örnek bulunmayışından doğan tedirginlik, hepimizi derin derin düşünmeye yöneltcek nedenlerdendir.

İnsanız, aramızda kişisel dargınlık olabilir. Ancak bu durum bir ideal, ülkü ayrılığını doğuracak kerteye varamaz. Bu yanlış yapan, ihanet etmiş sayılır.

Rauf (Orbay-cö), yaşayan, canlı korkutucu bir örnektir. Değerli zamanınızı aldığım için başışlayın efendim, Paşam.

Cebelibereket Mebusu İhsan

İhsan Bey Bahriye Vekaleti kaldırıldıktan sonra parti içinde muhalefet örgütlemeye giriştiğini 18 Kasım 1927'de İsmet Paşa'ya gönderdiği bu mektupta reddetmişti; ancak 1946'da Yeni Türkiye gazetesinde yayımlanan "Havuz ve Yavuz Meselesinin İç Yüzü" başlıklı yazı dizisinde parti içinde hizip

Atatürk'ün Dünyası
Cengiz Önal

Mustafa Kemal Atatürk'ten

NUTUK

(15-20 Ekim 1927)

57

Kuvay-ı Milliye Sonuç Alınıncaya Kadar Görevini Yapmaya Devam Edecektir!

Efendiler!

Rauf Bey'in bir başka yazısına da verdiğimiz yanıtı sunayım:

“21 Şubat 1920,

**Harbiye Nazırlığı Başyaveri Salih Bey'e,
Rauf Bey'e,**

20 Şubat 1920 günlü telgrafa yanıtıdır.

Hükümetin Ulusal Meclis'teki Gruba

karşı gözdağı verici bir tutum takınmasının, Grubun güçlü ve dirençli bir siyasal kuvvet halinde gelişip ortaya çıkamamasından ileri geldiği açıkça anlaşılmaktadır.

Her şeyden önce Grubun, bu bakımdan

bilinçli bir denetleme kuvveti haline getirilmesi gerektiği belli oluyor. Hükümetin sonradan, gönül almak amacıyla sizleri çağırması, bugünkü güçsüzlüğünü anlamasından ve güçleninceye dek oyalayıp zaman kazanmak istemesindedir.

Hükümete karşı kesin bir durum alma zamanı gelmiştir. Sadrazam'a ve Dâhiliye Nazırı'na açıkça söylemek gerekir ki Kuvayı Milliye, sonuç alınıncaya değin görevi başında kalacak ve çalışacaktır.

“Hükümete karşı kesin bir durum alma zamanı gelmiştir. Sadrazam'a ve Dâhiliye Nazırı'na açıkça söylemek gerekir ki Kuvayı Milliye, sonuç alınıncaya değin görevi başında kalacak ve çalışacaktır.”

Ülkemizi işgal eden ve ulusumuzun tam tutsaklığını isteyen düşmanlarımız, Kuvayı Milliye'nin çalışmalarını istememekte kendilerini haklı bulabilirler. Ama devleti ve ulusunu kurtarmaya çalışan bir ulusal kuvveti, kendi hükümetinin istemiyor olması, onu ortadan kaldırmak istemesi, ona sataşması ve saldırması şaşılacak bir şeydir.

İstanbul'un Osmanlı

egemenliği altında kalacağı yolundaki İtilâf Devletleri görüşü ne denli sevinçle karşılanmışsa, İzmir ve Adana cephelerinde savaşın bırakılması yolundaki istekleri de bizi o kadar şaşırttı.

Harbiye Nazırı'na, İzmir ve Adana'nın da Osmanlı egemenliği altında kalması sağlanıncaya değin silahların elden bırakılmayacağı, Ermenilere bizim bir saldırıda bulunmadığımız, Fransızların kendi askerlerinin kıyafetlerini giydirip, silahlandırdıkları ve kışkırttıkları Ermenilerle aramızda bazı olaylar çıkmışsa, bunun sorumluluğunun Ermeni çetelerine ve onları kışkırtanlara yüklenmesi gerektiği bildirilmiştir.

Hükümetin, Maraş ve Urfa'dan ileriye gidilmemesi yolundaki önerisine karşı, ulusa güven vermek ve Kuvayı Milliye'yi durdurabilmek için, Fransızların Adana'yı hemen boşaltmaya başlamaları istenmelidir.

Yoksa Kuvayı Milliye'nin kurtarıcı eylemlerinin önleneyeceği ve bu ateşin Halep ve Suriye'ye yayılmak üzere bulunduğu, Fransızlar Adana ve dolaylarını boşaltmakta ne kadar çabuk davranırlarsa o kadar yarar sağlayacakları kendilerine açıkça anlatılmalıdır.

Anadolu basınının sert dilinin yumuşatılması, İtilâf Devletleri'nin zulüm ve saldırılarına son vermekle olanaklıdır. Bunca haksızlıklara, zulümlere, dahası, kırımlara karşı çılgık koparan suçsuz bir ulusu susturmak gibi bir zulüm bizden istenmemelidir. Doğrusu aranırsa, dünyanın her tarafında basın, bu denli sıkı bağlardan sıyrılmış olup özgür ve serbesttir.

Akbaş Cephanesi'nden bir kısmının İngilizlere geri verilmesi için kesinlikle yardımda bulunmamanızı isterdik. Boş bir fişek kovanının bile İngilizlere geri verilmemesi daha uygun olur düşüncesindeyiz.

Hükümet, İtilaf Devletleri'ne karşı böyle yapmacıklı gönül alma gösterilerinde bulunmakla onları bize acındırabileceğini ve bu ikiyüzlü davranışların barış koşullarını değiştirmeye etki yapacağını sanıyorsa, kendilerinin aymazlığına acırız.

Kıscacı, barışımızın söz konusu olduğu bu önemli zamanda, Kuvayı Milliye'yi güçsüz gösterecek her davranışın ulusal yazgımız üzerinde uğursuz bir etki yaratacağı kuşkusuz olduğundan, Meclis'teki arkadaşlara düşün denetleme görevinin en büyük özveriyle yapılmasını özellikle rica ederiz.

Heyet-i Temsiliye adına Mustafa Kemal."

Kuvay-ı Milliye Hakkında Kamuoyu Yoklaması Yapılması! Efendiler!

O sırada duyulan gereksinme üzerine Rauf Bey'e yine o gün şu telgrafi da yazdım. Bu gereksinme, Heyeti Temsiliye'nin ve Kuvay-ı Milliye'nin çalışmalarını sürdürmesi konusunda kamuoyunu yoklamaktı.

Rauf Bey'e yazdığım bu telgrafi, Erzurum'da Kazım Karabekir Paşa'ya da çektirmiştim.

"Çok ivedi olup geciktirilemez.

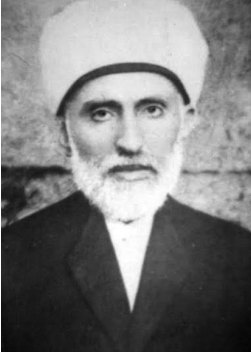
21 Şubat 1920

Rauf Bey'e,

Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin biçimini değiştirmeye yetkili olacak kongrenin yapılması, tüzüğümüzün

sonuncu maddesi gereğince, Meclis-i Mebusan'ın tam güvenlik ve özgürlük içinde yasama görevini yaptığını bildirmesine bağlıdır.

Heyet-i Temsiliye'nin, genel örgütünü başında, barışa değin biçimini değiştirmemesi gerektiği, bütün arkadaşların uygun görmeleri ve üstelemeleri üzerine kabul edilmiştir. Oysa sanki hükümetçe özendiren muhalif gazetelerin satışmaları, Ayan'ın açık saldırıları, hükümetin tutumu, tavır ve davranışları, özellikle Sadrazam Paşa'nın bildirisi ve Meclis-i Mebusan'da Kuvay-ı Milliye'nin yasa dışı olduğunu ileri sürüp alkışlattıran söylevler, kamuoyuna ulusal örgütlerden yüz çevirtmekte ve Heyet-i Temsiliye'mizi güç bir duruma sokmaktadır.

Mustafa Sabri Efendi

Sait Molla

Bir yandan Zeynelâbidin, Hoca Sabri, Sait Molla gibi kişilerin Padişahın isteğine dayanarak ve yalnız Kuvay-ı Milliye'yi ortadan kaldırmak amacıyla, her yerde kurmaya çalıştıkları -Teali İslam Cemiyeti- adı altındaki tertip ve

düzenler, ulusal örgütlere açıkça saldırılara başlamışlardır.

Örneğin, Niğde ve Nevşehir'de: -Bu ayın on dokuzuncu günü Millet Meclisi açıldı; ulusal örgütleri Padişahımız istemiyorgibi sözlerle halkı açık toplantılar ve gösteriler yapmaya sürüklemişlerdir. Bu tutumu, Sadrazam Paşa'nın bildirisini alan kimi görevliler de desteklemişlerdir. Bu olayın Konya'ya ve her yere yayılması olasılık dışında değildir.

Onun için:

1) Hükümetin, Kuvay-ı Milliye'nin yaşamasından yana olup olmadığını kesin olarak bildirmesi istenmelidir.

2) Felâh-ı Vatan Grubu, söz konusu olan tam güven ve özgürlük içinde olduğunu ve Kuvay-ı Milliye'yi dağıtmak gereğine inandığını bildirmeli ya da, tersini öngörüyor ve Kuvay-ı Milliye'nin daha güçlü bir şekilde yaşamasına gereksinme duyuyorsa, ona göre hükümeti uyararak birlikte, Meclis'te de gereğince savunması gerekir. Bu konunun Grupça görüşülüp tartışılması düşüncesindeyiz.

3) Ulusal örgüt ve Kuvay-ı Milliye'nin ortadan kaldırılması, yurt yararı için gerekli görülüyorsa; bu durumda İzmir ve Maraş ile öteki cephelerde bulunan düşman kuvvetlerine karşı

hükümetçe gereken önlem alınması sağlama bağlanmalıdır.

Yukarıdaki dilek ve düşüncelerimizin büyük bir önemle dikkate alınmasını, gereğinin yapılmasını ve bizi de güç durumdan kurtarmak için sonucunun olabildiğince ivedilikle bildirilmesini rica ederiz.

İstanbul'daki kimi arkadaşların, bunca emeklerle meydana getirilmiş olan birliğe ve Kuvayı Milliye'ye indirilen yumruklara karşı kesin önlem alma yolunda son

çabayı ve direnci göstermekten çok, dışarıdaki uzak kuvvetlerden büyük umutlara kapılarak avundukları kuşkusuna düşüyoruz.

Biz elimizdeki kuvveti iyi kullanmazsak, dış güçlerin de bize değer vermeyeceklerini aklınızda kalmak üzere bilginize sunarız.

Heyet-i Temsiliye adına Mustafa Kemal." •

cengizonal@butundunya.com.tr

Gelecek Ay: Kazım Karabekir Paşa İstanbul Hükümeti'nden Halen Umutlu!

Atatürk ve Pepe Ali

Yıl: 1938, Bursa

Atatürk fabrikadan çıkar. Kapıda önlerinde merinos koyunları duran bir kalabalık beklemektedir. Bunlar merinos yetiştiricileri...

Aralarında M. Kemal Paşa'nın Güllüce köyü muhtarı Pepe Ali de bulunuyormuş. Şahit olduğumuz olayı aynen anlatıyorum:

Güllüceli Ali öne çıkıp Atatürk'e yaklaştı.

"Ata'm beni tanıdın mı?" dedi.

Atatürk hemen tanıyamadı. Fakat Pepe Ali ilâve etti:

"Ben senin beş yıl emir erliğini yapan Ali'yim." der demez, büyük Ata'nın gözleri parladı:

"Ali sen misin?" dedi. Konuşma şöyle devam ediyordu:

"O, gençsin, dinçsin Ali!"

"Sağ ol Ata'm. Anafartalar'da üç bölükle üç tümene ateş ettiğimiz, üç gün üç gece uykusuz beklediğimiz günleri hatırladın mı?"

Bu sözler, Atatürk'ün gözlerini yaşarttı. Atatürk Ali'nin sırtını okşadı ve:

"Ali, dedi. Yine bana eski günleri hatırlattın. Sağ ol, dinç kal Ali!"

Ali atıldı:

"Sen de sağ ol Paşam. Her zaman emrindeyim."

"Sıkıntın var mı? Hayatından memnun musun?"

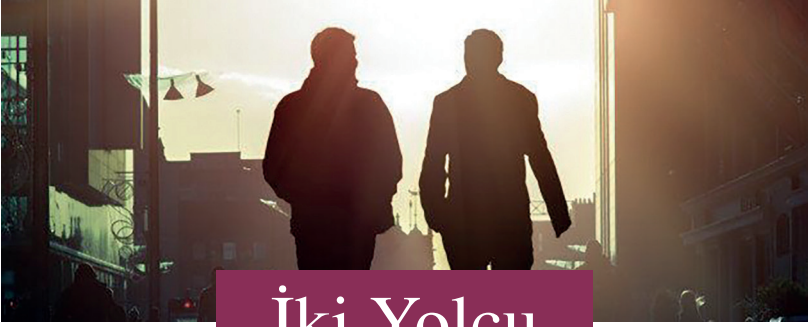
"Hiçbir sıkıntım yok. Sen cumhurbaşkanı olduysan ben de Güllüce köyü muhtarı oldum."

Bu samimi ve candan konuşmaya tanık olanlar, emir erinin canlandırdığı anılar önünde Atatürk'ün heyecan duyduğunu gözleriyle görmüşlerdir.

İki ay sonra Atatürk'ten Güllüceli Pepe Ali'ye şimdi evinin duvarında asılı bulunan mektup geliyor. Mektupta Atatürk diyor ki:

"Ali; beni karşıladığına memnun oldum. Bilhassa sana şunu anlatmak istiyorum. Şimdiye kadar gezdiğim yerlerde benimle çalışmış kime rastladıysam hepsiyle konuştum, hepsi benden menfaat ummuşlardı. Fakat yalnız sen ummadın ve ansızın kendini bana tanıttın. Köyünde çalış. 15 Mart'ta seni Ankara'da bekliyorum.

Hakimiyeti Milliye

İki Yolcu

Yolda, hararetili bir konuya dalmışlar gibi, elleriyle geniş ve sert hareketler çizerek yürüyen iki genç vardı.

Biri sağ eliyle yüksek apartmanları gösteriyor, öteki ise gösterilen tarafa doğru gözlerini çeviriyordu.

Yaşasın yürüdükleri için, aramızdaki uzun olan mesafe, biraz sonra, oldukça kısalmıştı.

Kısa bir süre daha yürüyünce, gençlerle yan yana geldik ve onları geçmek üzereydim.

Fakat geçmedim, daha doğrusu geçmeye hayretim engel oldu.

Bu iki genç, bu hararetle konuşan iki dost, iki dilsiz arkadaştı.

İşaretler, onların aralarında haberleştikleri özel bir dildi.

Ses çıkarmadım.

İstedikleri gibi konuşuyorlar, anlaşıyorlar ve ikisinin de yüzlerinde bu dilsizce konuşmadan bir güçlük duyduklarına dair hiçbir çizgi, bir iz görünmüyordu.

Aksine her ikisi de, sadece sesli

konuşmadan anlayan bir kalabalık içinde, kimsesizliklerini hissettirmeyen birer arkadaş bulduklarından doğan bir sevinçle gülümsüyorlardı.

Yaşamı bir sessiz sinema şeridi gibi seyreden, dedikodulara yabancı, başka bir dilsiz bulamadığı zaman sadece kendisiyle baş başa kalan bir kimsenin, merhamet en büyük hakkıdır.

Bir dostun ne değerinde bir insan olduğunu anlamak için, rastlantıların kol kola getirdiği bu iki gencin, yüzlerinde kavisler yapan mutluluğu görmek yeterlidir.

Bu gördüğüm mutluluk, bana, geniş bir dost yığını arasında yaşayanların, mutluluklarını neden anlamadıklarını düşündürdü.

Sonra da, kaybedilen bir arkadaşın acısını tatmak için, insanların kısa bir süreliğine, dilsizlik deneyiminden geçmesi düşüncesini uyardı.

Hâkimiyet-i Milliye Gazetesi

20 Aralık 1929

METE AKYOL'DAN YAZILAR

(Bir Başkadır Benim Mesleğim adlı kitabından)

Başbakan İnönü,

Komutanının Yüzüne Bakmadığı Kara Harp Okulu'nda

Cumhuriyet Halk Partisi'nin yalnızca altı okuna değil, ilk iki Genel Başkanına da âşık olan CHP eski milletvekili rahmetli babam, Talat Aydemir'e ev kiralayan ablamı da, bu konuda aracılık eden beni de evlatlıktan aforoz etmedi ama... İkimize de uzun süre kırgın kaldı:

“İsmet Paşa'ya karşı ayaklanan bir kişiye, kala kala bizim aile mi kaldı kucak açacak, ev kiralayacak?” diye sitem etti bize.

Talat Aydemir yalnızca kiracımız olmakla kalmadı, aman rahmetli babam duymasın, benim ayrıca dostum da oldu. Bir akşam eve dönerken “halini hatırını sormak

için” evine uğramıştım. İsmet İnönü'nün şimdi bu yazıyla birlikte size de sunduğum, onu “alınını avcunun içine dayamış uyuyor” gibi gösteren fotoğrafını gördü elimde.

“Tam da ‘İsmet İnönü tükenmiştir’ başlıklı bir demeç hazırlıyordum” dedi. “Şu fotoğrafı bana versene.”

İnönü'yü uyuyor sanıyorsunuz! Avcunun içindeki mendille terini siliyor.

Fotoğrafı vermem şöyle dursun, daha fazla seyrettirmedim bile.

Şimdi anımsamak bile istemediğim sözler söyledi İsmet İnönü hakkında da, ona inananlar, onu sevenler için de...

Aramızda giderek yükselen ve giderek bizi birbirimizden daha

da uzaklaştıran bir duvarın, en alt sırasının taşları oldular o günler, bu sözler. Duvar yükseldikçe, dostluğumuzun ilk günlerinin sıcaklığı da, giderek soğudu, kayboldu.

Talat Aydemir dostluklarını çabuk kurar, çabuk yıkardı. O nedenle çok yeni dostu vardı, hemen hiç eski dostu yoktu.

Yaşamda varlığına dayanamadığı tek kişi ise İsmet İnönü idi.

Sahi... Talat Aydemir niçin sevmezdi İsmet İnönü'yü?

Nedeni o denli basittir ki... Çünkü İsmet İnönü onu sevmezdi de ondan.

Pekii... İsmet İnönü niçin sevmezdi Talat Aydemir'i?

Onun da nedeni basittir: Çünkü Talat Aydemir demokrasiye son vermek, onu başaramasa bile, en azından demokrasiye zarar vermek için hazırlık yapıyordu da, ondan.

İsmet İnönü'nün zekâsının nedeni keskin olduğunu anlatmak için "Kafasında dokuz tilki dolaşır, dokuzunun da kuyruğu birbirine değmez" derler ya...

Aslında eksiktir o söz.

İsmet İnönü ayrıca, karşısındaki kişinin kafasında dolaşan tilkileri de izler, gerektiğinde o tilkilerin tümünün kuyruklarını birbirine sıkı sıkı düğümlerdi de.

Necdet Calp, 12 Eylül 1980 sonrası Halkçı Parti'nin lideri olarak siyasete atıldığı günlerde.

1962 yılının 31 Ocak akşamı, Özel Kalem Müdürü Necdet Calp aracılığıyla Kara Harp Okulu Komutanlığı'na, "Yarın saat 12.30'da Harp Okulu'nu ziyaret edeceğini" ve... "öğrencilerle öğle yemeği yiyeceğini" bildirdiğinde İsmet İnönü gerçekte, "ihtilal hazırlığı yaptığını bildiği" Harp Okulu Komutanı Talat Aydemir'in kafasında dolaşan tilkileri kuyruklarından yakalamayı planlıyordu.

Harp Okulu Komutanı Albay Talat Aydemir, Şubatın birinci günü Başbakan İsmet İnönü'yü, Harp Okulu'nun girişinde karşıladı.

Bir protokol genel müdürüne hocalık yapabilecek denli protokol konusunda uzman olan Başbakan İnönü, Albay Aydemir'in uzanan

İnönü komutanlığını Talat Aydemir'in yaptığı Kara Harp Okulu'nu ziyaretinde. (01.02.1962)

eline kendi elini zoraki bir biçimde uzatırken, başını başka bir yöne çevirdi, bakışlarını başka noktalara uzattı. İsmet İnönü birkaç adım ötede, son sınıf öğrencilerinin oluşturdukları şeref kıtasını teftiş etti. Sonra da, “ev sahibi” komutanların gösterdikleri yolu izleyerek şeref salonuna gitti.

Ev sahibi komutanlar burada, bir “Hoş geldiniz” kahvesi ikram etmek istediler konuklarına. İsmet İnönü, ilk kez o an baktı Komutan Aydemir’in yüzüne:

“Yemeğinizi yemeye geldim” dedi. “Önce yemeğimizi yiyelim...”

Başta Aydemir, arkada Harp Okulu'nun öteki yetkilileri ve öğretmenleri, İnönü'yü üst kata çıkardılar, yemek salonuna aldılar.

İnönü başını arkaya çevirdi ve kime konuştuğuna aldırmadan sordu:

“Bu ne böyle?” dedi. “Ben yemeğimi öğrencilerle birlikte yemek istemişim.”

İsmet İnönü'nün asker kimliği ve asker ses tonuyla sorduğu sorusunu Komutan Talat Aydemir, bir politikacı kimliğiyle ve bir politikacı ses tonuyla yanıtladı:

“Bugün, ders programındaki bir düzenleme nedeniyle yemeklerini bir saat erken yedi öğrenciler, Sayın Paşam” dedi. “Zatîîlilerinizle birlikte yemek şerefi, bu suretle arkadaşlarıma ve bendenize kalmış oldu.”

Yan odadaki biz gazeteciler, baş konuktan ya iki ya da en fazla üç dakika sonra başladık yemeğimize.

Ve çorbalarımızı henüz bitirmiş, patatesli köftemize yeni başlamıştık ki, yan odadakilerin yemeklerini bitirip, odadan çıktıklarını gördük. Konuklar ve ev sahiplerine, alt kattaki şeref salonuna gitmek üzere merdivenleri inerken yetiştik. Başbakanlık Özel Kalem Müdürü Necdet Calp'e sokuldum:

“Sayın Paşamız ne kadar da çabuk yedi yemeğini, Necdet Bey?” dedim.

Necdet Calp, “Şimdi yeri değil,

sonra konuşuruz” anlamında bir işaret yaptı:

“Bir şey yemedi ki, çabuk yemiş, yavaş yemiş olsun” dedi. “Bir çorba içti, ‘Herkes afiyet olsun’ deyip, ayağa kalktı.”

Şeref Salonu’nda İsmet İnönü, kimsenin ev sahipliği ikramını beklemeden bir kanepeye oturdu, kahvesini, Özel Kalem Müdürü Necdet Calp’ten istedi.

Şeref Salonu’nda İsmet İnönü, kimsenin ev sahipliği ikramını beklemeden bir kanepeye oturdu, kahvesini, Özel Kalem Müdürü Necdet Calp’ten istedi. Biraz sonra kahvesi geldiğinde, karşısında oturan tüm komutanlar ve öğretmenler arasından yaşça en gencini ve rütbece en tazisini yanına çağırdı:

“Gel bakalım yanıma, binbaşı” dedi.

Salondaki en genç subay, arkalardaki yerinden fırladı, İsmet İnönü’nün karşısında topuklarını birbirine vurdu:

“Emredin, Sayın Paşam” dedi.

İnönü, en babacan ses tonuyla sordu:

“Adın ne senin bakim, binbaşı?”

Yanıt, “Emredersiniz” der gibi geldi:

“Bahtiyar Yalta, Sayın Paşam.”

İnönü, yine babacan bir tavırla

sordu:

“Sen sigara içiyorsun değil mi, Yalta Binbaşı?”

Binbaşı Bahtiyar Yalta, birden kıpkırmızı kesildi:

“Hayır, içmiyorum Sayın Paşam” dedi.

İsmet İnönü, eliyle birkaç kez kanepeyi okşar gibi yaparak, işaret etti:

“Gel şuraya, yanıma otur ve bir Yeni Harman sigarası yak” dedi. “Sonra da dumanı burnuma doğru üfle... Hadi bakiiim...”

Binbaşı Bahtiyar Yalta, kanepede İsmet Paşa’nın yanına oturdu, cebinden bir paket Yeni Harman sigarası çıkardı, yaktı ve... Utancından kat kat kıpkırmızı kesilerek sigarasının dumanını, İsmet İnönü’nün burnuna doğru üfledi.

“Günde kaç paket içiyorsun, Yalta Binbaşı?”

Bahtiyar Yalta, ilk yalanında ısrar etti:

“Sigara içmiyorum, Sayın Paşam.”

“İki paketi hiçbir zaman bulmuyorsun, değil mi?”

“Hayır, Sayın Paşam...”

“Aman, aman, sayısına çok dikkat etmek lazım... Aynı günde ikinci pakete başlamamak lazım...”

Bugünkü gençlerin “geyik muhabbeti” dedikleri türden bir muhabbet başladı İnönü Paşa ile Yalta Binbaşı arasında. •

(Sürecek)

Arayış
Vahap Candan

Berlin

Türk Şehitliği

1740-1786 yılları arasında Prusya Krallığı yapan Büyük Friedrich döneminde, Osmanlı-Prusya ilişkileri altın çağını yaşamaya başlamış. İlk Osmanlı-Prusya Dostluk ve Ticaret Anlaşması da bu dönemde imzalanmış. Tarih, Büyük Friedrich olarak tanınan II. Friedrich'in

Türlere karşı büyük sempati duyduğunu kaydediyor.

“Eğer Türkler gelip ülkeme yerleşselerdi, onlara camiler yaptırardım.” sözü ona ait.

Bugün Almanya'da irili ufaklı çok sayıda cami var. Bunların önemli bir kısmı, eski binaların

onarılıp camiye dönüştürülmesiyle oluşturulmuş. Ayrıca, az da olsa cami mimarisi özelliklerini taşıyan kubbeli, minareli camiler de yapılmış; yapılmaya devam ediliyor.

Almanya'da yaşayan Türklerin çabaları sonunda, Ekim 1999'da temeli atılan Berlin Türk Şehitlik Camii ise geleneksel Türk mimarisi ve süsleme anlayışına uygun bir şekilde tasarlanmıştır. Ekim 2003'te ibadete açılan cami, 400 metrekaarelik bir alan üzerine kurulmuştur.

Peki; niçin "Şehitlik Camii" adı verilmiş?

Cami inşaatının yapıldığı yerin, ilginç bir öyküsü var.

Öykü, Osmanlı İmparatorluğu Berlin Sefiri Giritli Ali Aziz Efendi'nin, Ekim 1798'de Berlin'de vefat etmesiyle başlıyor.

Osmanlı temsilcisinin 1798'de ölümü üzerine Prusya hariciyesini

bir telaş sarmış. Çünkü o günlerde Berlin'den İstanbul'a gitmek aylar sürüyor. Cenazenin İstanbul'a nakledilmesi mümkün değil. Sorunu Kral III. Friedrich çözmüş. Kral, bugünkü Urbanstrasse'de bir köyleden küçük bir arazi satın alarak Ali Aziz Efendi'ye bir mezar hazırlatmış. Haldun Taner'in "Berlin Mektupları" adlı kitabında belirttiğine göre Alman vakanüvisleri, Ali Aziz Efendi'nin cenaze törenini ayrıntılı bir şekilde kayıt etmişler. Kayıtlara göre müteveffa Türk sefir, yeşil bir örtüye sarılı tabutun içinde mezara getirilerek törenle defnedilmiş. Cenaze törenine binlerce kişi katılmış.

Osmanlı Sefiri Ali Aziz Efendi'nin vefatından yaklaşık altı yıl sonra, 28 Nisan 1804'te vefat eden Maslahatgüzar Mehmet Esat Efendi de aynı mezarlıkta toprağa verilmiş.

Sonra zamanla bu iki Türk hariciyesinin yattığı mezarlık unutulmuş. Etrafındaki çit yıkılmış. Mezar taşları kaybolmuş. 1836 yılında bir köylü araziye ekerken mezar duvarlarına rastlamış. İlgililere haber vermiş. Çevredeki yaşlılar, vaktiyle oralarda birkaç Türk mezarlığının olduğunu hatırlamışlar. Alman resmi makamları işe

Kral III. Friedrich'in Berlin Sefiri Giritli Ali Aziz Efendi için Ekim 1798'de yaptırdığı ilk mezarlık.

müdahale etmiş ve kitabeli iki mezar taşı yaptırarak ölülerin başucuna yerleştirmişler. Mezarlık içine akasya ve ıhlamur ağaçları dikmişler; çevresini de tuğla ile örmüşler.

28 Ağustos 1839'da Berlin'de vefat eden Berlin Sefareti Başkatibi Rahmi Efendi de bu mezarlığa gömülmüş. 1853'te iki Türk daha gömülmüş Urbanstrasse'deki Türk mezarlığına. Son iki mevtanın, Prusya ordusunda staj yapan iki Türk subayı olduğu sanılıyor.

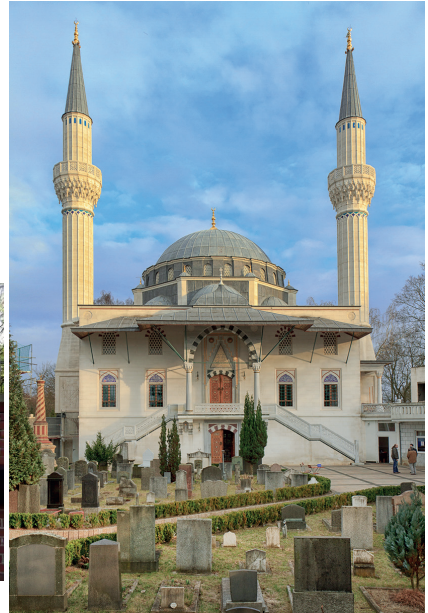
Osmanlı-Prusya ilişkilerinin daha da gelişmesine paralel olarak Berlin'de yaşayan Türklerin sayısı artıp doğal olarak vefat edenlerin İstanbul'a gönderilmeleri mümkün olmayınca Türk mezarlığının büyü-tülmesine ihtiyaç duyulmuş. Çünkü küçük arazi parçası, 1798 yılında ölen Osmanlı Sefiri Ali Aziz Efendi'ye tahsis edilmişti. 1850'lere geldiğinde ise beş Türk'ün mezarı ile küçük arazi hemen hemen dolmuş durumdaydı. 1856 yılında Alman yetkililerden mezarlığın genişletilmesini istemiş ve daha sonraki

yıllarda Berlin Türk Şehitliği adını alacak olan mezarlık, biraz daha genişletilmiş. Berlin'de yaşayan Türklerden merak edenler biliyordur; Berlin Türk şehitliği şu anda

1866 yılında, beş Türk'ün gömülü olduğu Türk Mezarlığı, Osmanlı Padişahı Sultan Abdülaziz'den izin alınarak Columbiadam semtindeki bugünkü yerine taşınıyor.

Berlin Şehitlik Camii ve girişi

Columbiadamm'da bulunuyor.

1866 yılında, beş Türk'ün gömülü olduğu Türk Mezarlığı, şehir planlamasındaki değişiklikler nedeniyle, Osmanlı Padişahı Sultan Abdülaziz'den izin alınarak Columbiadamm semtindeki bugünkü yerine taşınıyor. Taşıma işlemi 29 Aralık 1866'da dini ve resmi, büyük bir törenle gerçekleştiriliyor. Zamanın Osmanlı Sefiri Aristaki Bey, yeniden defnedilen Türk hariciyeci ve subayları rahmetle andıktan sonra; **başka bir dine mensup bir ulusa, Prusya'nın başkenti Berlin'de bir mezarlık hediye ettiği için**, zamanın Prusya Kralı'na teşekkürlerini bildiriyor.

cephelerinde savaşırken yaralanarak, tedavi için getirildikleri Berlin'de vefat eden Osmanlı subayları da aynı yere defnedilmeye başlanınca, mezarlığa şehitlik denilmeye başlanıyor. Ve küçük bir de mescit inşa ediliyor. Daha sonraki yıllarda da resmen, "Türkiye Cumhuriyeti Milli Savunma Bakanlığı Berlin Türk Şehitliği" unvanını alıyor.

Berlin Türk Şehitliği, 15 Mart 1921 tarihinde Berlin'in Charlottenburg semtinde bulunan Harndenber Caddesi'nde, bir Ermeni teröristin silahlı saldırısı sonunda şehit olan Talat Paşa'yı da 22 yıl bağrında taşıdı. Talat Paşa 21 Şubat 1943 tarihinde özel

bir tren vagonuyla İstanbul'a getirilinceye kadar Berlin Türk Şehitliği'nde kaldı. 1922 yılında yine Ermeni teröristlerce şehit edilen Cemal Azmi Bey ve Bahaeddin Şakir Bey'in kabirleri ise halen bu şehitlikte bulunmaktadır.

Berlin'deki Türk Şehitliği'nde 1940'lı yıllarda, bazı kaynaklara göre 220, bazı kaynaklara göreyse 300 civarında mezar vardı. Mezarlık dolu durum-

da olduğu için 1940'lardan bu yana ölü defnedilmiyor. Berlin'de Türk Şehitliği'ne 200 metre mesafede bir Müslüman mezarlığı daha var.

1922 yılında yine Ermeni teröristlerce şehit edilen Cemal Azmi Bey ve Bahaeddin Şakir Bey'in kabirleri halen Berlin Türk Şehitliği'nde bulunmaktadır.

1866 yılında Columbiadamm semtine taşınan Türk mezarlığı, Şehitlik ismini Birinci Dünya Savaşı yıllarında alıyor. Avrupa

Burasını da Almanya Federal Hazine Ofisi 1963 yılında tahsis etmiş. Ancak 80'li yıllara gelindiğinde oranın da ihtiyaca cevap vermediği görülmüş. Diyanet İşleri Türk-İslam Birliği 1986 yılında yeni bir

Şehitlik Camii'ndeki eski bir Türk mezarlığı, Berlin, Almanya

Müslüman mezarlığı kurulması için yetkililere başvuruda bulunmuş. Berlin'deki Spandau Yerel Belediyesi, 1988 yılında, Gatow Landsaft mezarlık arazisinde, Müslümanlar için bir mezarlık yeri tahsis etmiş. Yine 1988 yılında Berlin Senatosu Eski Eserleri Koruma Dairesi ve Diyanet İşleri Türk-İslam Birliği'nin iş birliğiyle Türk şehitliğindeki şehitler anıtı onarılarak, anıtın aynı zamanda, geleneksel Türk-Alman dostluğunun bir nişanesi olduğu bir kez daha belgelenmiş.

Berlin'deki Türk şehitliği; Kuzey Avrupa'daki ilk Müslüman mezarlığı idi. Şimdi Almanya ve diğer Avrupa ülkelerinde çok sayıda Müslüman mezarlığı var. Yıllar önce birkaç yıllığına, gelişmiş

Avrupa ülkelerine göç eden insanların çoktan o ülkelerde kök saldılar. Müslümanlara ait camilerin, mezarlıkların ve bu mezarlıklara gömülenlerin sayısındaki artış da bunu gösteriyor.

Öte yandan, Müslümanlar için ibadet yerleri yapılması ve mezarlıklar kurulması; İslam dinini siyasete alet etmeye çalışan radikallere ve bu radikalleri bahane ederek daha da radikalleşen Antiislamist/İslamofobist çevrelere verilen en güzel cevaplardan birini oluşturuyor. •

vahapcandan@butundunya.com.tr

Kaynaklar:

DİTİB Berlin Şubesi "Berlin Türk Şehitliği-2000" adlı broşür / Haldun TANER, "Berlin Mektupları" <http://www.turkinfo.de/23.02.2002>
Tevfik Çavdar, "Talat Paşa"

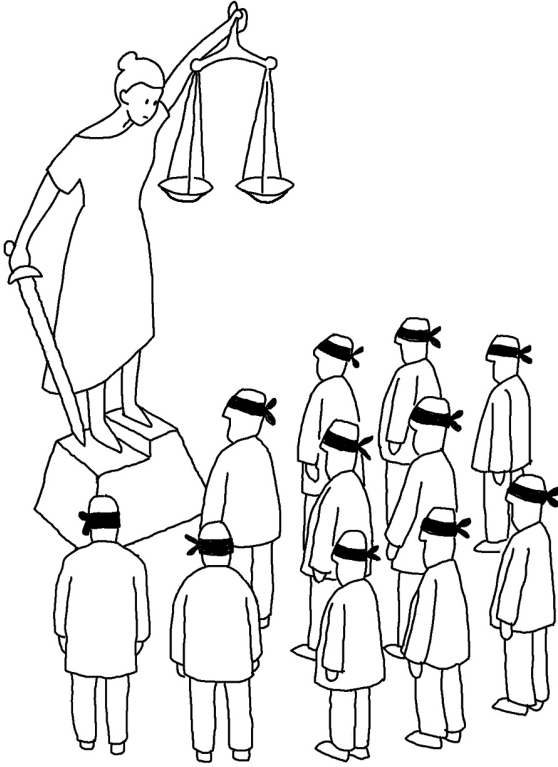
"Türkiye'nin güvenliğini gaye tutan, hiçbir milletin aleyhinde olmayan bir barış istikameti bizim daima prensibimiz olacaktır."

M. Kemal Atatürk (1931)

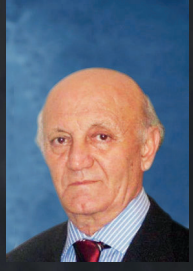
Gözün Sözü

Cemal Tahsin

Düşler ve Düşünceler

Yahya Aksoy

KAHRAMANMARAŞ'IN YENİDEN DOĞUŞU

Asırın en büyük felâketi olarak anılan depremin merkezinde yer alan, köklü tarihi ve gelenekleri ve Kurtuluş Savaşımızda kahramanlığı ile ünlü Kahramanmaraş, yaralarını sararak depremin merkezinden kalkınmanın merkezine yeniden doğmakta. Devletin koordinasyonu ve ilgisi, halkımızın güçlü iradesi ve azmi ile tüm deprem bölgesinde zorluklar aşılmaktadır.

Tarihi, kültürel ve doğa zenginliği ile geçmiş geleceğe taşıyan Kahramanmaraş'ta (MÖ 800-700) bulunmuş bazı kabartmalar Adana, İstanbul ve Louvre Arkeoloji Müzelerinde sergilenmekte ve toplumsal geçmişin sosyo-kültürel yapısına ışık tutmaktadır.

Maraş'ta gün ışığına çıkan ve bugün Adana Müzesi'nde sergilenen mezar kabartması Şark

sanatının en ilginç ve değerli yaratılarından birisidir. Söz konusu Maraş mezar kabartmasının Hitit ve Aram özellikleri güzel bir uyum içindedir. Maraş'ta bulunmuş şimdi İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen ikinci bir mezar steli de anılmaya değer. Kabartmada ölmüş bulunan babalarına eşi ve kızı tarafından saygı gösterilmektedir...

Maraş'ta bulunan ve şimdi Louvre Müzesi'nde sergilenen Tarhunpiyas Steli olarak anılan bir mezar kabartması aynı bir önem taşımakta geçmişten günümüze ve geleceğe ışık tutmaktadır. Antik eser genç yaşta öldüğü anlaşılan bir çocuğun mezar taşıdır. Ölen kişinin çocuk olduğu, annesinin kucağında duran tasviri ile dile getirilmiştir. Arkalıksız bir iskemlede oturan anne sevgili yavrusunu büyük bir muhabbetle iki kolu ile kucaklamaktadır. Anne entarisi, mantosu ve kemeri ile geleneksel Geç Hitit stiline sahiptir. Çocuk ise Sanherip (MÖ 704-681) döneminde görülen bir saç tipi (ensede topuz yerine değişik boyda bukleler) gösterir. Annesinin sevgili oğlu hem kâtiptir hem de avcı. Sağ elindeki yazıyormuş gibi

Louvre Müzesi'nde sergilenen Maraş -Tarhunpiyas steli

tuttuğu “kalmus”u yani kalemi ve sol elinde yanındaki papirüs ya da deri yapraklarının bulunduğu kutu, onun okur yazarlığının, belki de bir meslek olan kâtipliğinin kanıtlarıdır. Sol elinde tuttuğu “doğan” ise avcılığın simgesidir.”¹

Tarihi ve coğrafyayı edebiyattan öğrenmenin kalıcı bir etkisi vardır. Karacaoğlan, yöresel değerleri dizelere aktarır. “*Maraş'tan ötesi bir uzak yoldur / Tagar deresinde dizgini kaldır / Öğle namazını Göksün'de kıldır / Eşkin eşkin de gidelim atım. / İyi olur o dağların havası / Yaz getirir o illerin havası / Koca Binboga da şahan kayası / Bir iki gün orada yatalım atım...*”²

Kahramanmaraş, tarih öncesi çağlardan beri, yerleşim yeri vasfını koruyarak kültürel ve coğrafi zenginliği ve üretkenliği ile ün yapmıştır. “Maraş usûlü” sözünü sanayide, ticarete, tarımda, mutfakta, dondurmada, bakır ve ahşap işçiliği ile diğer el sanatlarında özgün ve üretken yapısı ile yaşatarak sosyal-kültürel yaratıcılığı ve işbirliği ile acılarını sararak geleceğe umutla yürümektedir.

Maraş Muharebesi sırasında işgale direnişi nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 5 Nisan 1925 tarihinde şehre İstiklâl Madalyası verilmiştir. Şehrin Maraş olan adı, 7 Şubat 1973 tarihinde Kurtuluş Savaşı'nın başarı ile sonuçlanmasının ardından adı Kahramanmaraş olarak değiştirilmiştir. Kahramanmaraş geç Hitit şehri olan Gurgum'un bulunduğu yerde kurulmuştur. Sistematik bir kazı yapılmamış olmasına rağmen birçok Hitit anıtı bulunmaktadır. Osmanlı seyyahı Evliya Çelebi, seyahatnamesinde Maraş halkı için, *“kelimatları lisan-ı Türkîdir ve ekseriya halkı Türkmen-dir”* der. Maraş ve çevresi başta Oğuzların Avsar, Bayat ve Beğdili boyları çoğunlukta olmakla birlikte hemen hemen yirmi dört Oğuz boyunun tamamı mevcuttur.

2012'de çıkarılan 6360 Sayılı Kanun ile büyükşehir olmuştur. Dövme dondurması, tarhanası ve biberi şehrin önemli tescilli gıdalarıdır...

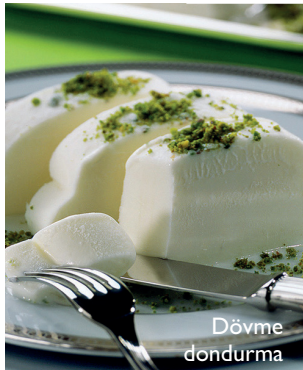
Kahramanmaraş ve çevresinin keklik öten kekik biten nadide coğrafi

Kahramanmaraş Mutfak Kültürü ve Yöresel Lezzetler kitabı

konumu ve doğa yapısı ve tarihin derinliklerinde yaşamış uygarlıklara ait eserleri ve kutsal kitaplarda adı geçen kahraman “Yemliha” ve Yedi Uyurlar’a ait (Eshab-ı Kehf-Afşin) mağarasını ziyaret edebilirsiniz.

Dünyaca ünlü Maraş mutfağında mevsimlere uygun çok çeşitli erzak hazırlama, bağ bozumu ve şıra yapma, saklama ve pazarlama büyük önem taşımakta, bu zenginlikleri anlatmaya kitaplar yetersiz kalmaktadır. Tatlıdan acıya,

Dövme dondurma

ekşiden, mayalıya, hamurdan dolmaya, sebze ve meyvelere uzanan çizgide özgün üretimler ulusal ve uluslararası alanda ilgi ve istekle aranmaktadır. Bütün kentlerin örnek alabileceği, “Mutfak Kültürü ve Yöresel Lezzetler” kitabında harmanlayan Kahramanmaraş Ticaret Borsası’nı gönülden kutluyorum.³

Kurtuluş Savaşı’nda, İngiliz ve Fransızlara karşı millî mücadelenin ilk başarısı ile destan yazan Kahramanmaraş ve deprem felaketinden etkilenen tüm illerimiz devletimizin yakın ilgi, organize ve desteğinde büyük bir dayanışma ile küllerinden yeniden umut ve heyecanla aydınlığa çıkacaktır. Hayatını kaybeden vatandaşlarımıza rahmet, kalanlara sabır ve metanet diliyoruz.⁴

Depremde etkilenen Malatya-Darendeli ünlü ozan Beyanî’nin gençlik yılında (1985) yazdığı ödül alan “Oğul” destanında dediği gibi:

“Bayramda seyranda-felaketlerde bu anayurtta / İnsan birbirine sarılır oğul / Barışıp birleşir sevinçte deritte / Taş taşın üstüne

örülür oğul... / Senlik benlik birbirini taşlarsa / Yeni bir onarım yurttan başlarsa / Azimli çalışmak fertten başlarsa / Yerdeki madenler yarılır oğul... / Devletin gücüne güvenilince / Yaşamak güzeldir bunu bilince / Ülkenin adından söz edilince / Dilde kelimeler dürülür oğul...”⁵

Geçmişten ders alarak, günü tahlil ederek, geleceği akıl, bilim ve teknolojinin aydınlığında bütünüyle planlayarak uygulamak, en büyük depremleri küçük sıkıntılarla aşan deprem ülkesi Japonya örneğinden yararlanarak ve tarım alanlarını koruyarak her alanda yapılaşmayı deprem fay hattından uzak tutarak deprem fay hattından uzak tutarak yapmak sağlıklı ve uzun süreli yaşamının temel eksenini olmalıdır. •

yahyaaksoy@butundunya.com.tr

Kaynakça:

- 1- Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal, Anadolu Uygarlıkları, s.145-146, NET y.
- 2- A. Rıza Yalgın, Cenupta Türkmen Oymakları, s.366, KB y.
- 3- Kahramanmaraş, Kahramanmaraş Tic. Borsası yayını, 250 s.
- 4-Teoman Ergül, Millî Mücadele, Maraş’ın işgali, Akılçelen k. s. 230
- 5- Y. Aksoy, II. Uluslararası Türk Halk Ed. Sem. 7-8 Mayıs 1985, Eskişehir, s. 24- YEKSAV Y.

“Dünyadaki en iyi ve en güzel şeyler görülemez ve hatta dokunulamaz; yürekte hissedilmeleri gerekir.”

Helen Keller

Fransızca Konuşamayan Fransız Devrimi

Diziler Filmler

Ergot Mantarı

Fransız Devrimi popüler kültür içinde her yıl, film, dizi, roman ve makalelerle yerini alıyor; her sene devrim durumu!

Sürekli devrim artık popüler kültürde yer almakla ve illüzyonları kaybetmemekle oluyor herhalde. İnsanları dizilerin, filmlerin eğittiği, uyandırdığı, unutturmadığı ya da öğrendiklerinden caydırdığı ya da dizi mankurtu yaptığı bir dönemden geçiyoruz. Son seçenek maalesef bize has.

Ayrıca bir dizi sayesinde şu sıralarda hemen bütün ekran

nüfusunun meslekleri ne olursa olsun dizi eleştirmeni ve analisti olduğunu görüyoruz. Bu “analizler” genellikle sahneleri ballandıra ballandıra anlatma şeklinde bir bilimsellik taşıyor.

Dünya televizyon dizi endüstrisinde insanları anlatılanların gerçek olabilme olasılığına ikna edici ciddi yapıtlar veriyor kimi ülkeler. Bu anlayıştan çok uzağız. Resmen ciddi önermeleri var ve anlaşılıyor ki ikna etmek esas işleri. İnsanı adeta “Ben buna inanayım, çok güzel.” noktasına yaka paça sürüklüyorlar. »

Bizim dizilerin önermeleri biraz karışık. İkna kabiliyetleri çok sınırlı; biraz, “biz yaptık oldu” havasında gidiyor! Hani, diziyi öfkelenenler olmasa belki kimsenin umuru olmayacak işler çoğu. Önemsiz.

Rolünü değil oyuncu olmayı oynayan kadrolar yetiştirilmiş yorumcular yerine cedit ajan seçmeleriyle olunca ciddi ciddi oynadıkları rollerin anlatmak istediğini istemeden de olsa gülünç durumlara düşürüyorlar. Alay konusu olunca da sevimsiz olmak bir yana maksat hasıl olmuyor.

Esasen kötülüklerinden söylemiyorlar bu sözleri. Her diziyi övmek zorundalar; para girdabı oradan ve kimse işsiz kalmak istemiyor. Söyleyen de spor sorumlusuydu zaten.

Dizilerde maksat izleyeni kendi bakış açına çekmek ve ikna etmek ise, bu iş öyle kolay bir iş gibi görünmüyor.

“Dizicilik”, ciddi birikim, prensipler, başlıca oyuncu kadrosunun eşit öneme sahip olduğu “ansamblı” oyuncu kadrosu ve en önemlisi yazım aşamasında muhayyele gücü ve hikayenin ne önereceği konusunda da sağlam bir temel ister.

Naçizane kanaatim; gereken, ezber bozabilme konusunda ve muhayyelesi geniş ve yetenekli yazarlar. Zayıf nokta da bu zaten.

Dizilerde maksat izleyeni kendi bakış açına çekmek ve ikna etmek ise, bu iş öyle kolay bir iş gibi görünmüyor.

Akıllı dizilerin anlatacak bir derdi vardır, yoksa yapmayın daha iyi!

Türk dizileri sayesinde Türkçe öğrenenler olduğu söylentisi bazı ekran allamelerinin “akıllıca” uydurduğu iddia. Yıllardır İngilizce dizi izleyip hâlâ İngilizce öğrenememiş olmamızı “bizim mankafalı olmamızdan” sonucunu çıkarmayın.

İçi fazla doldurulmuş dolma tenceresi gibi oldu diziler. “Onu tık, bunu tık, araya bunu da sokuştur, ama o şey yapmasın, ondan da koy...” derken tencerenin kapağını bir açıyorsunuz manzara iğrenç. Domates, kabak, biber hepsi birbirine karışmış, tencereden taşır patlamış!

Her dizi devrim yapmaya niyet etse de bu kolay bir iş değildir. İzlettirmek, beğendirmek ve ikna etmek hiç kolay değil, ‘gibi’ yapmak ise kolay. Sonuç: dolma tenceresi.

Bilhassa yabancı dizi platformları için yapılan anketler, araştırmalar, yoklamalar, ölçümler, dizinin hangi dillerde yayınlandığı ya da tercih edildiği de artık ayrı araştırma konuları.

Dizinin anadili dışında izleniyor olması veya anadilinde ama hangi dilde altyazı ile izlendiği etkileşimi ne kadar etkiler? İşin derinine incek datalar yok elimde; işim de değil!

Şu an dizilerle ilgili sosyolog iletişimcilerden beylik cümleler dinliyoruz; daha doğrusu dinlemiyoruz. Ekranlar didaktik konuşma kaldırmıyor. Heyhat! Hemen herkes “hoca” ve her fırsatta alakalı alakasız kendilerinin 30, 40, 150 yıldır hocalık yaptıklarını araya sokuşturuyorlar. Bir defa da değil; konuştukları her konudan lafı kendilerini methetme haline getiriyorlar .

Biz esas meseleye dönecek olursak; dizilerde dillerin etkisi çok ilginç bir konu. Dizi, film platformları size kendi dilinizden başka, dizinin çekildiği orijinal dilin dışında İngilizce, Fransızca, Japonca gibi sayısız farklı dillerde seçme imkânı veriyor. Aynı seçenek altyazılar için de geçerli.

Bir diziyi Hollandaca sesli, İngilizce alt yazı ile izlemek ile, Türkçe sesli alt yazısız izlemek veya ne bilirim, dizinin orijinal dilinde ama

başka dilde altyazı ile izlemek dizinin önermesinde etkileşimde fark yaratır mı?

Yani dizi “İngilizce güzel ama İspanyolca pek sarmadı” durumu olabilir mi?

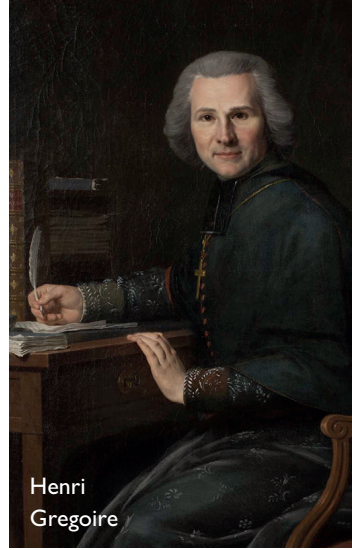
Ben bunları aklımdan geçirirken sizlerle paylaşmaya değer bulduğum bir şeyi hatırladım.

Dil düşündüğümüz kadar önemli mi iletişimde? Edebiyat, sanat tamam da, iletişimde dilden öte tetikleyici şeyler nelerdir acaba?

Fransız Devrimi'nin başlarında Henri Gregoire adlı bir devrimci papaz devrimin hayli ileri gelen ideoloğu ve başını giyotine kaptırmama zekâsı göstereni... Ciddi bir araştırma yapıyor ve sonuçlar kendisini endişelendiriyor .

Araştırma şu: Devrim sırasında Fransa'da yaşayan nüfusun çoğunluğu Fransızca konuşmıyor veya bilmiyor.

Ortak dil Fransızca değil. Peki birbirlerinin dilini anlamadan nasıl iletişim kurup sokaklara dökülüp devrim yaptılar; nasıl anlaştılar?

Henri
Gregoire

Ortak iletişim noktası dil değil ise, neydi? Yoksulluk, umutsuzluk, öfke, açlık, aşağılanma, enayi yerine konulmak mıydı?

Gregoire'in yaptığı Haziran 4, 1794 tarihli araştırma ve anketinin sonucunda -ki bu anketi Devrim Assamblesi'ne sunuyor- devrim esnasında Fransa'da 3 milyon kişinin yani toplam nüfusun %11'inin Fransızca konuşabildiği ve yazma oranının daha da aşağıda olduğu gerçeğini paylaşıyor.

Gregoire, devrim esnasında Fransa'da 3 milyon kişinin yani toplam nüfusun %11'inin Fransızca konuşabildiği ve yazma oranının daha da aşağıda olduğu gerçeğini paylaşıyor.

Dahası Fransızcanın konuşulduğu yerlerin yoğun olarak Hollanda ve Alman eyaletlerinde olduğu saptanıyor. "Devrimin anadili ülkenin dışında" sonucu çıkartırsak yanlış olmaz herhalde!

Fransız halkının çoğunluğu ise diyalekt konuşuyor. Mesela güney bölgeleri Roman Latin etkili Occitan dili gibi çeşitli diyalektler.

Bu sonuçlar devrimi gerçekleştirenlerin canını sıkıyor. Fransız Devrimi neredeyse Fransızca konuşamayanlar tarafından yapılmış!

Devrimden bir kaç yıl önce diplomat Talleyrand, feodalizmin dayanağı olan çokluk, çürümüş dillerin zaten zorunlu olarak ortadan kalkacağını, bunun zorunluluk olduğunu söylüyordu.

Grégoire'in araştırması da benzin döküyor bu sözlerin üzerine.

Ve araştırmanın takdiminden 1 ay gibi kısa bir süre sonra devrimci kabul Fransızca dili dışında hiç bir kamu eyleminin sınırlar içinde Fransızcadan farklı bir dil kullanmayacağını açıklıyor ve Devrim dilini Fransızca olarak ilan ediyor.

Ancak, Fransa'daki çok kültürlülük direnci bu kuralcı saldırı karşısında Occitan ve Bask dillerini günümüze sağ çıkarıyor herhalde. 2 dil hepi topu!

Ama resmi dil Fransızca şeklinde durumu tercüme edebiliriz.

Toparlayacak olursak; Fransız devrimini ateşleyen dil birliği değil, ama resmi dil kuralını koyan devrim... Feodal yapı aristokrasinin işine geliyor işte buna krallığa karşı bir baş kaldırı olarak temellen-diriyor bu tutumu.

Biz dönelim dert anlatan dizilere. Dünyada anlatacak yenden gözden geçirilecek dert çok... Bu yöntemle diziler, filmler akıllı istihbarat örgütleri yeniden bir dünya kuruyor.

2023 yılında hangi film ve dizilerde hangi konular ele alınmış bir bakalım.

Oppenheimer, bir Christopher Nolan filmi. Atom bombasının

babası ABD'nin Manhattan projesinde yer alan kuramsal fizikçi. Film belgesel değil ama neyi sorguladığı belli .

2. film Killers of the Flower Moon.

Efsane yönetmen Martin Scorsese 1920'lerde Osage Kabillesi'nin üyelerine yönelik seri cinayetlerin arkasındaki beyazların petrol yağmasını anlatıyor. Elbette suçlular cezasız kalmıyor, ama olan da olmuş oluyor. Hesaplaşma filmi demek zor. Arınma, hatta daha iyisi yüzleşme diyelim. Nitekim Osage Kabillesi reisi Ayakta Ayı, film için "otantik" nitelmesini kullanıyor. Bu arada kabile, çekim esnasında film yapımcılarına yardımcı da olmuşlar. Yani film için "beyazlar tarafından kurnazca, hunharca ele geçirilen petrol yüklü topraklarla ilgili bir yüzleşme" tanımı en doğrusu.

Golda ise Ortadoğu'da tarih yazan bir kadının yaşamını anlatıyor. New York'ta büyüyen bu son derece güçlü esprili kadının verdiği kararlarıyla, İsrail üzerinden Ortadoğu'ya şekil vermesi nasıl bir şey; filmi izleyince göreceğiz. Mevzu boş değil.

Elbette yılın filmleri arasında Napoleon'u anmadan geçmek olmaz.

Devrime hizmetten imparatorluğa giden yolunda hayranlık kazanmış bir asker. Napolyonsuz Fransa hatta Avrupa düşünülebilir mi?

Matematik ve geometri kullanabilmek için topçu subayı olmayı seçen bir adam Mısırbilim sayesinde start alıyor.

Onca yıl elimizdeki Mısır topraklarında neden biz başlatmadık hep kıskançlık konum olmuştur. Sonrasında 'biz' kavramını misakı milli ile sınırlayınca ruhum sükûn buldu. Cumhuriyet her derdin merhemi.

Örnekler çok... Filmler diziler

yeni illüzyonlarla yeni bir dünyanın hazırlıklarındalar. Düşünme, hayal kurma ve kendi hayallerimize, ya da tasavvurlarımıza ikna zamanı.

Pandemiyi atlattık desek de tam atlalmış sayılmayız. Bu halde bile durmuyor dünya uygarlığının insanları. Bitmiyor söyleyecekleri sözler, bizler aynı sözleri söylerken!

Kilise civarında histerik bir şekilde dans edenleri tasvir eden bir Alman eskizi

518'de Fransa'nın Strasbourg şehrinde birden bir kadın sokak ortasında deli gibi dans etmeye başlıyor durmaksızın, günlerce... Ve bu "Dans Pandemisi" yayılıyor. Öyle ki, aylarca sürüyor. Bayılanlar, kalp krizi geçirenler ve dansın ölümcül yan etkileri Fransa'nın Strasbourg şehrini kasıp kavuruyor. Benzeri bir toplumsal histeriye daha önce 1374'te Roma İmparatorluğu'nda rastlanıyor.

Bu "toplu dans cinneti"nin nedeni hâlâ net olmamakla beraber ekmeğe karışan Ergot adı verilen bir mantar cinsi olarak tahmin ediliyor. Bu mantarın istem dışı dans ve dahası toplu paniklere neden olduğu söyleniyor.

Cumhuriyetimizde şükürler olsun bu tür panikler yok. Biz yine

de Ergot mantarının bizde teşhircilik, zenginlik gösterisi şeklinde tezahür etme olasılığına karşı yediğimiz ekmeğe ve dans arularımıza dikkatli olalım.

Ekranlarımızda bir tür sosyalleşme ve demokratikleşme olarak kafaya kavrılan, ama aslında giysi gösterisi, yüz germe, peruk reklamı gibi "sosyete" oldukları anons edilenlerin poz verdiği programlar "bunlar da Ergot'u mu yedi" diye insanı şüpheye düşürüyor.

Ergo mantarlı bir başak

Bunca yoksulluk sıkıntı arasında bir de Ergot ile uğraşmayalım.

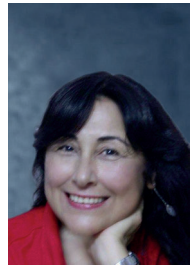
Önderimiz Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşlarına anımızdır Ergot mantarına teslim olmamak.

Saygıyla efendim •

necefugurlu@butundunya.com.tr

Yaşamdan Yansımalar

Nuray Bartoschek

**Sizin
Sevginiz
Ne Kadar
Eder?**

Sevginin bir ederi var mıdır?

Yani sevginin ölçülebilir, parayla ödenebilir
bir bedeli var mıdır?

10 bin liralık ya da 10 milyon liralık sevgi arasındaki fark nedir sizce? Ya da 100 liralık sevgi daha mı az değerlidir? Parası olmayanların sevgisi de mi yoktur? En çok seven en çok parası olan ya da en çok para harcayan mıdır?

Sevgiye fiyat biçmeye kalkmak kulağa ne kadar rahatsız edici geliyor değil mi? Bence de rahatsız edici. Rahatsız olalım da zaten. Rahatsız olalım ki, üzerinde

düşünelim, farkında bile olmadan hepimizi tüketim canavarına döndüren sistemin bir halkası da biz olmayalım.

Sevginin değeri parayla ölçülemezse neden Anneler Günü'nde, Babalar Günü'nde, Sevgi Günü'nde günler, hatta haftalar öncesinden medyada sürekli subliminal mesajlarla "Sevgimizi ifade etmenin en güzel yolu" olarak en pahalı hediyeler almaya yönlendiriyoruz? »

Neden medyada insanın içini ısıtan sevgi öykülerine yer verilmiyor bu dönemlerde? Bir sıcak sarılışın, sevgiyle ellerin ellerinin içine almanın, içten bir güllümsemenin, belki bahçeden toplanan bir demet papatyanın, içini doldurarak “İyi ki varsın, seni çok seviyorum.” demenin değeri “tek taş pırlanta”dan daha mı az? Evlilik sorunları için gelen danışanlarımın sıkça sitemlerle karşılaşıyorum bu konuda.

Henüz 6 aylık evli danışanım “Düşünebiliyor musunuz, bana 14 Şubat’ ta sadece bir buket çiçek almış! İçimden tüm çiçekleri tek tek parçalamak geldi.” dedi öfkeyle. Ona “Size ne olsa çok mutlu olurdunuz?” diye sorduğumda “Yani, en azından tek taş yüzük alabilirdi.” dedi.

Bir başka danışanım ise “14 Şubat sabahı çok güzel bir kahvaltı hazırladım, sonra da kocama hediye olarak aldığım saati verdim” diyerek devam etti; “Elbette ben de merak ediyordum onun bana ne aldığını.”

Evlilik öncesinde hediyeler alan eşi yüzünde tuhaf bir ifadeyle bakıp “Bu ne şimdi?” diye sormuş. Danışanım “Bugün 14 Şubat Sevgi Günü; onun için aldım.” deyince de eşi, “Biz artık sevgili değiliz ki, evlendik. Artık hediyelere gerek yok.” diyerek televizyon izlemeye devam etmiş.

Danışanım “Hediyeden vazgeçtim, hiç değilse sevgiyle bir kez sarılsaydı.” dedi.

İyi bir kariyeri, pek çok kişinin imreneceği bir hayatı olan bir başka danışanım ise şuhları anlatmıştı:

“Biliyor musunuz, dün pazara çıktım uzun zaman sonra. Pazarcı bir aile gördüm. Yere gazete sermişler, üzerine kağıt tabaklarda zeytin, peynir, domates koymuşlar, Ellerinde çaylarıyla çoluk çocuk ailecek sohbet ederek, gülerek kahvaltı yapıyorlardı. Öyle mutluydular ki, o an işimi, kariyerimi, sahip olduğum tüm maddi varlığımı bir yana bırakıp onların yerinde olmayı diledim inanın. Dışarıdan bakınca her şey çok mü-kemmelmış gibi görünen bir hayatım var ama biz mutlu bir aile olmayı hiç başaramadık. Bir gün bile ailecek böyle mutlu yemek yediğimizi anımsamıyorum.”

Bir yanda “göstermelik sevgilerini” ifade etmek için milyonlar harcayan, sevgilerini parayla ifade etmeye çalışsanlar; öte yandan sevgilerini yılın bir günü değil, her günü birbirine destek olarak, işi, aşı, sorumlulukları paylaşarak, birlikte gülüp gerektiğinde birlikte ağlayarak ifade edenler.

Sizce hangisinin ederi daha fazla? Bir çay, üç zeytin mi, tek taş pırlanta mı?

Sahi, sizin sevginiz ne kadar eder? Sevdiğinizizi ve sevildiğinizi yılın bir günü değil her günü duyumsayabileceğiniz, milyonlara değişmeyeceğiniz gerçek sevgiler diliyorum. •

nuraybartoschek@butundunya.com.tr

Sevdiğinin bir başkasıyla mutlu olduğunu görmekten daha acı bir şey varsa, o da sevdiğinin seninle mutsuz olduğunu görmektir? G. Garcia Marquez

Aristoteles ne demiş:
“İnsan toplumsal bir hayvandır.”
Başka bir deyişle insanlar
yaratılışı gereği toplu halde
yaşamak zorundadırlar.

Toplum yaşamının düzen içinde devam edebilmesi de uyulması gereken bir takım kuralların varlığına bağlıdır.

Kanun, toplum düzenini oluşturmak ve asayişi sağlamak için hazırlanmış yazılı hükümlerdir. Kanun ve kuralın olmadığı yerde kaos ve anarşi hakim olur. Bu dönemi yüzyıllar önce geçmiş bulunuyoruz.

Toplumdaki her fert, istisnasız

Yazan: OBEN AYBARS KUDAY

kanunlara uymak zorundadır. Uyulmaması durumunda para cezası, hak mahrumiyeti, hapis cezası gibi farklı cezai yaptırımlar uygulanır.

Kanunlar amacına hizmet etmeli, caydırıcı olmalı ve en önemlisi harfi harfine uygulanmalıdır.

Yönetmenliğini Şerif Gören’in yaptığı ve başrollerinde Kemal Sunal’ın oynadığı “Polizei” filminden bir sahne aslında bize farklı kültürlerin aynı konuya nasıl farklı yaklaştığını ortaya koyuyor. Filmde Alman polis memurunun, park etmeye çalışan Türk şöför Ali Ekber’e karşı ısrarcı tutumu tahmin ediyorum akıllarda kalan en çarpıcı sahnedir. Ali Ekber’in arabasını » kanunlarda

yazıldığı gibi eksiksiz ve nizami bir şekilde çizgiye basmadan park etmesini isteyen Alman polisin davranışını bizim kültürümüze göre “kıllık yapmak” olarak addedilir.

Aslında polisin buradaki davranışının nizami bir şekilde uygulanmasından başka bir şey değildir. Maalesef bizim kültürümüzde “bu seferlik affetmek” nosyonu o kadar derinlere yerleşmiş ki, yasayı hakkıyla tam olarak uygulayan kişinin ısrarı bize garip geliyor. “Hoca bana tak-tı”, “savcı beni sevmedi”, “hakim çok acımasızdı” gibi cümleleri tanıdığımız hemen herkesin ağzından bir ke-re duymuşuzdur.

K. H. Rummenigge

Benzer bir örnek: Almanya'nın ef-sane futbolcusu, defalarca milli takım formasını giymiş, gol krallıkları yaşamış, 2 kez ülkesinde yılın futbolcusu seçilmiş daha sonra da Bayern Münih'in bir dönem yönetim kurulu başkanlığını yapmış olan Karl Heinz Rummenigge. Almanya'nın gururu.

Yıl 2013. Rummenigge kulüp-ler birliği toplantısı için Katar'a gider ve bu seyahatin dönüşünde Münih

havalimanında Alman Gümrük memurları kendisine deklare edilecek bir şeyiniz var mı diye sorarlar. Rummenigge de yok der. (Gümrük memurları kendisiyle fotoğraf çekirme yarışına girmiyor, buyrun efendim, ne demek bavulunuzu aramak, aman sizi bekletmeyelim, siz önden buyrun tarzı bir tutum sergilemiyorlar)

Memurlar görevlerinin gerektirdiği gibi işlemleri uygular, bavulu açılır ve içinde toplam değeri 100 bin euro olan 2 adet Rolex saat bulunur. Rummenigge bu saatlerin hediye olduğu için beyan verme gereği olmadığını düşündüğünü söyler.

Almanların ef-sane futbol adamı hakkında “Gümrük kaçakçılığı” işlemi yapılır. Yıllık geliri baz alınarak Rummenigge 249.900 euro para cezasına çarptırılır. Ayrıca bunun üstüne belirli limitleri geçen hediyelere uygulanan %30'luk bir

ek ceza daha kesilir.

Konunun muhatabı kim olursa olsun kanunların harfiyen uygulanıyor olması işte bu şekilde bütün bir ülkeye örnek teşkil eder ve bu ülkede kimse kolay kolay kanunları çiğnemeye cesaret edemez. Ayrıca da olayın üzerinden tam 10 yıl geçmiş olmasına rağmen konuyla tamamen alakasız başka bir ülkede de “keşke bizde de böyle olsa” şeklinde bir köşe yazısına konu olur. •

Kültür ve Sanat
Dünyasından
Dr. Tekin Özertem

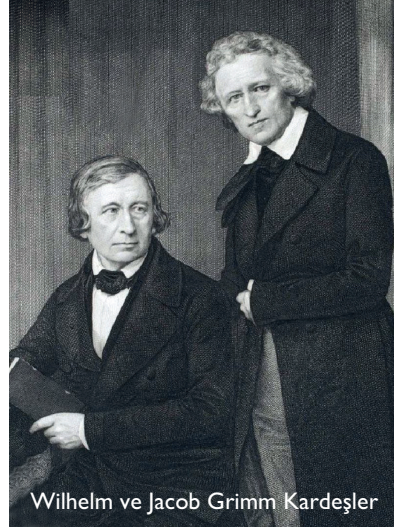
GÜZEL VE ÇİRKİN

Fransız romancı Gabrielle-Suzanne Barbot de Ville-neuve tarafından yazılmış ve 1740 yılında basılarak yayımlanıp o zamandan bu yana opera, tiyatro ve filmlere konu olmuş; araştırmacılara göre geçmişi 4000 yıl öncesine uzanan bir masal. Fransızcası: La Belle et la Bête. Anlamı: Güzel ve Canavar; fakat Güzel ve Çirkin olarak çevrilmiş dilimize... »

Bir babanın, canavarın sarayının bahçesinden izinsiz bir gül kopardığı için üç kızından birini kendisine getirmesi karşılığında canının bağışlanacağı bir masaldır bu. Kızlarının en iyi yürekli ve en güzeli olan küçük kızı kabullenir babasını ölümden kurtarmak için canavarın bu isteğini. Çirkin mi çirkin bir yaratıktır bu canavar. Güzeli kız önce çok üzülür, ağlar ama alışır canavarın sarayında onunla birlikte yaşamaya. Canavar da her akşam yanına gelip kendisini güzel bulup bulmadığını sorarak ona evlenme teklif eder. Güzeller güzeli küçük kız da her defasında çirkin olduğunu söyleyip reddeder. Babasının hastalandığını öğrenince de yanına gitmek için izin ister. Geri dönmesi koşulu ile kabul eder canavar bu isteğini dönmediği takdirde babasının öleceğini söyleyerek. Önce sözünde durmaz güzel kız. Fakat bir süre sonra vicdan azabı duyup geri döndüğünde onu bahçede uyurken görünce özlediğini anlayıp ona sarılır ve evlenme teklifini kabul edince büyücünün yaptığı büyü bozulur. Çirkin mi çirkin canavar da genç ve güzel bir prensle dönüşür. Bu masal da çoğu masallar gibi mutlu bir şekilde sona erer...

Mitolojik görüşe göre masallar, farklı din veya kültürlerdeki yaşam ile evrenin yaratılış ve doğasını, geleneklerden kaynaklanan inanç ve uygulamaların nedenini açıklamaya yönelik söylenceler. Hint mitolojisinin kutsal Rigvedalarından / Sanskrit ilahilerinden doğmuş ve yayılmış. Kaynağını Farsça Hazâr

Afsâna / Bin Efsane adlı eski bir kitabın oluşturduğu, 9. yüzyılda Ebu Abdullah Muhammed el-Gahşigar tarafından Arapçaya, 15. yüzyılda da divan şairi Abdi tarafından Türkçeye çevrilen 1001 Gece Masalları ile Avrupa'nın peri masallarının kökenleri de bu Rigvedalara dayandırılmakta. 17. yüzyılda yaşamış Fransız şair, yazar ve edebiyatçı Charles Perrault da bu masalları çocuklarına okuyup anlatacak düzeyde bulmayıp peri masalları diye yeni masallar yazan ilk kişi olmuş. Bir yüz yıl sonra da Jacob ve Wilhelm Grimm kardeşler de Almanya'daki anlatılagelen masalları derleyip edebi bir özenle yazarak Çocuk ve Yuva Masalları / Kinder und Hausmärchen adıyla kitaplaştırmışlar.

Wilhelm ve Jacob Grimm Kardeşler

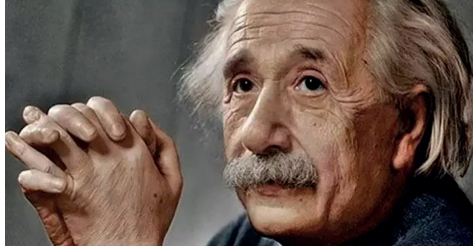
Masalların temel özellikleri de hayal ürünü ve konularının yer ve zamanlarının belirsiz olmaları.

Bunun için bizim masallarımız “*Bir varmış bir yokmuş, pire berber iken deve tellal iken, ben annemin babamın beşiğini tıngır mungır sallan iken...*” diye başlar; olaylar gibi cinlerin, perilerin, cadıların, büyücülerin dışında kahramanlar da olağanüstü özelliklere sahipler.

Masal, misas, mesel, ibret, kıssa gibi benzeyen anlamına gelen Arapça müsül kökünden türemiş. İnandırıcı olmasalar da iyilik, güzellik, doğruluk, dürüstlük gibi değerler yüceltilmiş, önceleri yetişkinler için, Charles Perrault ve Grimm Kardeşler ile de çocuklar için masallar. Çocuklar için yararı da zekâlarının gelişmesine olan katkısı. Boşuna dememiş, “*Çocuğunuzun çok zeki olmasını istiyorsanız ona daha çok masal okuyun / If you want your children to be intelligent, read them fairy tales.*” diye Albert Einstein...

Masalların benim en çok dikkatimi çeken bir başka özelliği de Güzel ve Çirkin’de de olduğu gibi kardeşlerin en küçüğünün fedakârlık ve iyi yüreklilikle zoru başarmaları.

Bu özellik en küçük olanları “*Sen küçüksün denilerek*” genellikle ciddiye alınmamalarından mı, yoksa erişkinlerden ümidin kesilmiş olmasından mı diye düşünmüşümdür hep... Sanatsal bir anlatı türü olan masalarda, kardeşlerden en küçük olanların zoru başarmalarının nedeni, gerçek yaşamda horlanmalarından kaynaklanan ruhsal / duygusal örselenmelerden onları arındırmak / sağılmak olsa gerek. Erişkinlerden ümidin kesilmiş olmasına ilişkin savımın nedeni de, geçmişten günümüze masallarda dile getirilip yüceltilen iyilik, doğruluk, özve-

**Albert Einstein:
“Çocuğunuzun
çok zeki olmasını
istiyorsanız ona daha
çok masal okuyun”**

ri, fedakârlık, hak, adalet, eşitlik gibi insanı insan yapan değerlerin yetişkinler dünyasında gereğince benimsenemeyip geçerli olamaması...

Sahip olduğumuz güzelliklerin çirkinliklerinin üstesinden gelememesi televizyonda bir sanat kanalında yayımlanan bir senfoni orkestrasının konserini izleyip dinlerken aklıma geldi bu Güzel ve Çirkin masalı... Gerçekleştirilen sanatsal olsun olmasın sahip olduğumuz güzelliklerin çirkinlikleri, dönüştürmeyip yaşamı daha yaşanılabilir

kılamadığı. Nedeni de toplumları sömüren, insanı en yüce değer olarak görmeyen masallardaki cadıların, büyücülerin, devlerin benzeri insanlıktan uzak tipler...

Güzellikler ve çirkinliklerle iç içe yaşayıp gidiyoruz.

Nedeni de umursamazlık, adamsendecilik, aldırmaçlık ve bencilikten arınıp paylaşımından, iyiden, doğrudan, güzelden yana bir araya gelerek; açlık, yoksulluk, yolsuzluk, eşitsizlik vb... çirkinlikleri yok edemeyişimiz.

Giderek fantastik edebiyat olarak tanımlanmış masalları da kapsayan gerçeğe dayalı olmayan yazılı anlatımlar. 20. yüz-

yılın bu anlamda en önemli masalı da John Ronald Reuel Tolkien'in Yüzüklerin Efendisi adlı eseri. Orta Dünya diye adlandırdığı hayali dünyada yaşayan birbirlerinden farklı ırkların birleşip dayanışarak kötülere boyun eğmeyişlerini anlatmış, iyiler bir araya gelmedikçe kötülere karşı koyamazlar diyerek...

Bir kavram olarak iyi, genellikle olası eylemler arasında bir seçim yapılması durumunda tercih

edilmesi gereken olumlu olanı ifade eder. İyiliği tanımlamak ise pek kolay olmasa da genel olarak karşılık beklemeden yapılan yardım olarak tanımlanır. Tıpkı Güzeli ve Çirkin masasında en küçük ve güzel kızın babasını canavarın şerrinden / kötülüğünden korumak için karşılık beklemezsizin kendisini feda etmesi gibi...

Ülkemizi ve dünyamızı kötü-
lüklerden, çirkinliklerden arındır-
mak iyilerin fedakârlığı-
nı, birlikteliğini ve çabalarını gerektirir. Ü-
kemiz ve dünyamız ancak bunu başarabilirsek güzelleşecek, çirkinliklerden / kötülük ve kötülerden arınabilecektir.

Televizyonda bir senfoni orkestrasının konserini izlerken aynı zamanda acımasız savaşlarda yetişkin ve çocukların acımasızca can verdiklerini, açlık ve sefalet içinde çırpındıklarını düşünürken aklıma geldi nasıl olup da böylesi bir güzellikler ile bunca çirkinliğin bir arada sürüp gittiği...

Sanatın iyilik ve güzelliğinin tüm çirkinliklerin üstesinden geleceği inanç ve umuduyla... •

tekinozertem@butundunya.com.tr

Ülkemizi ve dünyamızı kötülüklerden, çirkinliklerden arındırmak iyilerin fedakârlığını, birlikteliğini ve çabalarını gerektirir.

"Başkaları için kendinizi unutursanız,

o zaman sizi daima hatırlayacaklardır." -Dostoyevski

Hiçbir Yer
Yılmaz Meriç

Dağ Köyünü Tiyatro ile Tanıştıran Doktor ②

“Efendimiz acemilik” Turgut Uyar

Paltosu, kasketi, pantolon askısı ve koltuğunun altına sıkıştırdığı üç beş gazeteyle “Yazıyor, yazıyor. Toros Canavarı’nın yakalandığını yazıyor!” diye bağıırıyordu sahnenin ortasında yedi yaşındaki Yılmaz. Hayatında aldığı ilk büyük sorumluluk bu altı kelimelik cümle olsa da, yüzlerce insanın karşısında bir serçe

gibi atıyordu kalbi. Yıllar sonra bu karelerin her birini teker teker yazacağından habersiz, rolünü tamamlayıp koşarak sahnenin arkasına geçti. Dekor bezinin yırtık köşesinden sahnedeki abilerini, ablalarını ve onları çılgınca alkışlayan kalabalığı seyrediyordu heyecanla...»

Sinemacı Ali'nin yıllardır dolmayan sineması tıklım tıklımdı o gün. Protokolde kaymakam ve eşi, belediye başkanı ve eşi, komutanlar ve eşleri ve tek başına doktor Esat vardı. Yer bulamayanlar için elma bakırları dağıtılmış, sandalye niyeti ne ters çevirip oturmuşlardı boş buldukları yerlere. Esat arada bir dönüp ait olduğu insanların yüzlerine bakıyor ve gözlerindeki sevinci gördükçe başardıklarını farkediyordu. Hatta bir ara yanında oturan kaymakam "Hayırdır doktor bey birini mi bekliyorsunuz?" diye sordu.

Herkesi bekliyordu Esat. Bütün kasabayı, hatta bütün şehri.

Gelmişlerdi de...

Sinema kapısının dışında yüzlerce insan içeride yer bulamasa da, bir radyo tiyatrosu gibi sadece oyunun sesini dinleyerek "izlediler" Toros Canavarı'nı.

Hamide'ye bak hanım" dedi gururla. Oysa Şadiye bir an bile ayırmamıştı gözlerini kızından.

Bütün unutulmuşluklarına inat, hem ailelerine, hem de bütün köye hatırlattılar kendilerini. Artık vardı o çocuklar. Görünür olmuşlardı birden. O gün orada, o sahnede olan her çocuk, o uzak yörük kasabasından çıkıp başka bir dünyanın kapısını aralamışlardı...

İnsanların 1150 metre rakımlı bir dağ köyünde, yaşamak için ekmekten ve sudan başka şeylere de ihtiyacı olmalıydı!

Nerede, hangi yaşta, hangi şartta olursa olsun dünyayı değiştirebileceklerini, coğrafyanın bir kader olamayacağını gösterdiler herkese.

Oyun bitip de çocuklar sahneye halkı selamlamak için çıktığında dakikalarca ayakta alkışlandılar. Doktor Esat, Yusuf, Kahveci Ali ve sahnedeki tüm çocuklar ağlayarak sarıldılar birbirlerine.

Esat'ın istediği de tam da buydu zaten. Ürkek, yalınız, fakir ve akıllı o çocukların fırsat verildiğinde neleri başarabileceğini, önce çocuklara sonra herkese göstermek.

Oyunu izleyen analar, babalar sanki ilk kez farkediyordu kendi çocuklarını.

Küşürün Osman, karısı Şadiye'ye kafasını çevirip "*Bizim*

O gece neredeyse bütün aileler çocuklarına sarılarak döndüler evlerine. Babalar ilk kez üzeri açılmış mı diye kontrol etti evlatlarını. Sabah ilk kez baş başa kahvaltı edildi.

- TOROS CANAVARI'nı oyun olarak yazmayı 1950 yılında düşünüp tasarlamıştım.
- 1953 de bir oyun hikâyesi olarak yazdığım TOROS CANAVARI, 1955 de dergide yayımlandı.
- 1957 de «TOROS CANAVARI» adlı kitabımın ilk hikâyesi olarak yayımlandı.
- 1962 de «TOROS CANAVARI» oyununu yazdım.

AZİZ NESİN

Köyde oynanan Aziz Nesin'in Toros Canavarı oyunundan gerçek kareler.

İlk kez geç gidildi bahçeye.

Sonraki günlerde ilçe belediyesinden bir davet aldılar. Toros Canavarı, Elmalı'da daha kalabalık insanlara oynanacaktı. Ertesi günlerde de şehirde... Aylarca farklı farklı yerlerde oynadılar oyunu. Kazandıkları paralar ile sağlık ocağını iyileştirdiler. Köy okuluna kitaplar aldılar. Şehre giden çocukları okuttular...

Sağlık ocağının telefonu uzun uzun çalıyordu. Telefonu Hamiyet Hemşire açtı. "Doktor Bey sizi arıyorlar müdürlükten" diye seslendi. Esat, Hamiyet Hemşire'nin meraklı bakışlarına aldırış etmeden aldı telefonu.

"Tamamdır, Ne zaman? Tabii ki... Anlaşıldı."

İstanbul'a tayini çıkmıştı

Esat'ın. Sonsuza kadar kalamazdı bu köyde ama neden sevinemediğini düşündü bir an. Üstelik kendisi istemişken bu tayini.

Öğle arası çantasını alıp, aklındaki sorularla gülyüz kıraathanesine kadar yürüdü. Ali, yakın gözlüklerini burnunun ucuna kadar indirmiş Cumhuriyet gazetesi okuyordu pencerenin hemen yanbaşında. Sandalyeyi çekip sessizce oturdu Ali'nin yanına.

"Gidiyorum Ali, tayinim çıktı."

"Nereye doktorum?"

"İstanbul" a..."

"Ee, nereden çıktı bu böyle?"

"Ben istemiştim Ali."

İlk kez yüzü düşmüştü Gülyüz kıraathanesi sahibi Ali'nin.

"Hayırlısı olsun doktorum." dedi buruk bir sesle. *"Ee nasıl olacak? Ne zaman gideceksin? Var mı*

yapacağımız bir şey?” diye sordu. “Haftaya...” dedi Esat. “Haftaya gidiyorum artık...”

Birkaç gün sonra büyük bir veda tertip edildi köyün en sevilen Boşnak doktoru Esat’a. Çarşıdaki Cuma’nın lokantasında masalar birleştirildi. Rakılar açıldı. Hüseyin öğretmen cümbüşünü kapıp geldi. Bu kez protokol falan yoktu. Esat’ı seven herkes toplanıp gelmişti. Sabaha kadar kâh güldüler, kâh efkarlandılar.

Gün ağarıyor ve serçeler çılgık çılgığa yeni bir günü başlatıyordu. Gözlerini kapayıp uzun uzun tüm sesleri içinde hissetti ve son kez yürüdü ocağın yolunu...

Gecenin sonunda gevşemiş krovatı ve kolundaki paltosuyla sağlık ocağındaki odasına yürürken bir dut

ağacının altında durdu. Gün ağarıyor ve serçeler çılgık çılgığa yeni bir günü başlatıyordu. Gözlerini kapayıp uzun uzun tüm sesleri içinde hissetti ve son kez yürüdü ocağın yolunu...

**

O tuz sekiz yıl sonra “Yazıyor, yazıyor!” diye bağırın o gazete satan çocuk ile Dr. Esat, Pendik’te Pembe Panter isimli bir Boşnak meyhanesinde buluştular. Yaşlansada hiç değişmemişti renkli gözlü sarışın Boşnak Doktor Esat. Sımsıkı kucaklaştılar ve saatlerce o günlerden konuştular. Ona dair hiç bilmediği şeyleri dinlerken gözyaşlarını tutamadı Esat.

Masadan kalkarken en son sözü şu oldu.

“Ne zaman sabahı başlatan o serçelerin sesini duysam, o kara kuru, o kimsesiz çocukların gülümseyişi düşer aklıma.” •

yilmazmeric@butundunya.com.tr

*** Doktor Esat Güngör’e sonsuz minnetle.**

ŞAŞIRTICI GERÇEKLER

■ **İlk telefon rehberinde sadece 50 isim vardı.**

Kitap bir sayfa uzunluğundaydı. Ancak, basılı dizinlere doğru önemli bir adım olarak kabul edildi.

■ **Patates kızartması Belçika’da icat edildi.**

Tarihçiler, kesilen ve kızartılan patateslerin ilk örneklerinin 1600’lerin sonlarında başladığını iddia ediyor. Sokak satıcıları patates kızartmasını Fransız Devrimi’nden önce satıyorlardı.

■ **İneklerin üst ön dişleri yoktur.**

İnekler yiyeceklerini ağızlarında kabaca öğütürerek ve sonra bütün olarak yutarlar. Bu nedenle yeterince öğütmek için ön dişlere ihtiyacı yoktur.

■ **Depresyon en yaygın akıl hastalığıdır.**

İkincisi kaygı bozukluklarıdır. Bugün her yaştan 264 milyondan fazla insan depresyonla mücadele ediyor.

STOACI FELSEFE VE SEVİNÇLİ YAŞAM SANATI

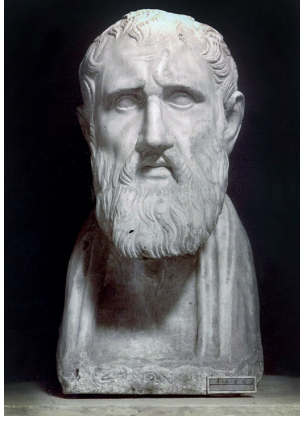
“Yaşam, tıpkı sanat yapıtı gibi, gösterdiğinin dışında bir anlam taşımaz.”

Jean Rostand

İkel insanla başla-
yıp, milattan önce
6. yüzyılda ivme kaza-
narak günümüze kadar
gelen, kendini ve doğa-
yı tanıma arayışı, yavaş yavaş
yaşama anlam katma çabası, yine
insanın beceri ve yaratıcılığı ölçü-
sünde ya yaşama sanatına dönüş-
müş ya da kaosa. Kutsal kitaplar ve
peygamberler öncesi Antik Çağ'da

düşünürler ve filozof-
lar güzel, mutlu ve
erdemli yaşam için
bol bol konuşmalar
yapmış, okullar açmış,
kitaplar yazmışlar ve fikir-
lerini paylaşmışlardır. Bu dönemin
öncüleri İtalya'da Pythagoras, Yu-
nanistan'da Tales, Anaksimandros
ve Herakleitos, Çin'de Konfüçyüs,
Hindistan'da Buda'dır.

Sonrasında, felsefeyi göklerden yere indirdiği ve insan ruhunu keşfettiği söylenen Sokrates, onun öğrencisi olan ve Akademi Okulu'nu kuran Platon, Kirene Okulu'nu kuran Aristipos, Megara Okulu'nu kuran Öklid, Elis Okulu'nu kuran Phaidon, Antisthenes ise Kinik Okulu'nu kuran ünlü filozoflardır. Bugünkü Batı felsefesinin temellerini oluşturan Antik Yunan ve Roma felsefesidir, en köklü olanı ve günümüze kadar gelen stoacılık ise, geleneksel bir yaşam sanatının öncüsüdür.

Zenon

çerçevede diğer ekollerden ayrılan stoacılıkta amaç, mantıklı düşünce sistemi ve doğal dünya hakkındaki görüşleriyle beslenen bir kişisel erdem etiği felsefesi oluşturmaktır. Bu felsefeyi oluşturan öğeler ahlâk, fizik ve mantıktır. Stoacılar göre mantık, felsefenin kalkanıdır. Mantık eğitimi ile insan kendisini doğa ve evrensel akıl ile bütünleştirir.

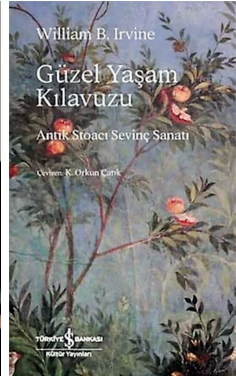
Tanrı, evrensel aklın kendisidir. Aklın kılavuzluğunda yaşamak, fırtınalı bir denizde yaşamışını limana sorunsuz bir şekilde ulaştırabilmektir.

MÖ 3. yüzyılda Kıbrıslı Zenon tarafından kurulmuş, Rönesans dönemi Neostoculuk, çağdaş dönemde ise Modern Stoacılık diye isimlendirilmiştir. Roma İmparatoru Marcus Aurelius, Seneca ve Epiktetos bu akımın en çok tanınan ve okunan filozoflarıdır. Aristoteles, insanın en yüksek ve mutlu iyi ruh haline "eudaimonia" demiştir.

Sokrates'e göre eudaimonia için sadece erdemli olmak gerekli ve yeterli iken, Epikür'e göre çok zevk yaşayıp acıdan kaçınmaktır, stoacılar göre ise, doğaya uygun ve dingin yaşamaktır. Bu

William B. Irvine ve kitabı "Güzel Yaşam Kılavuzu"

"Güzel Yaşam Kılavuzu" kitabında William B. Irvine'nin söylediği gibi, Stoacı felsefe hareketli bir tarladır; mantık, tarlayı çevreleyen çit, ahlâk ürün, fizik ise topraktır.⁽¹⁾

Entelektüel kibre kapılmadan düşünmek, düşündüklerini paylaşabilmek ve tüm bunları tartışabilmek, yeniden mantıklı düşünerek yorumlayabilmek stoacı felsefenin esasıdır.

Seneca'ya göre evrendeki her şeyin kaynağı iki ilkeye bağlıdır: Etken ve madde. Oyulan bir heykelin mermeri malzeme, nedeni ise heykeltıraşın kendisidir.

Stoacılık insana sade bir yaşamla, güzel şeylerden zevk almayı öğretirken, gerektiğinde vazgeçmeyi de öğretir. İnsan olmanın gereği kendine özgü muhakeme yeteneği ile, topluma ve doğaya saygılı erdemli ve dingin bir yaşam stoacıların asıl hedefleridir. Erdem ve dinginlikteki bu güçlü bağ, çift yönlü döngü oluşturur.

Milattan sonra ikinci yüzyılda yaşayan Roma İmparatoru Marcus Aurelius, bugünkü Kadıköy olan

Kalkedonlu filozof Apollonius'tan dersler almıştır. Saltanatı boyunca salgınlar, kıtlıklar, Smyrna (İzmir) depremi gibi birçok afetler yaşasa bile, halkına hep saygı göstermiş, halkın parasını israftan hep sakınmıştır.

Entellektüel kibre kapılmadan düşünmek, düşündüklerini paylaşabilmek ve tüm bunları tartışabilmek, yeniden mantıklı düşünerek yorumlayabilmek stoacı felsefenin esasıdır. Hayatta yaşanabilecek olumsuzlukları hayal etmeyi unutmadan, keder ve endişeleri doğru değerlendirmeyi bilerek, hazza ve mutluluğa, yaşam sevincine ulaşım alıştık, insanı sadece yüceltir.

Epiktetos'un bahsettiği "Kontrol Üçlemi" ne göre, üzerinde tam olarak kontrol sahibi olduğumuz içsel hedeflere ve değer yargılarımıza sonuna kadar sahip çıkarken, hiç-

bir kontrolümüzün olmadığı dışsal şeylerle boşa vakit kaybetmemeliyiz.⁽¹⁾

Sevgi dolu, dürüst, sade, hüzünden, kederden ve endişeden uzak bir çabanın amacı, stoacı felsefeyle yaratılabilecek sevinç dolu bir yaşam sanatından başka bir şey değildir. Yeter ki, Helene L'Heuillet'in "Gecikmeye Öv-

gü-Zaman Nereye Gitti?" kitabında bahsettiği gibi hüznün gücünü de

Helene L'Heuillet / Gecikmeye Övgü

unutmayalım. “Hüzünde ruhsal bir dönüşüm için gerekli koşullar olan dinginlik ve yatışma vardır. Sevinç yegane ferahlık değildir. Hüzün geri

çekilme sanatıdır. Hüznü reddetmeyelim. Zamansallıkla olan öznel bağımızı kaybetti-ren stresin tersine hüznün bizi kendimizle buluşmaya çağırır. Kendimizle vakit geçirmeye davet eder...Hüzün insanı sevince hazırlar.” (2)

muratmolu@butundunya.com.tr

*Kaynakça: (1) William B. Irvine, “Güzel Yaşam Kılavuzu-Antik Stoacı Sevinç Sanatı”, Çeviren: K. Orkun Çatık, İş Bankası Kültür Yayınları 2023.

(2) Helene L'Heuillet, “gecikmeye övgü-zaman nereye gitti?” Çeviren: Şehsuvar Aktaş, YKY 2023.

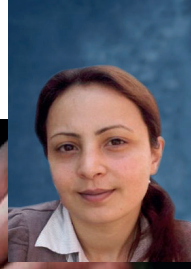
AFORİZMALAR

- “Mutluluğu deneyimlemek için öncelikle zamandan, böylelikle hem korkudan hem de umuttan bağımsızlık gerekir.” **H.Hesse**
- “Her şeyi yoluna koyacak olan akıl, yoldan çıkarsa onu kim yoluna koyacak.” **Seneca**
- “İnsanlar her zaman oturup okuyabilir, fakat düşünemez.” **A. Schopenhaur**
- “Güzel konuşma sanatı nasıl varsa, aynı şekilde bir de güzel dinleme ve anlama sanatı vardır.” **Epiktetos**
- “Herkes aklını kullanmak yerine, inanmayı tercih eder.” **Seneca**
- “Gerçek ihtiyaçlar olmadan gerçek hazlar olmaz.” **Voltaire**

Dr. Murat Molu'nun sesinden Bertan Onaran'ın “Yaşama Sanatı Günlüğü” kitabından “Hüzün Geldi” yazısı

Çok Kültür Tek İnsanlık

Birkaç yıl önce Thomas Balmes'in "Bebekler" belgeselini izlemiştim. Belgesel, Moğolistan, Japonya, Kaliforniya ve Namibya'dan dört bebeğin yaşamlarının ilk yılını konu alıyor. Hiçbir sözlü anlatım içermeyen belgeselde, bu dört kültür arasındaki olağanüstü farkların ve zıtlıkların görüntülere yansımaları, zaten söze pek gerek de bırakmıyor.

Gezegemimizin farklı noktalarındaki bu dört bebeğin, yalnızca

yaşamlarının ilk yılı boyunca, bir yıl içinde, (onların dünyayı anlama ve yaşama biçimlerini büyük ölçüde etkileyecek) tamamen farklı yaşam deneyimleriyle tanışmalarına tanıklık etmek gerçekten büyüleyiciydi.

Her birimiz yetiştirilme tarzlarımız tarafından şartlandırılıyor ve aslında kültürümüz bizi düşündüğümüzden daha fazla etkiliyor. Amerikalı antropolog Ruth Benedict, "İnsan topluluklarını ve insanları ayıran en önemli farklılıklar

Ruth Benedict: “İnsan topluluklarını ve insanları ayıran en önemli farklılıklar biyolojik değil kültürel dir.”

biyolojik değil kültürel dir.” diyor.

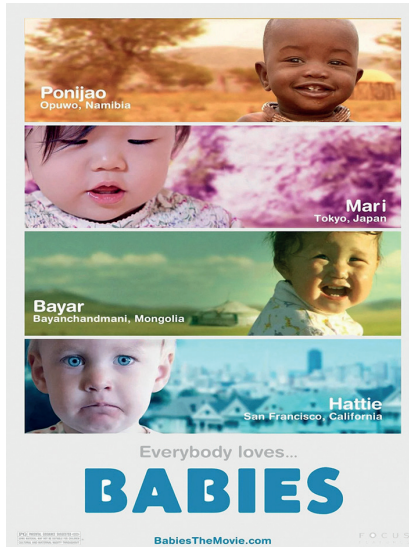
Kültürel çevremiz bize neyin doğru, kabul edilebilir, hijyenik, normal, tehlikeli, güvenli, iyi davranışlar olduğu gibi çeşitli ölçütleri aktarır. Beğenilerimiz ve görüşlerimiz kültürel çevremize göre şekillenir. Yetiştığımız kültürel çevre neyi öğrenip öğrenemeyeceğimizi belirler, değerler sistemimizi; düşünme, hissetme ve hareket etme biçimimizi etkiler.

Kültürel şartlanışımıza son derece aşina olduğumuz için genellikle bunu pek sorgulamayız. Kültürümüz, “işin doğrusunun” ne olduğu konusundaki referans noktamız, ölçütümüzdür. Bir şeyi yapmanın öğrendiğimiz

aktardığı gibi:

Doğum yapmanın, çocuk büyütmenin ve onları güvende tutmanın tek bir yolu yoktur. Bir şeyi yapmanın pek çok yolu vardır ve bütün bunların arkasında bir sebep ve mantık olabilir.

Farklı kültürel normlar için geçerli olan bu durum, tarih için de geçerlidir. Geçmiş bugünkü standartlarımıza göre değerlendirme eğilimi gösteririz ve bunun doğru olduğunu düşünürüz. Ancak L. P. Hartley’in Arabulucu (The Go-Between) adlı romanının unutulmaz ilk satırında en kısa ve öz biçimde ifade ettiği gibi: “Geçmiş bir yabancı ülkedir; orada her şey başka türlü yapılır.”

Peki, çok farklı olan ve çoğu zaman kendi normlarımıza uygun olmayan bir şey karşısında nasıl bir tutum benimsemeliyiz?

Nasıl kendi ahlaki pusulamız olan “doğru ve yanlış” algılarımızla birlikte, aynı anda yargılayıcı olmayı başarabiliriz? Farklılıkları kabullenmenin zor olduğunu ve bunun samimi bir çaba gerektirdiğini bilmek, çok iyi bir başlangıç noktası olabilir diye düşünüyorum.

Hepimizin, farklılıklardan dolayı tehdit altında hissetmeyen, gerçek ve samimi bir benlik duygusu geliştirmesi gerekiyor. Farklılıklara yeni ve önyargısız bir pencereden bakabilmeyi öğrenmeliyiz. Sevgimizi, sevecenliğimizi ve içtenliğimizi artırarak ve geliştirerek ilerlemeliyiz.

Ve hepimizin, farklılıklarımızın büyük çoğunluğunun aslında birer “doğum kazası” olduğunu, yani farklı koşullarda doğmuş olsaydık, çok farklı yaşayacak ve düşüneceğimizi hatırlamamız gerekiyor.

Bunların tümü başarılması güç şeyler ve şu soruyu da beraberinde getiriyorlar: Bu çabamız için bizi ne motive edebilir?

İlk motivasyonumuz, dünyamızın giderek küçüldüğünü ve

“yaşamak ve yaşatmak” için gittiğçe daha az alan kaldığını görmemiz gerektiği olabilir. Diğer ise belki de Beethoven’ın Dokuzuncu Senfonisi’nde ölümsüzleştirilen ve Schiller’in Neşeye Övgü’sünün sözlerinde ifade edilen, ruhlarımızın doğasında var olan idealist umuttur:

*Neşe! Ey tanrıların kıvılcımı,
güneşi,*

*Geleneğin zalimce ayırdığı şeyleri,
Birleştiriyor tekrar senin sihirli
adın,*

*İnsanlar kardeş olur; birbirinin
benzeri,*

*Dokununca onlara senin tatlı
kanadın.*

İnanıyorum ki, bir gün hepimiz aynı insanlığın parçası olduğumuzu, ırksal, cinsel, kültürel, dinsel, sosyal ve diğer farklılıklarımızın ötesinde her zaman bir arada olduğumuzu kavrayacağız. •

sabriyeasir@butundunya.com.tr

Çeviri kaynağı: “Many Cultures, One Humanity”, Sabine Leitner, 22 Temmuz 2022, library.acropolis.org

Yüksek Çözünürlük

Ali Tekin am

Dönüşüm Muhteşem Olacak

Başlığımız, 1993'ün en popüler şarkılarından birinin ismiydi. Bu şarkı, izinsiz kullandıkları için Beşiktaş Spor Kulübü ile bir GSM şirketinin tazminat ödemeye mahkum edildikleri 2014 yılında tekrar gündeme geldi.

Ama bizi asıl ilgilendiren, üç yıl önce Sezen Aksu, Kenan Doğulu, Murat Boz, Sertap Erener, Yiğit Özşener gibi sanatçıların destek verdiği Tema Vakfı'nın "doğa ile uyumlu yaşamaya söz ver" kampanyasının da sloganıydı. Benim için ise kentsel dönüşümle ilgili hayalimin

karşılığı olan bir ifade!

6 Şubat, Kilis, Diyarbakır, Adana, Osmanlıye, Gaziantep, Şanlıurfa, Adıyaman, Malatya ve Hatay'ı da içine alan Kahramanmaraş merkezli iki büyük depremin birinci yılı. İçişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamaya göre 7,7 ve 7,5 büyüklüğünde meydana gelen bu depremlerde 50

bin 783 kişi hayatını kaybetti. Derгимizin Şubat sayısı için, tam da bu konuya yoğunlaşmışken 2024'ü Japonya'da meydana gelen 7,6 büyüklüğünde bir depremle karşıladık. İlginç olan, deprem şiddeti aynı olmasına rağmen bu depremde hayatını kaybedenlerin sayısı orantılandığında bizdeki kayıpların binde biri kadardı.

Buradan şunu anlıyoruz ki toplumun eğitim ve ekonomik düzeyi, toplumsal kaliteyi, yani güvenlik ve mutluluğu belirler. Depremleri etkisizleştiren şey, sadece inşaat

politikaları (yasaklar, izinler, ruhsatlar, müsamahalar) değildir. Beceri ve sorumluluk sahibi bireylerin artması ile oluşan yüksek toplumsal kalitedir.

Simdi sırada uzun süredir dillendirilen ve hepimizi korkutan bir İstanbul depremi gerçeği var. Bilindiği üzere İstanbul kurulduğundan beri cazibe merkezidir ve hep göç almıştır. Bu yüzden de şu an dünyadaki pek çok ülkeden bile daha kalabalık bir nüfusa sahiptir. Cumhuriyetin ilk yıllarında ülkemiz nüfusunun yüzde 76'sı köylerde, yüzde 24'ü şehirlerde yaşamaktaydı. Özellikle 1955 yılından itibaren başlayan şehirlere göç hareketiyle, bugün ülkemiz nüfusunun yüzde 92'si şehirlerde, yüzde 8'i köylerde oturur hale gelmiştir. Bu yoğun göç hareketlerinin düzensiz bir şekilde

Bugün ülkemiz nüfusunun yüzde 92'si şehirlerde, yüzde 8'i köylerde oturur hale gelmiştir.

gerçekleşmesi engellenememiş ve her dönemin siyasi erki de oy kaygısıyla bu duruma göz yummuştur. 1999 yılında önce Gölcük, sonra da Düzce'de gerçekleşen

Çoğu imar mevzuatına aykırı yapılmış binalarda, artık demir ve beton direnci kalmadığı gibi, yapısal çürüme kaynaklı sızıntılar yüzünden ciddi yıpranma sorunu bulunmaktadır.

depremlere kadar plansız, düzensiz, gecikondulaşmayı da teşvik eder bir anlayışla, kalitesiz, standartlara uymayan, inşaat malzemelerinin eksik kullanıldığı, görüntü olarak da birbirleriyle uyumsuz binaların oluşturduğu bir yapılaşmaya izin verilmiştir. Meydana gelen depremlerle de bu yapılaşma anlayışının çöktüğü ve devam ettirilemeyeceği görülmüştür. Çoğu imar mevzuatına aykırı yapılmış bu binaların, artık demir ve beton direnci kalmadığı gibi, elektrik, su, kalorifer tesisatlarındaki çürüme kaynaklı sızıntılar yüzünden binalarda ciddi kayıplar ve yıpranmalar meydana gelmiştir. Bu çarpık yapılaşmanın 7 ve üzeri büyüklükteki şiddette bir depreme dayanamayacağı ve böyle bir deprem olduğunda ise İstanbul'a girilemeyeceği, yardım bile

getirilemeyeceği otoriteler tarafından ifade ediliyor.

Tabii İstanbul'un sorunları bunlarla sınırlı da değil. Gelişmiş ülkelerde şehirler, insanı merkeze alan ve öngörülen ihtiyaçları göz önünde bulundurularak 100 yıllık planlanıyor.

Bizim çözümlerimiz ise gününbirlik olduğu için, zamanında öngörülememiş pek çok detay, birikmiş problem yığınları olarak karşımıza çıkıyor.

Kentsel dönüşüm deyince, sadece binaların yenilenmesi gibi bir algı var toplumumuzda. Halbuki geçmişten miras pek çok problemin yanında, deprem, sel, yangın gibi afetler ve iklim krizinin olumsuz etkileri şehirlerimizi gün geçtikçe daha da etkisi altına almakta ve bu durum, mimariden şehirciliğe,

tarım ve gıdadan eğitime, üretimden finansa, ulaşım ve lojistikten çevre politikalarına kadar tüm yaklaşım ve yöntemlerin değişmesini ve yeni koşullara uygun olmasını zorunlu kılmaktadır.

Çarpık kentleşmenin bize sunduğu fatura bir hayli ağır. Artık mahalle ve komşuluk kültürü kalmadı. İnsanlar zorunlu olmadıkça birbirleriyle görüşmüyorlar. Bu da onları çevrelerindeki sorunlara duyarsızlaştırıyor. Gelişme çağında sokakta oynaması gereken çocukları, teknoloji esiri, sorunlu ve yalnız nesiller olarak yetiştiriyorlar. Bunun yanında, Türkiye’de nüfusun yüzde 10’u artık yaşlı kabul ediliyor. Bazı belediyeler bu konuya duyarlı olsa da, yaşlıların sosyalleşebilecekleri mekânlar yok denecek kadar az. Genelde evde yalnız oldukları için uyuyor, kendileriyle konuşuyor ya da televizyonda seyrettikleri dizilerle kavg

ediyorlar. Bu gibi durumlarda fiziksel gerilemenin ötesinde alzheimer, demans gibi hastalıkların seyrinin çok daha hızlı ilerlediği gözlemlenmiştir.

Şehirlerimizde otopark konusu da çok ciddi bir sorun. İmar mevzuatına göre her apartmanın altında garaj olması zorunluymken bu alana

daire yapılıp karşılığında da belediye adına hazineye bir para yatırılıyor ve belediyeler bu paralarla o çevreye otopark yapması gerekirken, tahsis edilen alanda da başka bir bina yükseliyordu. Bu durum, 40 yıl önce çift kale maç yapılan caddeler için problem değildi. Şu an İstanbul’da trafiğe kayıtlı araç sayısı 5.5 milyon civarında, bu yüzden de otopark konusu kangrene dönmüş, sadece yollar değil, pek çok kaldırım da işgal edilmiş durumda. Aynı şeyi artık yetersiz kalan yollar için de söyleyebiliriz.

İstanbul’da trafiğe kayıtlı araç sayısı 5.5 milyon civarında, bu yüzden de otopark konusu kangrene dönmüş, sadece yollar değil, pek çok kaldırım da işgal edilmiş durumda.

Özellikle işe gidiş/çıkış saatlerinde trafik uzun süre kilitli kalabiliyor. Küresel ısınma sonucu yeraltı suları çekilmekte, dünyada olduğu gibi ülkemizde de su sıkıntılı başladı. Her yaz barajların doluluk oranını ile ilgili bir endişe yaşıyoruz... Bunun yanında da dışa bağımlı bir enerji politikamız var. Bunlar, ilk anda aklıma gelen ve kentsel dönüşüm

kapsamında öncelikli değerlendirilmesi ve çözüm yolları için kafa yorulması, çaba gösterilmesi gereken konular. Ve bu problemleri nispeten hafifletecek bir çözümün de olduğunu düşünüyorum.

Son bir yıldır, biz de apartmanımızı yenileme çabasındayız. Bu konunun çözümlenmesi, bölgeye, belediyeye göre farklılıklar gösterse de buradan edindiğim bilgi ve deneyimlerimi özetleyerek paylaşmak istiyorum:

Öncelikle binanızı yenilemeye kalktığımızda, mevzuat, yıkıp aynı-

konuyu kat karşılığı çözebiliyorsanız ama burada, “parayı vereyim, aynı metrekare dairemi alayım” durumu müteahhitlere pek cazip gelmiyor. Müteahhit kendine belli bir oranda daire çıkarıyor ve sizin daireler küçülüyor haliyle.

3- Binaya çürük raporu verilmesi ki, en sıkıntılı olan çözüm bu! Çünkü İstanbul’daki binaların geneli, dediğimiz şartlarda yapıldığı için çürük vaziyette. Şayet apartmandan herhangi biri rapor talebinde bulunursa, çıkacak rapor çürük olacağı için, siz binayı en geç 60 gün içinde

sını yapmanızı zorunlu kılıyor. Yani alanınız müsait dahi olsa sağ, sol, ön arkaya taşma yapamıyor, yüksekliği aşamıyorsunuz. Bina yenilenmeleri 4 şekilde çözümlenebiliyor.

1- Bütçeniz yeterliyse bir inşaat şirketiyle anlaşıp aynı metre kareleri koruyarak binanızı yenileme şansınız var.

2- Kentsel dönüşüme gidildiğinde, bir yapı firmasıyla anlaşılıp,

Dönüşümü ada bazında çözmek gibi zor bir yöntem var. Sınır komşusu olduğunuz binalarla anlaşılıp birlikte hareket ederek tabanı genişletmek mümkün. Bu sayede yükseklik alabiliyorsunuz ve dairenizde de bir kayıp olmuyor.

boşaltmak durumundasınız. Sonra binanız yıkılıyor ve yıkım parası da sizden tahsil ediliyor. Son çıkan yasaya göre binanın yapılması için sizden belirlenen rayce göre bir para isteniyor, şayet vermiyorsanız, devlet öncelikli olarak diğer maliklere ve hak sahiplerine sunuyor, alan çıkmazsa hakkınız hazineye devrediliyor. İleriye dönük olarak hak sahipleri ya da mirasçıları dönüşüm için gerekli bedeli ödeyebiliyor ya da haklarını 3. kişilere satabiliyor. Bu durumda da evinizi kaybedebiliyoruz.

4- Dönüşümü ada bazında çözmek gibi zor bir yöntem var. Yani sizinle aynı kaderi paylaşan sınır komşusu olduğunuz binalarla anlaşılıp birlikte hareket ederek tabanı genişletmek mümkün. Bu sayede yükseklik alabiliyorsunuz ve dairenizde de bir kayıp olmuyor. Bina dönüşümlerinde küçük hesap peşinde olanların suistimalini engellemek için de yeni çıkan yasanın getirdiği zorunluluklar epeyce yardımcı olacaktır. Sadece, kararlı ve hızlı olmak gerekiyor. Çünkü zaman aleyhte işliyor.

Dördüncü madde, örnek / emsal teşkil edecek şekilde verimli değerlendirilebilirse yukarıda işaret ettiğimiz sorunlara merhem, dönüşüm de muhteşem olacaktır. Kurulacak sitenin en üst katı alışveriş merkezlerinin sosyalleşme alanı gibi organize edilmelidir. Burada dünyada

Dönüşümün ada bazında ortak girişim sonucunda yapılacak sitelerde kreş, spor salonu, restoran gibi sosyal alanlara yer açılabilir.

ikiz kreşler olarak bilinen, yaşlı kreşi ve çocuk kreşinin bir arada olduğu bir yapılanma sağlanırsa, yaşlılar hem kendi aralarında sosyalleşebilecek, hem de çocuklarla paylaşımında bulunma imkânına erişeceklerdir. Tabii bu sosyalleşme, tüm site halkı için de söz konusu. Ortak spor ve aktivite alanları ile yine sitenin en üst katında oluşturulacak ortak alanda, sabah kahvaltı, akşam restoran hizmeti verebilecek, bunun yanında da düğün, nişan, toplantı, kutlama vs. yapılabilecek bu alan, insanların tanışmasını, kaynaşmasını sağlayabileceği gibi, yemek, içmek için ev dışında bir yer arama, gittiği yerde iki kadeh bir şey içtikten sonra otomobil kullanma gibi zahmetlerden de kurtaracaktır. Otopark sorunu, yapılacak sitenin altına mevzuat gereği ayrılacak üç katlı alanlarla önemli ölçüde çözüme kavuşacaktır.

Güneş ve rüzgar enerjisinden yararlanma uygulamaları ile yeni yapılarda enerji tasarrufuna çok önemli katkılar sağlayacaktır.

Son dört yılda sayıları çok artan güneş ve rüzgar enerjisinden yararlanma uygulamaları ile sıfır enerji yapılarda ısınma ve soğutma için kullanılan ısı pompalarının binanın tamamını kapsayacak şekilde organize edilmesi enerji tasarrufuna çok önemli katkılar sağlayacaktır. 2021’de yürürlüğe giren kanunla 2 bin metrekareden büyük parsellerde inşa edilecek yapılara yağmur suyu toplama sistemi zorunluluğu getirilmiştir. Biyolojik arıtma sistemlerinin kullanılması ve yağmur suyunun bahçe sulama, temizlik ve yangın rezervi olarak kullanımı barajlarımızı rahatlatıcak ve tonlarca içme suyunun ziyan olmasını engelleyecektir.

Neticede kentleri yapanlar, içinde yaşayan insanlar olduğunda, başka yerlerde yaşayanlardan destek de alsalar, öncelikler ve önem sırası konusunda hak ve sorumluluk sahibi olduklarını bilmelidir. Seçimlerinin, çocuklarının da geleceğini

belirleyeceğini bilmelidir: Para kazanma, ekonomik büyüme odaklı, kültürel, sanatsal zenginliği göz ardı ederek büyüyen bir kentin çocuğu, yetiştirilmeğe doğru, mahallesini terkedip, daha “renkli” bir kente / ülkeye göç etmeye karar veriyorsa, suçlu da, mağdur da aynı toplum değil midir? Yani, daha iyi yaşamak için para kazanmak kaygısıyla, yaşamdan beklentilerini unutan bir toplumda,

kazanılan servetin de çok bir anlamı olmuyor. Daha ironik olan, bu servetin, yaşamdan beklentilerini unutmuş başka coğrafyalara sığınıp, sonuçta, hem mutsuz hem de fakir kalınması.

Sorunları, şablon haline indirgemiş çözüm çabaları, çözmek yerine, yeni sorunlar üretebiliyor.

Hiçbir yönetim, kent büyüklüğünde, milyonlarca tasarımdan oluşan bir tasarımı “Biz kendi yönetimimiz içinde çözeriz” dememeli, kentin kültürel, sanatsal, ekonomik, teknolojik, vb. konularda öne çıkan kişi ve kurumları, meslek kuruluşları, halkın tümünün de katılımı sağlanarak oyuna katılmalıdır. Dayatmalarla değil, eğitimle, uzlaşmayla, ortak akılla ilerlenmelidir.

Tabii bir de evinizi teslim alana kadar barınacağınız mekânı bulmak da ayrı bir başarı öyküsü olacaktır. •

alitekincam@butundunya.com.tr

Anka
Berk Yüksel

Ezber BOZMAK

“Yaratıcılık, öğrenilebilen,
geliştirilebilen bir güçtür.” **Gordon**

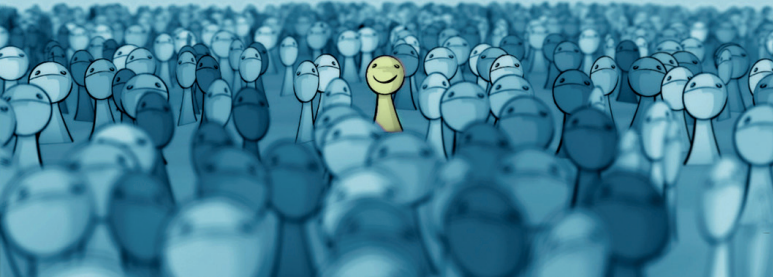
“Ezber bozmak” ifadesi son zamanlarda yerli yersiz kullanılmaya başlanmıştır. Birçok kimsenin “ezber bozmak” misyonuna soyunduğu da bir gerçektir. Bu ifadenin kendisinin yeni bir ezber yaratmaması gereklidir. Ezberin yerine yeni bir ezber koymak için

çabalamak en hafifinden gayriahlâkî bir yaklaşımdır. Bu ifadeyi, doğru kullanıldığı biçimi ile bireyin kişisel gelişimi perspektifinde ele alırsak...

Ezber bozmak, “Birinin sahip olduğu önceki düşüncenin yanlış olduğunu göstermektir.” şeklinde ifade edilebilir. »

Ezber bozmak, kişinin hayatına soktuğu alışılmışlığın, günlük rutinin rahatlığının, her konu için basit bakış açısının yıkılmasıdır. Sıradan olmaktan ayrılmaktır. Böyle gelmiş böyle giderci tavrın haricinde kalmaktır. "İnsan, bütün dogmalarından arınmalıdır." düsturunu takip etmektir. Bir durum karşısında kişinin kendisinden kitlelerce beklenen ezber beklentinin dışında davranış sergilemesidir.

Ezber bozmaya kalkan cesur birey, tüm dogmatik yapıdaki geniş kitlenin yaşam biçimini altüst edip onları afallattığı için şiddetli eleştirilere hazırlıklı olmalıdır.

Yaşama dogmatik bakış açısı ile bakan geniş kitlenin bunu gerçekleştirmeyi düşünme şansı dahi yoktur. "Ye, iç, uyu, üre ve para peşinde koş..." sarmalındakiler için çok uzak bir kavramdır. Ezberci, döngü hayatında mutlu mesut "Cehalet bir erdemdir." düsturu ile yaşarken; kendi ezberlerini bozmak için bu zor yola koyulmuş az sayıda insan herkesin yapamayacağı işi gerçekleştirmek için uzun zaman uğraş verir ve

kendini yaşarken dönüştürebilir.

Her değer, her olgu bozulacak, yenilenecek diye bir şey elbette söz konusu değildir. İyi, doğru ve güzel yönünde kendi ile yüzleşen birey için ayak bağı olan, zamanın ruhunu yakalayamayan köhnelikten sıyrılmaktır amaç. Bu toplum içerisinde yüzyıllardır gelen bir örf, gelenek olabileceği gibi kişinin gönül aynasına bakıp kendinde gördüğü bir zayıflık da olabilir.

Ge-rek kendi-nin gerekse toplumun ezberini bozmak bir hayat şeklidir. Bu hayat görüşü önce evin içini temizlemeyi gerektirir. Birey önce kendini dönüştürür ki çevresi için

söz söyleme yetkisine sahip olsun. Ezber bozmaya kalkan cesur birey, tüm dogmatik yapıdaki geniş kitlenin yaşam biçimini altüst edip onları afallattığı için şiddetli eleştirilere hazırlıklı olmalıdır.

Ezber bozan, bozduğu ezberin yerine yeni bir ezber enjekte etmeyecektir. Özgürleşen birey özgürce kendini, hayatını, kişiliğini sadece kendisi yeniden yaratabilme

gücüne kavuşacaktır. Toplumun, ya-
kın çevresinin ona yazıp okuması
için verdiği hayatı yaşamayacaktır
artık. Aklı, beyni, vicdanı ve gön-
lü ile düşünecek ve adım
adım ilerleyecektir. Vic-
dan, kişinin kendi ken-
disinin yargıcı olmasıdır
ve sorumluluk kendisine
aittir.

Ezber kolaylıktır,
geliştirilemez, akıl yürü-
tülemez. Ezber yaratıcı
değildir. Ezber her ko-
nuda karşımıza çıkabi-
lir. “Ben böyleyim” tarzı
bir kişilik ezberi de ola-
bilir, ya da “Bu, budur!”
gibi her hangi bir konu-
da ezber şeklinde düşün-
ce tarzı da olabilir. Ezber
bozmak ilkeleri, prensip-
leri, tüm değerleri çöpe
atmak değildir. Her konuyu içinde
düşünüp en doğrusunu bulabilmenin
yoludur. Yeni başlangıçlar yapma-
ktır. Bizi biz yapan ne varsa her kişi-
sel özelliğin, her tavrın, her tutum
takınışın, her söylenenin ve düşü-
nülenin tekrar tekrar iç denetimden
geçmesi ve yeniden değerlendiril-
mesidir.

Mahalle, aile, çevre, toplum
baskısı denen gerçeklerden
sıyrılarak özgür birey olunabilir.
Bu da hiç kolay değildir. Kişiliğin
oluşumuna bu kadar etki eden bu
faktörlerin bireyin düşünce sistema-
tiğine etkisi inanılmazdır.

Birey sunulan değerler

içerisinde toplumda ne kadar geniş
kabul görürse görsün kendine göre
bir yanlışlık varsa, bu noktada birey
olabilmenin gücü ile o değer kişinin

***Vicdan,
kişinin kendi
kendisinin
yargıcı
olmasıdır ve
sorumluluk
kendisine
aittir.***

kendi ezberini bozması sonucunda
tarihin çöplüğünde yerini alır.

Genelde eski reformize edilerek
yenilenir. Ezberci kitlelerce genel
geçer yargılar, basmakalıp fikirler,
rutinler, menfaate uydurulan örfler,
herkesin kolaylıkla düşünebilece-
ği popülist düşünceler, rutin yorum-
lar, alışılmış tutumlar tartışmasız ön
kabullerle dogma şeklinde sunulur.
Ezber bozmak bunların yerine yeni
hakikatleri, doğruları o an için koyar.

Sürekli gelişim ve değişim ilke-
si gereği bu söylemler de zamanla
yenilenir. “Değişmeyen tek şey de-
ğişimdir.” basit sloganı bir gerçek-
tir; kaskatı kesilip zamanın ruhunu
anlamayanlar, kendilerini çağın

gereklere uyumlayamayanlar sızlana sızlana yitip gideceklerdir.

Zamanın ruhuna uyum ise duygu ile uçlarda gezinmekle değil, aklın rehberliği ile olur. Ezber bozmak hayata bir adım geri çekilerek büyük çerçeveden bakabilme yetisidir.

Ezber bozmak, en iyi bildiğimizi sandığımız doğruları, kararları ve yargıları dahi hiçbir önyargıya kapılmaksızın yeniden gözden geçirmektir. Kişinin kendi kendisi ile baş başa kalarak tüm düşüncelerini tekrar değerlendirip yeni çıkarımlar yapabilmek için çaba göstermesidir. Kendi kendini sorgulamak ve düşünmek esastır. Önüne konulan ezberi kabul etmek değil, düşünmek, eleştirel bakmak ve sorgulamak önemlidir. Bu yaratıcılığın, özgünlüğün, bilginin ve araştırmanın yoludur. “Yaratıcılık, kendini tanıma ile başlayan dünyayı ve kendimizi değiştirme eylemliliğidir. Bilgi ve deneyim birikiminden faydalanarak sentezleme sonucu yeni önermelerde bulunmaktır. Yaratıcılık çoklukta birlik ve bütünlük ilkesine dayanır.”

“Elaleme ne der sonra!” diye yetiştirilmeye kalkılan bireylerin buna karşı koyuşudur. “Farklı düşünmek kişiyi toplumdan soyutlar.” diye korkanlara gülüp geçmektir. Yaşamımızın amacı önceki kuşakların yaptıklarını ve yaşam döngülerini yinelemek, model kopyalamak, aile büyükleri nasıl yaşıyorsa öyle yaşamak, hayata kişilere başkalarının verilmiş hazır gözlüklerle bakmak, toplum neyi öneriyorsa kabul etmek

değildir. Bu zaten başlı başına gerçek insan olabilmenin yolu değildir. Bizim katkımız önemlidir.

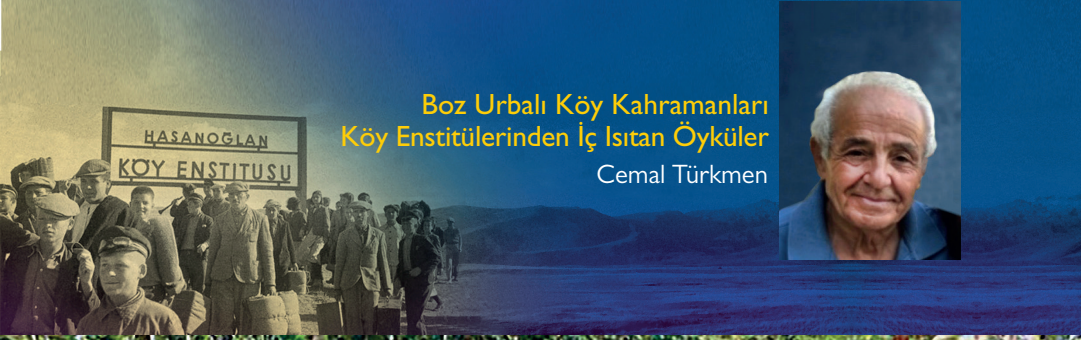
Kendi yaşamımız bizlere dayatılan ezberleri yıkıp geçip kendi hayatımızı bilinçli bir şekilde kendimizin resmetmesidir. Bilinç, bireyin tek başına düşünme yetisidir. Düşünceler şüpheye, öğrenmeye ve yenilemeye açık olduğu için hep diridir.

İnsanoğlu şu ya da bu yönde yönlendirilme ile değil ancak kendi içinde kendi ezberleri ile baş başa kalabilip kendini yenileme ihtiyacı duyuyorsa dışardan gelen etki ona bir hatırlatma olarak faydalı olabilir. Önemli olan ezberini bozabilecek o gücü içinde hissetmektir. Kendi iç temizliğini yapıp özgürce yoluna koyulanların artık bu yolu paylaşmak hakkı vardır.

Yaşamak, deneyimlemek, araştırmak, bakmak değil de görmek, bilgi peşinde koşmak, sevmek ve öğrenmek, özgür olmak için kendini bilen insan tüm ezberleri ile çarpışma gücüne de, cesaretine de, yetisine de haizdir.

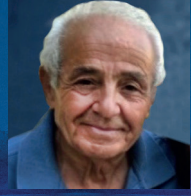
“İnsanlığın evrende önemli bir işlevi vardır; büyük bir tasarımın makro ve mikro alanlarıyla bunun zaman içinde gerçekleştirilmesinde. Bireyin bütünlük ve ölümsüzlüğüne yönelik bir sevgi oluşur içimizde. Bilinç sınırlıdır ama bilgi ölümsüzdür. Beyin geçicidir, akıl ölümsüz. Bilinçli olmak, anlamak geçici ve sınırlıdır. Oysa kavramak ve bilmek ölümsüzdür.” -Fuller •

berkyuksel@butundunya.com.tr

Boz Urbalı Köy Kahramanları Köy Enstitülerinden İç Isıtan Öyküler

Cemal Türkmen

Fidanlık Müdürü

Balkır sinirliydi. Bir önceki kurs döneminde yeni kurs için kurduğu hayalleri yerle bir olmuştu. Şimdi işi çok zordu. Eğitimcilerle ders yapacak ne bir binası vardı ne de bir söğüt gölgesi. Tonguç, “Ziraat Vekâleti elemanlarıyla iyi geçinin, onların takviyesine çok ihtiyacımız var.”

Olay,
25 Mart 1939
günü
yaşanmıştır.

deyip duruyordu, ama bunlar destek olmak bir yana köstek oluyorlardı. Söylediklerine göre Ziraat Vekâleti’nden bir emir gelmiş, fidanlık arazisi içinde eğitim kursuna ait hiç bir şey bulundurulmaması istenmişti. Vekâlet bunu kendiliğinden yapacak değildi ya. Elbette fidanlık müdürü

Gölköy Fidanlığı çalışanları (günümüz)

yazmıştı Vekâlete, ne zararını gördüyse kursun? Vekâlet de ne yapsın, “Kaldırın kursa ait ne varsa.” diye döşemişti yazıyı.

“Tüh!” dedi Balkır. “Geçen sene ne iyiydik. Geniş bir arazimiz vardı hiç olmazsa. Bu sene daha da genişleyelim derken, eldekini de yitirdik.”

Çayırın üzerinde bir o yana bir bu yana volta atıp duruyordu Balkır. Bir başöğretmen geldi yanına:

“Sıkma canını şefim,” dedi. “Bakarız bir hâl çaresine. Biz bu kursu Ziraat Vekâleti'nin takviyesiyle mi açtık? Onlar takviye etmezse kursu kapatacak mıyız?”

“Öyle ama, aması var işte. Biz memleket hizmeti yapıyoruz. Kesemizi doldurmaya çalışmıyoruz. Şurada

gölgesine sığındığımız iki söğüt vardı, adamlar onu bile kökten ciptirip atmışlar.”

“Yenisini dikeriz biz de şefim.”

“Dikeceğiz elbet, dikeceğiz de benim o müdürün karşısına dikilmem lazım önce. İçimi boşaltmazsam, zehrimi kusmazsam kendi kendimi yiyip bitireceğim.”

Süleyman Edip birden Fidanlık Müdürlüğü binasına döndü yüzünü. Hırslı adımlarla ilerlemeye başladı.

Başöğretmen telaşlandı:

“Şefim, nereye?”

“Fidanlık müdürüne hesap sormaya.”

“Değmez şefim, boş ver.”

“Değer, hocam değer. Biz Yunan devletinin Maarif Vekâleti miyiz ki tekerimizin

Süleyman Edip Balkır
Tonguç'la bir toplantıda

önüne bu kadar taş koyuyorlar; sorup anlayacağım.”

Ardına bakmadan, burnundan soluyarak gitti fidanlık müdürünün yanına Balkır.

“Müdürünüz yerinde mi?” diye sordu kapıcıya.

“Evet.” dedi kapıcı.

“Kursun kullandığı söğütleri sen mi kestir yoksa?”

“Yok müdürüm.” dedi kapıcı. “Ben niye keseyim? Fidanlıkta ağaç kesecek adam mı yok?”

“Vekâletten emir gelmiş diyorlar.”

“Tamam, tamam...” dedi Balkır, müdürün odasına daldı.

Fidanlık müdürü kapıyı çalmandan apansız odasına dalan Balkır’ı görünce irkildi.

“Hayrola Edip Bey, bu ne hâl böyle?” diye sordu.

“Hayırı yok bu işin.” diye çıkıştı Balkır. “Kardeşim biz burada sizin kuyunuzu mu kazıyoruz da işimize mani oluyorsunuz?”

”Biz sizin işinize niye mâni olalım ki? Biz kendi işimize bakıyoruz. Siz de kendi işinize bakın, olsun bitsin.”

“İyi ya kardeşim, eğitmen kursunun mesuliyeti iki Vekâletin üzerinde değil mi? Bu kurs yerini Ziraat Vekâleti sağlamadı mı Maarif Vekâletine? Biz ortak değil miyiz bu işte? Vekâletlerimiz arasında bir kavilleşme yok mu?”

“Var, var olmasına da...”

“Eee?”

“Bize de fidanlık sahamızı

genişletmek için emir geldi.”

“Onun için mi kestiriz söğüt ağaçlarını?”

“Görmedin mi, yerine fidanlar diktik, fidanlık sahamızı genişlettik.”

“Haydi, ona neyse diyelim, ya onarıp kullanmayı düşündüğümüz binayı niye yıktınız? Bize kastınız mı var sizin?”

“O bina çok haraptı. Hem görünüşü bozuyor, hem de araziyi işgal ediyordu, onun için yani, yoksa sizinle bir alakası yok.”

“Müdür, müdür! Sen ne dediğini biliyor musun? Senin yaptığın her şey bizim işimize mani oluyor. Biz o söğütlerin altında ders yapıyorduk, o yıktığınız binayı onarıp içine girecektik.”

“Valla, o sizin planınız. Biz kendi müessesemizi inkişaf ettirme gayesindeyiz.”

“Bak arkadaş, arkadaş diyorum sana, ya bu duvar ne oluyor? Yahu maksadınız ne sizin? Bu tarafa geçmeyelim diye Çin Seddi mi ördünüz aramıza? Biz gâvur muyuz? Ne düşmanlığınız var bize?”

“Estağfurullah Edip Bey. O da ne demek? Biz sadece arazimizin sınırına duvar çektik.”

“Bütün bunları yapmak yeni mi aklınıza geldi? Biz burada olmasaydık da yapacak mıydınız bunları?”

“Elbette yapacaktık. Planlamıştık, bu seneye nasip oldu işte.”

“Suyunu içtiğimiz pınarın tepesine helâ yapmak da ne demek oluyor? Siz kimsiniz yahu? Düşman tarafı mısınız? Bir yudum suyu çok mu görüyorsunuz?”

Eğitmen kurslarında ve köy enstitülerinde dersler çoğu zaman açık havada yapılırdı. (Mahmudiye Eğitmen Kursu)

“Yok valla Edip Bey. Bizim maksadımız...”

“Başlarımız şimdi maksadınıza! Yahu, biz aynı Cumhuriyetin iki ayır vekâletinin elemanları değil miyiz kardeşim! Bu ne kin, bu ne çekemezlik, bu ne bencillik! Ulan, burası sizin babanızın malı mı be! Devletin fidanlığı değil mi? Yoksa tapusunu kendi üzerine mi yaptırdın?”

“Edip Bey, Edip Bey! Deminden beri seni sakinlik içinde dinliyorum. Ağzına geleni savuruyorsun, sesi mi çıkarmıyorum. Ama artık bu kadarı yeter. Derhal çıkın odamdan! Ben senden emir alacak değilim.

Benim de müdürüm var, amirim var. Onlar bana ne derse ben onu yaparım. Kes dediler kestim, ör dediler ördüm.”

“Öl, deseler, ölürsün zaten!” diye bağırdı Balıkır. “Benim de bir Umum Müdürüm bir de Vekilim var Ankara’da. Ben onlara yazayım da yaptığınız re-

zillikleri, sizin ne softa birisi olduğunuzu anlatayım. Bakalım ondan sonra da böyle diklenebilecek misin?”

Balkır odadan çıkarken sertçe örttü kapıyı. Bastığı yerden toz çıkarta çıkarta vardı barakasına. Oturdu masanın başına, 25 Mart 1939 günlemlı mektubu döşendi Tonguç’a. Fidanlık müdürüyle tartışma anında söylediklerini biraz yumuşatarak ama yine de sert bir biçimle sıraladı olanı biteni. •

Kaynakça: Mustafa Aydoğan, Tonguç’a Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları, s.129

“Türkiye’nin gerçek sahibi ve efendisi, gerçek üretici olan köylüdür.”

*“Eğer milletimizin büyük çoğunluğu çiftçi olmasaydı, biz bu gün dünya üzerinde olmayacaktık.” **M. Kemal Atatürk***

Enerji Jeopolitiği Açısından

Denizler ve Taşıma "Dar Boğazları" ②

Petrol ve Doğal Gaz Taşımacılığında "Dar Boğazlar"

Dünyada her gün yaklaşık 100 milyon varil sıvı yakıt tüketilmektedir.³ Bunun gene yaklaşık %75'i (2022'de 75,2 milyon varil/gün) deniz yoluyla taşınmaktadır.⁴ Doğal gaz tüketimi (yıllık) 4 trilyon

metreküp civarındadır. Söz konusu kaynaklar her gün, ihrac potansiyeli olan ülkelerden ve büyük miktarları deniz yoluyla olmak üzere ithalat gereksinimi olan ülkelere taşınmaktadır. Çoğunlukla okyanuslar aşularak yapılan bu taşımacılık sürecinde, riskli geçiş güzergahları

ve dar boğazlar (choke points) yer almaktadır.

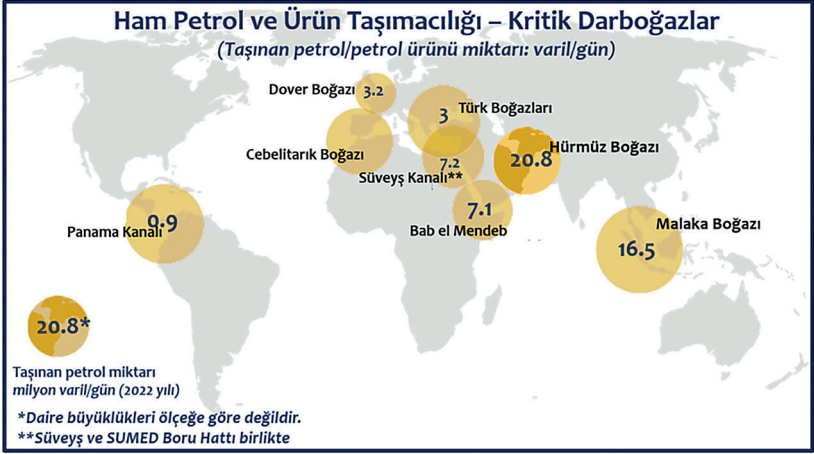
Bu dar boğazların başlıcaları; Hürmüz Boğazı, Malaka Boğazı, Bab el Mendeb, Süveyş Kanalı, SUMED Boru Hattı, Türk Boğazları, Panama Kanalı ve Dover

Kanalı olarak sıralanmaktadır. Yazımızda, söz konusu dar boğazların “büyük resimdeki” yerlerini ve 2022 yılında taşınan günlük petrol miktarlarını gösterebilmek için en son istatistiklerin işlendiği bir haritaya yer verilmiştir. ABD Enerji Bakanlığı, İsrail Hamas çatışması nedeniyle, özellikle Hürmüz Boğazı, Süveyş Kanalı ve SUMED Boru Hattı verilerini güncellemiştir. Haritadaki diğer veriler, 2020 yılı verileridir. Söz konusu haritadan da görülebileceği gibi; dünya ham petrol rezervlerinin %50’sini barındıran Orta Doğu coğrafyasının en önemli çıkış yolu olan Hürmüz Boğazı’ndan 2022’de günde ortalama 20,8 milyon varil petrol⁵ taşınmıştır. Bu miktar günlük sıvı yalıt tüketiminin %21’ini, deniz yolu ile yapılan sıvı yakıt taşımacılığının ise yaklaşık %28’ini oluşturmaktadır. Hürmüz’den 2022 yılında taşınan LNG miktarı, günde ortalama 310 milyon metreküp olarak verilmektedir.

Orta Doğu coğrafyasının en önemli çıkış yolu olan Hürmüz Boğazı’ndan 2022’de günde ortalama 20,8 milyon varil petrol taşınmıştır.

Hürmüz Boğazı’ndan 2022’de çıkan ortalama ham petrol ve kondensat miktarı 15,2 milyon varil/gün, petrol ürünleri miktarı ise 5,6 milyon varil/gün olarak gerçekleşmiştir. Bunların büyük miktarı başta Çin, Hindistan, Güney Kore ve Japonya gibi ülkelerin ithalat gereksinimini karşılamak üzere; Malaka Boğazı’ndan geçerek, Asya piyasaları yönünde taşınmaktadır. Malezya ile Endonezya arasındaki Malaka Boğazı’ndan günde yaklaşık 16,5 milyon varil sıvı yakıt taşınmıştır.

Diğer yandan ise giderek artan miktarda ham petrol, kondensat ve petrol ürünü de (toplamları 7,1 milyon varil/gün) Bab el Mendeb Boğazı'ndan Kızıldeniz'e giriş yapmaktadır. Kızıldeniz'e giren sıvı yakıt ve ürünlerin yanı sıra önemli miktarda LNG'de bu Boğaz'dan geçmektedir. Gerek sıvı yakıt ve ürün gerekse LNG taşınmasında Kızıldeniz'deki taşıma trafiği iki yönlü

(Güney-Kuzey ve Kuzey-Güney) kullanılmaktadır. Gerek sıvı yakıt ve gerekse LNG ihracat ve ithalatçısı ülkeler açısından Hürmüz ve Bab el Mendeb Boğazları ile Asya piyasaları açısından Malaka Boğazı stratejik ve yaşamsal önemdedir.

Bab el Mendeb -Kızıldeniz güzergâhından Güney- Kuzey yönlü taşınan sıvı yakıt ve LNG, Mısır topraklarında yer alan Süveyş Kana-

Sıvı yakıt ve LNG ihracat ve ithalatçısı ülkeler için Hürmüz ve Bab el Mendeb Boğazları ile Asya piyasaları açısından Malaka Boğazı stratejik ve yaşamsal önemdedir.

lı ve SUMED Boru Hattı üzerinden, Doğu Akdeniz'e açılmaktadır. 2022 yılında Süveyş Kanalı ve SUMED Boru Hattı üzerinden günde ortalama 3,6 milyon varil ham petrol ve kondensat ve gene aynı

miktarda petrol ürünü (her iki yönlü taşıma toplamları) taşınmıştır. Kuzey yönündeki ticaretin kapsamındaki ülkeler, Türkiye ve Rusya'nın yanı sıra Afrika, Avrupa ile Kuzey ve Güney Amerika ülkeleridir. Güney yönlü (Süveyş -Kızıldeniz - Bab el Mendeb taşımacılığında ise ABD ve Rusya'nın petrol ve LNG'si ile Türkiye'nin tüketim fazlası petrol ürünleri, Asya piyasalarına taşınmaktadır. Örneğin Rusya, 2022'de bu güzergâhtan; Çin'e 6,1 milyar metreküp, Japonya'ya 9,2 milyar metreküp LNG ihraç etmiştir. ABD de Asya Pasifik piyasalarına aynı yıl 24,1 milyar metreküp LNG satmıştır. Bu verilerle vurgulamaya çalıştığımız husus, söz konusu deniz taşımacılık güzergahlarının, küresel enerji güvenliği için giderek artan yaşamsal bir önemi olduğu hususudur.

Orta Doğu'daki hidrokarbon ihracatçısı tüm ülkeler için de bu güzergâhlar ve dar boğazlar, önemli

güvenlik riskleri taşımaktadırlar. İsrail -Hamis savaşı ile bu riskler çok daha büyük ve sıcak hale gelmiştir. Kızıldeniz'de her gün İHA ve SİHA'ların, roketlerin ve çatışmaların artan trafiği ve çatışmaların yayılma olasılığı, bunun somut yansımasıdır. Kızıldeniz'in her iki kıyısında, Batılı ülkelerin yanı sıra Rusya, Çin, S. Arabistan, BAE ve Türkiye'nin de üsleri olduğu anımsanırsa, hidrokarbon taşımacılığının ve bunda da denizlerin artan öneminin rolü daha yalın biçimde kavranabilir.

Türkiye'nin, enerji politikasını denizcilik stratejisi ile birlikte ve yeniden değerlendirmesi, küresel ve bölgesel gelişmelerin de somut olarak gösterdiği gibi, ulusal ve acil bir görev olarak önümüzde durmaktadır. •

nedetpamir@butundunya.com.tr

3- Statistical Review of World Energy, 2023; Energy Institute / 4- ABD Enerji Enformasyon Kurumu (Enerji Bakanlığı) / 5- Burada sıvı yakıtların tümü kastedilmektedir.

SİZE
İYİ GELECEK

SAĞLIKLI
BESİN

Çeviri: DENİZ BENER

Hepimiz, sağlığımız için yararlı besinlerin hangileri olduğunu biliriz. Bu besinlerin tatlarının berbat olduğunu da... Ne var ki, bu kötü şöhretli ama sağlıklı besinlerin gölgesinde kalan, hem sağlık için son derece yararlı hem de leziz besinler de var...

ACI BİBER Doğal bir ağrı kesicidir ve sinirleri rahatlatan etkisi vardır. Kötü kolesterolü azaltmaya yardımcı olur. Midedeki mikropları öldürerek ülseri engeller.

Solunumu rahatlatır, iştah açar ve sindirimi kolaylaştırır. Tek bir biber bütün gün ihtiyacınız olan betakarotenin tamamını ve C vitaminini içerir.

Vücudun direncini artırır, grip ve soğuk algınlığının belirtilerini azaltmada etkili olur. İçerdiği C vitamini ve beta-karoten ve antioksidanlarla vücudun kansere ve

kalp hastalıklarına yakalanma riskini azaltır. Dolaşımı hızlandırması, kalp krizi ya da felce karşı koruma sağlar.

KARPUZ Sıcak yaz günlerinde içerdiği yüzde 90 su oranı ile susuzluğa ilaç gibi gelen ve serinleten karpuz, vücudun sıvı ihtiyacını büyük oranda karşılamasının yanında, vitamin deposudur. Vücuttaki atık maddeleri, bağırsakları ve kanı temizler. Kalbi koruyucu etkisi de vardır. Soğuk algınlığına iyi gelir. Vücuda zindelik, serinlik ve ferahlık verir. Böbrekleri çalıştırarak böbrek taşlarını ve kumlarını dökmeye yardımcı olur. Kemik gelişimini de destekler.

BADEM

Sakinleştiren, zihinsel ve bedensel yorgunluğu giderici etkisi olan bademin, kaliteli yağ asitleri sayesinde kalp-damar hastalıklarına karşı koruyucu özelliği var. Zengin bir vitamin ve mineral kaynağı, ayrıca yaşlanmayı geciktirici etkisi de bulunuyor. Kötü kolesterolü düşürüyor ve kan şekerini

de dengeliyor. Zayıflama konusunda da tok tutması ve bağırsak hareketlerini artırması nedeniyle yarar sağlar. Ayrıca içerdiği Amigdalin maddesinin kansere karşı koruyucu olabileceği belirtiliyor.

BAL

Özellikle kış aylarında meydana gelen yüz felcini de önleyen bal, böbrek hastalarının tedavisinde de kullanılıyor. Gargara yapıldığı zaman diş etlerini de kuvvetlendiren bal, vücuttaki halsizliği atıyor. Damarları genişleterek kalbi güçlendiren bal, felci de önüyor. Öksürük, kabızlık ve nezle gibi hastalıkların doğal bir ilacı kabul edilir. Çocukların gelişiminde çok yararlıdır.

Zengin bir vitamin ve mineral kaynağı, olan bademin yaşlanmayı geciktirici etkisi de bulunuyor.

SOYA SOSU

Yemeklere lezzet veren soya sosu, kolesterol seviyesinin önemli ölçüde düşürülmesini sağlıyor. İçerdiği tuz miktarı nedeniyle dikkatli tüketil-

mesi önerilen soya sosu, içerdiği antioksidan nedeniyle bağıışıklık sistemini güçlendirir ve enfeksiyonları önler. Antioksidanlar, yaşlanma, stres, hipertansiyon ve diyabet gibi sorunlarla savaşmada son derece önemli.

Havyar zengin bir fosfor ve protein deposudur

HAVYAR Vitamin ve mineral bakımından çok zengin olan havyarın

besin değeri yüksektir. Fosfor ve protein deposu da olan havyar, vücudu güçlendirir, kansızlığı giderir. Çocukların gelişimi bakımından yararlıdır. Gözlere, zeka ve algılama gücünün artmasına da yarar vardır.

FESLEĞEN Sakinleştirici özelliği ile vücudu rahatlatır, enerji verir. İştah açıcı özelliği de olan fesleğen, hazımsızlık sorunlarını giderir. Öksürüğe, baş dönmesine, ağız yaralarına iyi gelir.

KORKULARIMIZ VE ADLARI

- Ataksofobi** Düzensizlikten korkma
- Atelofobi** Mükemmel ol(a)mamaktan korkma
- Aviofobi** Uçuş korkusu
- Ballistofobi** Silahtan ya da mermilerden korkma
- Batofobi** Derinlik ya da yüksek binaların yanından geçme korkusu
- Batrafobobi:** Kurbağa, semender gibi çiftyaşayışlı (amfibyen) hayvanlardan korkma
- Belonefobi** İğnelerden korkma
- Bibliyofobi** Kitaplardan korkma
- Bromidrosifobi** Vücut kokusundan korkma
- Brontofobi** Gök gürültüsünden korkma
- Dentofobi** Dişçiden korkma
- Eisoptrofobi** Aynalardan korkma
- Elektrofobi** Elektrikten korkma

Portekiz'de Sembollerle Dolu Bir Saray Quinta da Regaleira

Gezdikçe Gördükçe

İzlen Şen Toker

**Sintra Kent
Konseyi tarafından
satın alınan
Quinta da Regaleira,
Ulusal Anıt ve
UNESCO Dünya
Mirası Alanı
listesinde.**

İnançlar ve semboller yüzyıllar boyunca çeşitli şekillerde yaşamımızda olmuş. Farklı tören ve ritüellerde doğa ve semboller iç içe geçerek insanları ortak inançlarda birleştirmiş. Zamanla ritüeller değişse de insanlar simgelere ve doğanın bazı unsurlarına anlam yüklemeye devam etmiş.

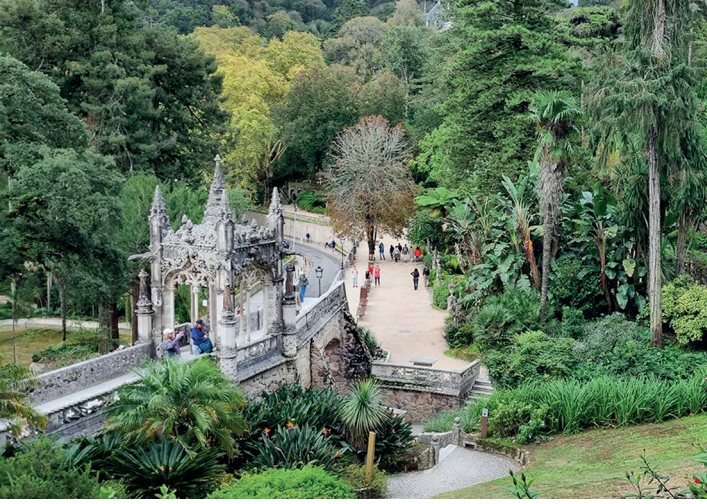
Portekiz'deki Quinta da Regaleira da yalnızca sembolleri ve doğayı buluşturmakla kalmıyor, bana çok ilginç ve unutulmaz bir deneyim yaşıyor.

19. yüzyılda Avrupa'da romantik mimarinin ilk görüldüğü yerlerden biri olan Sintra kasabasına bakan bir tepede inşa edilmiş olan Quinta da Regaleira Sarayı ve bahçesi beni sembolizmin dünyasında büyüleyici bir yolculuğa çıkarıyor.

Doğanın güzelliğini gizemli bir mimariyle harmanlayan alan, ormanın içinde yaklaşık 10 dönümlük eğimli bir araziye yayılmış.

Zengin bir tüccar olan António Augusto de Carvalho Monteiro'nun 1904 yılında İtalyan mimar ve senaryo yazarı Luigi Manini'ye inşa

farklı sahiplerin eline geçen arazi, 1997 yılında Sintra Kent Konseyi tarafından satın alınarak 1998 yılından itibaren müze ve kültür merkezi olarak halka açılmış. Mistik öğeleriyle dikkat çeken saray diğerlerinden

ayır en önemli özellik, çeşitli sembollerle dolu, şelale, göller, yeraltı tünelleri, inisiyasyon kuyuları ve mağaralar içeren geniş bahçesi.

ettirmeye karar verdiği saray ve bahçesi 1910 yılında tamamlanmış. Sahibinin kültürel, felsefi ve bilimsel ilgileri ile mimarının ustalığı ve yaratıcılığını yansıtan mülk, özellikle Gotik, Manueline ve Rönesans tarzlarına odaklanan eklettik bir mimari tarzla yapılmış. Monteiro'dan sonra

Ben de bu bahçeye yaklaşıp içindeki yapıları görmeye başladığım andan itibaren kendimi sanki bir masalın içine girmiş gibi hissediyorum. Saray, şapel ve bahçe içindeki tüm yapılar bahçe ve ormanla o kadar bütünlük içinde inşa edilmiş ki, sonradan yapılan göller, köprüler ve minik şelaleler bile sanki ormanın doğal bir parçasıymış izlenimi veriyor. Sintra'nın yemyeşil tepeleri arasındaki sık ormanlarla çevrili arazi çeşitli flora ve faunaya ev sahipliği yapıyor.

Ulusal Anıt ve UNESCO Dünya Mirası Alanı olarak sınıflandırılmış olan Quinta da Regaleira'nın bahçesinde nadir ve egzotik ağaçlar, çalılar ve çiçekler de dahil olmak üzere çok çeşitli bitki türleri bulunuyor. Buraya girdiğim andan çıkana kadar, mekânı çevreleyen doğanın verdiği huzur hissini yaşıyorum. Yemyeşil bir bahçe, çeşmeler, tüneller ve eşsiz

Şapel'in dış ve iç görünüşü

binalarla dolu bu büyüülü yeri, sembollerin anlamlarını ve geçmişte burada neler yaşandığını merak ederek geziyorum.

Bir Mason olan Monteiro, saraya ve bahçelere masonik ve ezoterik semboller yerleştirilmesini istediği için yapı, heykel, çeşme, kuyu ve mağaralarda antik mitler, efsaneler ve ezoterik geleneklerle ilişkili semboller bulunuyor. Ters kuleler olarak da bilinen, sarmal bir şekilde alçalarak sizi yeraltı dünyasına götürüp tekrar geri çıkaran inişiyasyon kuyularının bir zamanlar Mason ve Tapınak Şövalyeleri'nin kabul törenleri için kullanıldığı iddia ediliyor.

Önce çarpıcı bir kuleye sahip olan sarayı ve güzel vitray pencereleri ve taş

Mozaik zeminli oturma odası

işçiliğiyle dikkat çeken şapeli geziyorum. Quinta da Regaleira Sarayı granit ve kireçtaşı gibi yerel malzemelerden inşa edilmiş. Beş katlı yapının ziyarete açık giriş katında Av Odası (*Yemek Odası*), Rönesans Odası (*Oturma Odası*), Kral Odası, Müzik Odası ve Carvalho Monteiro Odası'nı gezerek yüksek tavanları, süslü oymaları, duvar resimleriyle mobilyaları görebiliyorsunuz. Daha sonra bahçedeki çeşmelerin, heykellerin, birbirinden güzel bitki ve çiçeklerin arasında yürüyor, kuleye

çıkarak manzaraya bakıyorum. İlahi ve dünyevi olanın, eril ve dişil enerjilerin birleşmesini sembolize eden Yunan tanrıçası Leda ve Kuğu heykelinin bulunduğu küçük bir mağara olan Leda'nın Mağarasına giriyorum. Quinta da Regaleira'nın en çok fotoğrafı çekilen bölümü olan İnisiasyon Kuyusu'na doğru ilerlerken heyecanım artıyor. Burada hiçbir zaman su kaynağı olarak kullanılmayan, törensel amaçlarla kullanıldıklarına inanılan iki İnisiasyon Kuyusu var. Spiral merdivenlerle yerin altına doğru inen bu kuyular dünyanın merkezine yapılan sembolik bir yolculuğu, gizemli bir sarmalda dolanan inisiyatif bir yolculuğu temsil ediyor. Yeraltı kulelerine benzeyen kuyuların büyüğü ile "Bitmemiş Kuyu" denilen daha küçük olanı tüneller ile birbirlerine ve bahçenin içindeki diğer bölümlere bağlanmış. Bahçede ölümden dirilişe geçişi ve

karanlıktan (*cehalet-ten*) ışığa (*aydınlanma-ya*) giden yolu temsil eden dört tünel inşa edilmiş. Yüzeyden derine 27 metreden fazla inen İniyasyon Kuyusu'nun merdivenlerinden dönme için bir süre kuyrukta sıra beklesem de buna değiyor. Taştan yapılmış,

oymalar ve sembollerle süslenmiş kuyunun dokuz katının Dante Alighieri'nin "İlahi Komedy" şiirindeki Cehennem'in dokuz çemberini ve Cennet'i oluşturan dokuz gökyüzünü temsil ettiği düşünüyor. Kuyudaki spiral merdivenler ziyaretçinin hangi yöne yürüme seçtiğine bağlı olarak, Toprak Ana'nın derinliklerine inışı ya da ışığa çıkışı göstererek birçok ruhani gelenekte yaygın olan ölüm ve yeniden doğuş anlatısını sembolize ediyor. Bir sembolizm şaheseri olan kuyunun içine girince mi-mariyi ve maneviyatı birleştiren eşsiz bir deneyim yaşıyorum. Kuyunun içinde dönerek merdivenlerden aşağı inerken kendimi başka bir dünyaya iniyormuş gibi hissediyorum. Yukarıya baktığımda gökyüzünün aydınlığını, kuyunun üzerine uzanmış ağaç dallarını, girişteki taşları yeşile boyayan yosunları görüyorum. Aşağıya baktığımda ise spiral merdivenin, karanlığa, yeraltına inen kusursuz dönüşünü... Önümde ve arkamda ki insanlar da benimle birlikte dönme dönme inerek ilerliyorlar, hepimiz

dönüyoruz, dünyanın güneşin etrafında dönmesi ve yaşamın döngüsü gibi... Her şey nereden nasıl baktığımızı göre değişiyor. Kuyunun dibine ulaştığımda yeni bir hayata, aydınlanmaya çıkışı simgeleyen bir yeraltı tüneline giriyorum. Karanlık tünelin bir kolu beni aydınlığa, küçük şelaleler ve suyun üzerinde yüzüyormuş gibi görünen basamak taşlarının olduğu çok güzel bir yeraltı gölüne çıkarıyor. Gölü çevreleyen yemyeşil bitkiler ve şelalelerden göle düşen damlalar muhteşem bir manzara sunarken insana huzur veriyor.

Tünelin diğer kolundan yeniden bahçeye çıkarken bu büyümlü yoldan daha önce geçenlerin yaşadıklarını, hissettiklerini merak ediyorum. Quinta da Regaleira'ı gezmek sadece bir saray gezmek gibi değil, hayal gücünü harekete geçiren ve düşünmeye davet eden bir yolculuk gibi... Keşfetmenin ve yeniden çocuk olmanın keyfini yaşamak, huzur bulmak gibi... •

izlensentoker@butundunya.com.tr

Bisiklet Manifestosu

Bisiklet eşitlikdir: Bazen o sizi taşır, bazen siz onu.

Özgürlüktür: Ferman padişahın, dağlar bizimdir.

Kardeşliktir: Bir ağaç gibi tek ve hür öte yandan.

Tevazudur: Estağfurullah beri yandan.

Çocukluktur: Hayatla izdivacın balayı günlerinden.

Aylaklıktır: Akreple yelkovana nispet.

Sükunettir: Ne der filozof; gürültü, zekayla ters orantılıdır.

İdraktır: Hepimiz Gogol'un Palto'sundan çıktık.

Rüyadır: Üç yaşında başlar, hayat boyu sürer.

Hayal gücüdür: Durduğunda devrilir.

Dengedir: Statükoyla alakasız.

Şeytan arabasıdır: İtaat mi, o da kim?

Aşktır: Her bahar sırtınızı ürperdir.

Libidodur: düz duvarlar sizindir.

Bahardır: papatyalarla aynı nebatattan.

Yazdır: Yaz yaz bitmez bir metnin iki noktası.

Kıştır: Her mevsim Vivaldi.

Kendisidir: Doğan görünümü şahin değil.

Devrimdir: Gerçekçi olur imkansız ister.

Ütopyadır: Ayaklar hep havada.

Kırmızıdır: Hayali cihana değer, hele bir ihtimal iken.

Muhafiftir: İktidara müdanasız.

Mesttir: Ömer Hayyam'ın üzüm suyundan.

Bir lokma bir hırkadır: Derviş soyundan.

(...)

İsyandır: Bush'u iki kere dehledi üzerinden.

Şarabi eşkiyadır: Şan verir ortalığa her bahar.

Köroğlu'dur: Otomobil icat olur mertlik bozulur.

Tek kişilik karnavaldır: Dünyanın sokaklarından.

Müslüman mahallesinde

salyangozdur: Eyvallahı yoktur aleme.

Kel-alakadır: Bütün bağlamlardan muaf.

* Bi Tur Versene /

Aydan Çelik,

Optimist Yayınları-2012

Geleceğimiz İçin Doğa ile Barışmalıyız!

Doğa ve dünyamız milyonlarca yıldır kol kola her koşulda varlıklarını sürdürüyor.

Ama insanoğlunun sayısal artışı ve teknolojik gelişimi doğa ile dünyanın ahenkli birlikteliğini bozdu.

İnsanoğlu yaşam alanlarını bilinçsizce genişletip, yaşamsal ihtiyaçlarını aç gözlülükle karşılamaya yöneldi.

Ve en büyük zararı dünyamızın varoluşundan beri ahenkle hareket eden doğa gördü.

Kuşku yok ki sınırlarını kendisi çizen doğa varlığını sürdürecektir.

Ancak insanoğlu kendi bozduğu doğa düzenini yeniden çizdiği sınırların içinde yaşarken çok zorlanacak.

Bunun nedeni ekosistemi insanoğlunun değil doğanın oluşturması. »

Dengesi ve düzeni bozulan doğa, mevcut koşullara göre ekosistemini yeniden tanımlarken insanoğlunun yaşamsal döngüsünü de bu yeni modele göre şekillendiriyor.

Kısacası insanoğlunun zarar verdiği doğa, geleceği için en büyük kâbusu oluyor.

Unutmamalıyız ki, yaşadığımız dünya gelecek kuşaklara aktarmak için muhafaza etmemiz gereken bir mirastır.

Bu kâbustan kurtulmak için yapmamız gerekense oldukça basit.

Doğayı korumak ve ekosistemi bozmamak. İşte bu nedenle sürdürülebilirliği yaşamımıza entegre etmemiz gerekiyor.

■ SAHİP OLDUĞUMUZ MİRASI KORUMALIYIZ!

Gelecek kuşakların sağlıklı ve refah içinde yaşaması için sürdürülebilir gıda konusu öncelikli olarak

hayatımızda olmalı.

Toprağı iyileştirmeli, gıdanın geleceği ve sürdürülebilirliğini sağlamalıyız.

Unutmamalıyız ki, yaşadığımız dünya gelecek kuşaklara aktarmak için muhafaza etmemiz gereken bir miras. Bunu da ancak, kaynakları düzgün kullanarak, planlı hareket ederek sağlayabiliriz

Tarımsal kuraklığı artık üretim sürecinde de hissediyoruz.

Kullanılan tarım ilaçları ve kimyasal gübreler toprağın yapısını değiştirdi.

Topraktaki besin zincirini sağlayan canlı mikroorganizmaların azalması toprağın verimini azalttı ve toprak nemini de kaybederek sıkışmaya başladı.

Bu yüzden bilinçsiz tarım uygulamaları ve kuraklıkla birlikte adeta çığlık çığlığa yanlışları bağırarak toprağa kulak vermemiz gerekiyor.

Dünya nüfusunun önümüzdeki 30 yıl içinde yüzde 34 artarak 9 milyarı geçeceği tahmin ediliyor. Bu artış beraberinde şehirleşmedeki büyümeyi de getirecek. Yani üreticiler değil tüketiciler artacak.

Yüzde 34 artacağı beklenen nüfusun beslenmesi için gıda üretiminin yüzde 70 artacağı hesaplanıyor.

Üretimdeki bu artış önlem almazsak toprağı çok kısa sürede tüketmemize neden olacak.

Bu nedenle sürdürülebilirlik sadece devletlerin değil bireylerin de sahip çıkması gereken en önemli

değer olarak karşımıza çıkıyor.

1980’li yıllarda kavram olarak literatüre giren ve bugün yaşamımızın merkezine oturan sürdürülebilirliğin sözlük anlamı bir şeyin sürdürülebilir olması, durumunu devam ettirebiliyor ya da kendini yenileyebiliyor olması olarak tanımlanıyor.

Sadece bu sözlük tanımı bile bize ne yapmamız gerektiğini söylüyor.

■ GELECEĞİN TOPRAKTA OLDUĞUNU UNUTMAMALYIZ!

Gıda üretiminde en büyük kaynak toprak olduğuna göre, topraktan geleni yeniden toprağa göndereceğimiz formül bu kadar basit.

Söylenmesi ve yazması çok kolay ama uygulaması da bir o kadar zor.

Çünkü her geçen gün kalabalıklaşan dünya nüfusu nedeniyle artan kaynak gereksinimi sürdürülebilirliğin en büyük tehditlerinden biri.

Bu temel tehdide bir de sera gazlarının neden olduğu iklim değişikliği ve şirketlerin aşırı kâr amacıyla doğayı kirleten işlemlerini eklersek sanırım fazla söze gerek kalmıyor.

Peki ne yapmamız gerekiyor?

Gıda üretiminin çevresel etkilerini minimuma indirmek ilk yapılması gereken.

Tabii ki yapmak o kadar da basit değil. Çünkü yüzlerce yıldır kullanılan kimi üretim yöntemlerini değiştirmemiz gerekiyor.

Nedeni ise bu yöntemlerin, gelecek nesillere zarar veren iklim değişikliği, kuraklık, biyolojik çeşitliliğin azalması gibi sonuçlarının olması.

Toprağın yanında bir başka yamsalsal değerimiz suyun kullanımı da geleceğimiz için hayati önem taşıyor.

Ama bu nokta da bireysel su kullanımında tasarrufun tek başına yeterli olamayacağını unutmamamız gerekiyor. Çünkü hayvancılıkta ve tarımda kullanılan su, tatlı su kaynaklarının neredeyse %70’ini kullanıyor. Asıl bu alanlarda bilinçli tüketim yaparak tasarruf sağlamanız gerekiyor.

Konu sürdürülebilirlik ve geleceğimiz olunca hiç kuşku yok ki daha yazılacak çok şey var.

Bu haftaki pazar yazıma noktayı ünlü Danimarkalı filozof Soren Kierkegaard’ın “Hayat geriye bakarak anlaşılır, ileriye bakarak yaşanır.” sözüyle koyarak;

Geleceğimiz için sürdürülebilirliği gündemimizden hiç düşürmememiz gerektiğini bir kez daha hatırlatmak istiyorum. •

rehatartici@butundunya.com.tr

Soren Kierkegaard:
“Hayat geriye
bakarak anlaşılır,
ileriye bakarak
yaşanır.”

Hazırlayan:
Ş. GÜLBİN GÜZEY

Bilginizi Denetleyin

1-Türkiye'nin en uzun kayak pisti nerede bulunmaktadır?

- a-Sarıkamış
- b-Uludağ
- c-Palandöken
- d-Kartalkaya

2-Bir sanat eserinin bozulan kısımlarının onarılmasına ne denir?

- a-Restorasyon
- b-Rehabilitasyon
- c-Rekonstrüksiyon
- d-Animasyon

3-"Tahayyül " kelimesinin anlamı aşağıdakilerden hangisi ile aynıdır?

- a-Hazırlamak
- b-Hatırlamak
- c-Haykırmak
- d-Hayal etmek

4-Dünyada en çok türe sahip hayvan hangisidir?

- a-Kuşlar
- b-Yılanlar
- c-Balıklar
- d-Böcekler

5-Akıllı insan varlığını tek ve en yüksek değer kaynağı olarak kabul eden felsefe hangisidir?

- a-Deizm
- b-Hümanizm
- c-Ateizm
- d-Naturalizm

6-İyi gitmeyen, iyi işlemeyene ne ad verilir?

- a-Aksak
- b-Yeksenak
- c-Pasata
- d-Yitik

7-Hangi bitkinin tohumlarına" arpacık "denir?

- a-Enginar
- b-Soğan
- c-Maydanoz
- d-Bamya

8-Aşağıdakilerden hangisi "İlgi uyandıran" anlamına gelen bir sözcüktür?

- a-Denek
- b-Bencil
- c-Haris
- d-Cazip

9-Birini, duyarlı olduğu bir konuda kızdırmak anlamında kullanılan deyim hangisidir?

- a-Damarına basmak
- b-Gönlüne doğmak
- c-Dillere destan olmak
- d-Ayakları dolaşmak

10-Temiz ahlaklı anlamına gelen kelime hangisidir?

- a-Salim
- b-Kefir
- c-Nezih
- d-Nekir

11-Başkasının toprağını işleyerek üründen pay alan kimseye ne ad verilir?

- a-Amele
- b-Eleman
- c-İşçi
- d-Maraba

12-Aşağıdakilerden hangisi bitkisel hayat anlamına gelir?

- a-Obez
- b-Ameliyat
- c-Koma
- d-Enfarktüs

İnsanlar Yaşadıkça

Mehmet Ünver

Dünyayı Gezdiren Manto

Yazımın başlığı şaşırtıcı gelebilir. Bir manto nasıl olur da dünyayı gezdirebilir diye sorabilirsiniz. Bu nedenle fazla uzatmadan konuya girmek istiyorum:

Yıl 1964. Sekiz yaşındayım. Bizde hem annelik hem de babalık yapan annemiz, senelerdir işe gidip

gelirken giydiği mantosu çok eskidiği için artık yenisini almak zorundaydı. Kış sabahları çok erken bir saatte evden çıkıp ancak gece geç »

saatlerde evimize dönebildiği için onu soğuk ve yağıştan koruyacak iyi bir mantoya gereksinimi vardı. Eski mantosunun kumaşı eridiği için yağmur suyunu geçiriyordu. Üstelik astarı pek çok yerinden sökülüp dikildiği için koruyuculuğu kalmamış durumdaydı.

Bir kış sabahı annem, kardeşimle beni vapura bindirip Eminönü'ne götürdü. Amacı bize birer çift kışlık ayakkabı, kendisineyse iyi bir manto almaktı. Ayakkabı konusunu Sümerbank mağazasında kolaylıkla halletti. Hemen ardından manto aramak için Sultanhamam ve Mahmutpaşa'daki giyim mağazalarını tek tek dolaşmaya başladı. Çarşının kalabalığında kaybolmayalım diye bizi yanından ayırmıyordu. Kısıtlı bütçesiyle amacına uygun bir manto alabilmek için tüm mağazalara bakıyor, eğer beğendiği bir ürün görürse hemen fiyatını sorup pazarlığa başlıyordu. Bir ara vitrinlerden birinde kaliteli bir kaşe kumaştan fümre renkli çok güzel bir manto gördü. İçeri girip fiyatını sordu. Ne yazık ki bütçesinin çok üzerindeydi. Oradan çıkıp başka mağazalara bakmaya başladı. Birkaç mevsim giyebileceği sağlam ama uygun fiyatlı bir manto arıyordu fakat beğendiklerinin fiyatı ödeyebileceğinin çok üzerindeydi. Sonunda pes etti ve karnımızı doyumak için bizi bir lokantaya götürdü. Tam çorbalarımızı içerken masanın üzerinde unutulmuş bir günlük gazete üzerinde büyükçe bir ilan gördük.

İlanda şunlar yazılıydı:

“Türkiye’de Parlak Kuşe Kâğıda Renkli Baskılı Olarak Satışa Sunulan İki Ciltlik İlk ‘Coğrafi Keşifler Ansiklopedisi.’ Öğrenciler ve Dünyamızı Daha Yakından Tanımak İsteyenler İçin. Bu Büyük Fırsatı Kaçırmaayınız!”

Annem elinde çorba kaşığıyla öylece kalakalmıştı. Kardeşimle yüzüne baktık, aklından neler geçtiğini merak ediyorduk. Biraz düşündükten sonra toparlandı ve söz konusu ansiklopedinin satıldığı adresi bir kâğıda yazdı. Yemeğimizi bitirdikten sonra kalktık ve hep beraber Çağaloğlu yokuşuna doğru yürümeye başladık. Bir süre sonra vitrininde pırlıl pırlıl Coğrafi Keşifler Ansiklopedisi ciltlerinin bize adeta göz kırptığı büyük bir kitabevinin önündeydik. İçeri girdik, annem ansiklopedinin fiyatını sordu. Söylenen rakam manto için ayırdığı para kadardı. Kardeşimle bir süre ansiklopedileri inceledik. Her bir cilt yaklaşık üç yüz elli sayfa kalınlığında ve o güne kadar adını bile duymadığımız okyanus aşırı ülkele rin rengârenk fotoğraflarıyla doluydu. Annem o fotoğraflara hayranlıkla baktığımızı görünce kardeşimle benim tüm yaşamımızı değiştirecek olan kararını verdi: İstenen parayı ödedi ve pırlıl pırlıl bez ciltli ansiklopedilerimiz iki güzel kadife kumaş torbaya konularak bize teslim edildi.

Buruk bir mutluluk yaşıyorduk; bir yandan ansiklopediler için çok seviniyor diğer yandan annemin kendisine yeni bir manto almak için ayırdığı parayı onlara harcadığı için üzülüyoruzduk. Büyük bir özveri

göstererek manto parasını bizim ansiklopedilere harcamıştı ve önümüzdeki kış yine eski partial mantosunu giymek zorundaydı. Eve döner dönmez kardeşimle ansiklopedileri açtık ve o andan başlayarak unutulmaz bir dünya turuna çıktık. Sayfaları çevirdikçe kıtaların, okyanusların ötesine geçiyor, dünyanın en ücra köşelerinde modern insanın ilk kez ayak bastığı diyarların rengârenk fotoğraflarına büyülenerek bakıyorduk:

Hint Okyanusu'nun en uzak köşesinde yer alan Maldiv Adaları'ndaki mercan denizlerini ve milyonlarca sene önce Pasifik Okyanusu'nun tabanında bir yanardağ pat-

laması sonucu oluşmuş olan Tahiti Adaları'nın cennet sahillerini anlatan bölümler büyüleyiciydi. Kâşiflerin büyük çabaları sonucu balta girmez ormanların ortasında keşfedilen Afrika ülkelerinin inanılmaz manzaraları ve on binlerce fetihçiye mezar olmuş olan Amazon ormanlarındaki ilkel kabilelerin o vahşi doğada ilk kez görüntülenme anlarına ait görseller şaşırtıcıydı. Sayfaları çevirdikçe adeta kıtaları aşırıyorduk. Avustralya, Yeni Zelanda, Filipinler, Havai Adaları, buzlarla kaplı Grönland, Antartika ve Kuzey Kutbu...

Tüm o ülkeler ve kıtalar

Eve döner dönmez
kardeşimle ansiklopedileri
açtık ve o andan başlayarak
unutulmaz bir dünya
turuna çıktık.

gözlerimizin
önünde adeta

resmigeçit yapıyor, o güne kadar varlığından haberimizin olmadığı uzak adalara ait fotoğraflar bizi evimizden binlerce kilometre uzağa götürüyordu. Annemizin büyük fedakârlığı sayesinde o güne kadar tanışımız dünya değişip adeta sonsuzmuş gibi genişlemiş, satın almaktan vazgeçerek parasını ansiklopedilerimize harcadığı manto bize tüm gezegenimizi gezdirmişti. O ansiklopedileri tam elli dokuz yıldır kütüphanemde sakladığımı söylememe gerek yoktur sanırım. Bu vesileyle anneciğimi bir kez daha rahmetle anıyorum. •

mehmetunver@butundunya.com.tr

Değişmeyen Doğu İnsanı

Yazan: TAYFUN YILMAZ

Olağanüstü durumlarda, insanın kısa sürede uyum sağlayacak düzenlemeler yapması, davranış şekilleri geliştirmesi hep ilginç gelmiştir bana. Bu duruma, Doğu toplumlarında daha fazla rastlıyoruz. Batılı, kazanılmış haklarını ve sahip olduğu standartlarını kolay kolay kaybetmek istemez ve direnir. En azından, olağandışı ortadan kalktığında, eski normallerinin peşine düşer.

Doğulu ise, biraz söylenir, şikayet eder ama en hızlı şekilde yeni duruma uyum sağlayacak düzenlemeleri devreye sokar. Bunun sebebi, yaşadığı coğrafyada, hayatta kalma oyununa yeterince aşına olması, içinde yaşadığı devlet düzeninden çok fazla şey beklememesi gerektiğini öğrenmiş olması, Batılıya göre daha kadercı ve tevekkül sahibi olması olabilir. Bu özellikler, hızlı bir adaptasyon sağlarken, toplumda büyük kaoslar da yaratmaktadır.

Ama şurası çok açık ki, Doğu insanını hemen önlemine alıp, uydur kaydır da olsa, yeni duruma kendince adapte olma becerisine sahiptir. Bedeli ve sonuçları üzerinde düşünmez, kendi göbeğini kesmeye alışıktır. Karmaşa da yaratan bu pratik bakış, problemi

geçici olarak çözer ya da öyle görünür. Ortaya bazen bir ucube çıkar ama hayat devam eder bir şekilde. Kabul gören önlem ve uygulamalar çığ gibi yayılır, hatta bunlarla ilgili resmi düzenlemeler bile yapılır. İlginçtir Doğu insanı. Gözü çok yükseklerde olduğundan, gelenek olarak kadercı olduğundan, derme çatma yaşamayı ve çözüm üretmeyi reva görür kendisine. Belki de bu yüzden, estetikten çok işlevselliğe, toplumsal faydadan çok bireysel faydaya odaklıdır.

Kurallarla arası pek iyi değildir. Kaostan beslendiği için, sürekli yorucu bir mücadelenin içindedir. Orta ve uzun vade planlarını pek sevmez. Pratik bir biçimde, günü kurtarabilmektir asıl derdi. Bunun sebebi, politik beklentilerinde yaşadığı hayal kırıklıkları olabilir; çünkü kandırılmaya açık, güvencesiz bir yaşamı aynı kadercilikle kabullenmiştir. Güvenmeyi beceremediğinden, aldatılmaya izin verir ve kurnazlığın prim yaptığı, akıllı değil ama uyanık olmanın değerli olduğu, rasyonel değil ama kısa yolların itibar gördüğü bir yaşamı tercih eder.

Süreç de, sonuçlar da oldukça tatsız olmasına rağmen, Doğuda yüzyıllardır bir alışıklık olmaz. •

Bağımsızlığın İlk Kıvılcımı İthal Malların Boykotuydu

Çeviri: SABRİYE AŞIR

Bir grup öfkeli sömürgeci-
nin Amerikan yerlisi gibi
giyinerek çay sandıklarını
denize fırlattıkları Boston
Çay Partisi'ni duymuş olabi-
lirsiniz. Fakat bu olayın tarihi
bundan çok daha karmaşık;
imparatorluk entrikaları, şir-
ket krizi, kaçakçılık ve Ame-
rikan Devrimi'nin örgütsel
kökenleriyle doludur.

1700'lü yılların çay tüketimi
konusunda ilk bilmeniz gereken,
çayın gerçekten ama gerçekten çok
popüler olduğudur. İngiltere'de
her erkek, kadın ve çocuk yılda
yaklaşık 300 bardak çay içiyordu.
Ve İngilizlerin Amerika toprakları-
nı sömürgeleştirmesinden itiba-
ren, Amerikalılar da çay tutkunu
oldular. 1760'lara gelindiğinde,
Amerikalılar da her yıl 450 bin
kilogramın üzerinde çay tüketiyor-
lardı.

Dolayısıyla Britanya, Amerika'daki çay vergilerini artırmak istediğinde Amerika'da yaşayan insanlar büyük ölçüde mutsuz oldular. Çünkü onların, Londra'da alınan vergi kararları üzerinde söz hakları yoktu. Ünlü "temsilsiz vergi olmaz" tabirini anımsıyorsunuz değil mi? Amerika'daki kolonilerde yaşayanlar zaten çoktandır temsil edilmedikleri bir yasama organının aldığı vergi kararlarına tabi olmadıklarına inanıyorlardı. Hatta vergi ödemek yerine vergi toplayıcıları basbayağı atlıyorlardı.

Amerika'nın doğu kıyıları yüzlerce mil boyunca uzandığı ve İngiliz uygulaması da sıkı olmadığından, Amerikalıların içtikleri çayın dörtte üçü kaçak yollarla, genellikle Hollanda'dan getiriliyordu. Fakat özellikle Fransızlarla savaşçıları

Yedi Yıl Savaşı'nın ardından ağır bir borca batmaları nedeniyle İngilizler, parlamentonun kolonilerden vergi alma yetkisine sahip olduğu konusunda ısrarcı oldular.

Londra bu bütçe açığını kapatmak için gözlerini Amerikalılara çevirdi ve 1767'de Amerikalıların çok sevdiği çayın da dâhil olduğu çeşitli ithalat ürünlerine yeni vergiler uyguladılar. Amerikalıların yanıtı açıktı: "Teşekkürler, kalsın!" İngiltere'den çay ithalatını boykot ettiler ve bunun yerine kendi çaylarını demlediler.

Bir grup yeni İngiliz gümrük görevlisinin, vergi uygulaması için asker tahsis edilmesi konusunda Londra'ya sızlanmasının ardından işler kızıştı. Daha sonraları Boston

Amerika'daki kolonilerde yaşayanlar, İngilizlerin çaya getirdiği yüksek vergileri protesto etmek için Boston Limanı'ndaki üç İngiliz ticaret gemisine çıkarak, 340 sandık çayı denize fırlattılar. (Görsel: Library of Congress, "The destruction of tea at Boston Harbor")

Kolonilerden delegelerin bir araya geldikleri Birinci Kıtasal Kongre, Boston Çay Partisi eylemi nedeniyle İngilizlerle yaşanan krizin ele alınması nedeniyle toplandı. Bu eylem, kolonilerin birlikte hareket etmesini sağlayarak Amerikan Devrimi'ne giden yolu açıyordu.

Katliamı olarak anılan olayda, kırmızı üniformalı askerlerin Boston'daki bir güruha ateş açması üzerine birkaç kişi yaşamını yitirdi.

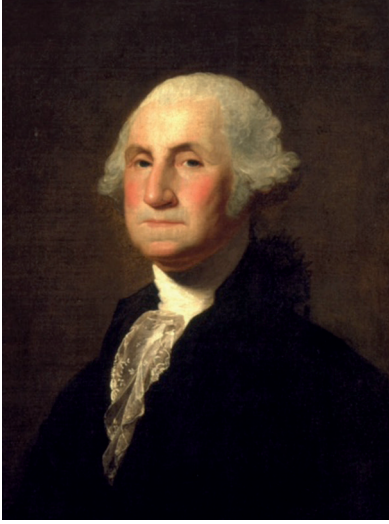
10 Mayıs 1773'te çıkarılan Çay Yasası şartlarına ek olarak, parlamento yeni bir strateji hazırladı. Artık Doğu Hindistan Şirketi ellerinde fazla olan çayı doğrudan Amerika'daki seçilmiş alıcılar vasıtasıyla satacaktı. Bu uygulama tüketici fiyatlarını düşürecek, vergilerin bir kısmını korurken İngiliz çayını kaçak çaylarla rekabet edebilir hale getirecekti. Fakat kolonilerde yaşayanlar İngilizlerin bu hilesini gördüler ve "Bu

tekelcilik demektir!" diye haykırdılar.

16 Aralık 1773, soğuk ve yağmurlu bir gündü. Yaklaşık 5 bin Bostonlu, Old South Meeting House adlı eski bir kilise binasına doluştu ve limana ulaşacak yeni gemilerdeki çay sevkiyatının satışa çıkıp çıkmayacağını öğrenecekleri anı beklemeye başladı. Bu gemilerden birinin kaptanı, gemideki yüküyle birlikte

Kolonilerin Boston Çay Partisi eylemi nedeniyle toplanan Birinci Kıtasal Kongre'deki ilk birliktelik adımı, İngilizlerin vergi ve baskı uygulamalarının devam etmesi karşısında İkinci Kıtasal Kongre'nin toplanmasını sağladı. İkinci kongrenin ardından Bağımsızlık Bildirgesi'ni ilan ederek İngiltere'ye savaş açan koloniler, 1776 yılında Amerika Bileşik Devletleri'ni kurdular.

1775 yazında Philadelphia'da toplanan İkinci Kıtasa Kongre'de, daha sonraları Amerika'nın kurucusu olarak anılacak George Washington komutan olarak atandı.

Amerikan yerlisi gibi giyinmiş 50 adam Limana İngiliz çaylarını getiren üç gemiye hücum ettiler ve 340 çay sandığını denize fırlattılar.

limandan ayrılamayacağını söyleyince Sam Adams ayağa kalkarak, "Bu toplantının ülkeyi kurtarmak için yapabileceği daha fazla şey yok!" diye bağırdı.

Kalabalığın arasında "Bu gece Boston Limanı bir çay demliğine dönecek!" sesleri yankılanırken,

bazıları Amerikan yerlisi gibi giyinmiş 50 adam Griffin iskelesine doğru yürümeye başladılar. Limana İngiliz çaylarını getiren üç gemiye hücum ettiler ve 340 çay sandığını denize fırlattılar.

Çileden çıkan İngiliz hükümeti 1774'teki sözde Zorlayıcı Yasalar ile karşılık verdi. Zorlayıcı Yasalar, içerdiği diğer hükümlerin yanında, Boston Limanı'nın Doğu Hindistan Şirketi'nin bu denize dökülen çaylar dolayısıyla oluşan zararının yerel halk tarafından tanzim edilince kadar kapatılmasını da öngörüyordu. Fakat bu hiç gerçekleşmedi.

Kolonilerin temsilcileri, sürmekte olan İngiliz baskısına karşı en iyi nasıl yanıt verebilecekleri konusunu değerlendirmek için Philadelphia'da bir araya geldiler. Bu İlk Kıtasa Kongre, çayların imha edilmesi eylemini haklı buldu ve İngiliz mallarını boykota devam edilmesi yönünde görüş birliği sağlandı. İlk Kıtasa Kongre'nin tamamlanmasının ardından 1774 yılı Ekim ayı sonunda evlerine dönen koloni temsilcileri, hak ve özgürlüklerini koruma yolunda her zamankinden daha bir ve beraber olduklarını ilan ettiler. Boston

Çay Partisi olarak anılan bu protesto eylemi, Bağımsızlık Bildirgesi ve kanlı bir isyanın ardından, özgürce ve barış içinde çaylarını yudumlayabilecek yeni bir ulus kurdukları olaylar zincirini başlatmıştı. •

Kaynak: The story behind the Boston Tea Party - Ben Labaree

Şiirin

DORUKLARINDA

Metin Eloğlu

Şiirleri ile İzmir'deki orta okul ve lise yıllarımın o unutulmaz şiir öğleden sonralarının şairlerinden biri de Metin Eloğlu idi.

Yazan: SABRİ KEMAL

1960 yılında Sabahattin Batur'un Varlık yayınlarından çıkan, Yeni Şiirimiz adlı derlemesindeki Kof Demirli Pencere, Xavier Cugat, Düdüklü Tencere, Çıngırak adlı şiirleri ile tanıdım Metin Eloğlu'nu. Ara Güler'in çektiği fotoğrafının altındaki yedi satırlık tanıtımdan öğrenmiştım 1927 İstanbul doğumlu hem şair hem ressam olduğunu. »

1951 yılında Düdüklü Tencere, 1957 yılında Sultan Palamut. 1959 yılında da Odun adlı şiir kitaplarının yayımlandığını. Akademi'nin resim bölümünde okurken siyasi nedenlerden dolayı tutuklandığı için kaydının silindiğini;

askerliğini disiplinsizlik nedeniyle ancak 5 yılda tamamlayabildiğini sonraki yıllarda öğrendim. Yazın yaşamına 1942 yılında Serveti Fünun dergisinde yayınlanan ilk öyküsü ile adım attığımı da...

Siirleri Serveti Fünun, İstanbul, Söz, Varlık, Kaynak, Kervan, Yeditepe, Türk Dili, Dost, Yenilik, Değişim, Papirüs, Soyut, Güney, Ulus, Cumhuriyet dergi ve gazetelerinde yayımlandı. Eserlerinde Mehmet Emin, Mehmet Emin, Ali Haziranlı, Etem Olgunil ve Nil Meteoğlu adlarını da kullanan

Metin Eloğlu, Dizin adlı eseri ile 1971 yılında Türk Dil Kurumu Şiir Ödülü'nü kazandı. Resim konusundaki ustalığı da 1967 yılında İzmir'de DYÖ Sergisinde, 1976 yılında da Yarımca Sanat

Şenliğinde birincilik ile ödüllendirildi. Düdüklü Tencere (1951) Sultan Palamut (Seçilmiş Hikâyeler, 1957), Derleme: Garip Şiirler Antolojisi (1957), Odun (1959), Horozdan Korkan Oğlan (1961), Türkiye'nin Adresi (1965),

Ayşemayşe (1968), Bektaşî dedikleri, (1970), Dizin (1971), Yumuşak G (1975), Rüzgâr Ekmek (1978), Hep (1982)Yine (1982), Şiirce, (1982), Ay Parçası (1983), Önce Kadınlar (1984) adlı yapıtlarıyla yazınımızda, tabloları ile resim sanatımızda önemli yeri olan Metin Eloğlu, 1985 yılında aramızdan ayrıldı.

VARKEN

Henüz yaşarken bu efendi umut;
Karanlık günlerin aydınlığa
döneceği.

Sakın tavsama sakın yüksünme;
İnsanın yarası sağken iyileşir
sağken omuz silkersin bunca
engele

ergene, ereğine sağken ulaşsın.
Toprağın bitiminde bir su var, o
seni iletcek;

yaz tükendi miydi güz sofraları
dağların ardı ova
bulanığın sonu duru
Küfün altı meneviş.

Etin, nohutun, zerdalinin tadı;
Ergenlik, barışıklık;
Özlemler kavuşmalar;
Ayışığı, ishak kuşu, aynalıçarşı
Sen yaşarken!
İbibikler sen yaşarken tüner eriğin
dalına
Mavilik sen yaşarken o tavanda
gezinir
Sen yaşarken pembeleşir ortan-
calar.
İşte aşkın, hürlüğün, tutsaklığın;
Koca beyazlık, günbaşı serinliği;
Sen henüz yaşarken, ölmeden
önce!

Son nefesinde; keşke şöyle yap-
saydım! deme

Aklını başına toplamak elindeydi
Yüreğini pekiştirmek zaten
elinde.

Söyle
Diriye, gümraha, düzenliye
özenip

Kötü, viran, bozuğa gücenmez
miydin?

Güzelle çirkinini, yalanla gerçeği
tartacak terazi

Yaşarken elindeydi...
İnsan yaşarken varır bir ölmez-
liğe.

* *

UYAN

Hadi uyan
Gün ışığı çilemeye başladı başu-
cunda

Denizler bir mavilik edindi
günden

Seher yeline uyup kuşlar yerinden
uçtu

Bu türküyü dinleyemeyecek misin
Haydi uyan

Aydınlığa çık da çil gözlerin
ışısın

İlkyazlar sıcaklığı biriksın yüreğine
Yoksul olsan da uyan

Garip olsan da uyan
Madem ki güzelsin, güzeli yaşat-
mak için

Madem ki iyisin iyiyi yaşatmak
için

Madem ki umutlusun, umudu
yaşatmak için

Hadi uyan
Denizi dinle, yaşamak desin
Toprağı dinle, barışmak desin
Göğü dinle, sevmek desin

Bir plâk konmuş gibi gramofona
İşte aşk, işte özlem, işte savaşmak
gücü

Uyan diyor uyansana
Hadi uyan
Sevdiğim uyan
Ne olur uyan!

* *

KOF DEMİRLİ PENCERE

Cezaevinde bir kanımlık uykuda
düşte

Şuramdan bir şey koptu
Bir gün değil beş gün değil ki bu
Canıma tak dedi işte
Gayrı umut dürter yürek silkinir
Peşisıra bir özlem ürküsüz ayık
Sen miydin İstanbul muydu ba-
harda mıydık

Tutsak gözlerim bulanırverir
Ama senin gözlerin hür
İkimiz için görecekler taş çatlasa
Zor ellerim ko kıskıvrak bağlıysa
Seninkiler elbet bir işin ucundan
tutar

Ayırsalar öldürseler gene benim-
sin

Nice ayıbımı örten o eşsiz yama
Etim değil kemiğim değil kanım
değilsin ama

Gençliğimsin sağlığımın hürri-
yetimsin

Benim dilim boşuna kollarım
yitik şimdi

Sen doy sen edin sen tadıver
Artanı biriken bana da yeter

Bölüşmek zaten senin eski işindi
İnceliğini sarsam öpsem yüreğini

Ben buralarda acıktım çok
Karnım pişirdiğin aşla doyar
ancak

Senin suyun artırır kirlerimi

Hızlan çoğal gülümserliğini takın
gene

Sırası gelince hayıflan gocun
Bana varımı yoğumu ileten
güvercin
Kon çırılçıplağım üstüme tüne
Elle uzanılmaz kof demirli pen-
cereye

Bir günışığı dadandı senin için
Duy benim bitanemsin
Bunsuzluk yaraşmaz sana.

* *

XAVIER CUGAT

Amma da yaptın şıllık kız,
Dağlıysak, insan değil miyiz
yani?

Koyunları sattık, vurduk üçbini;
Öküzleri sattık, vurduk beşbini;
Bu parayı mezara mı götüreceğiz?
Hele gel, seni vizon pöstekilere
saram;

Koluma takıp Kervansaray'a
gidem;

Sana Chat-Noir'lar alam mı;
Kokluyanın burnu düşsün.
Joze İturbiden, Xavier Cugat'tan
Sana pilâk alam mı?
O çalsın, sen tepinedur...
Seni eşek sütünden banyolara
yatırıp,
Camel'ini binliklerle yakam mı?
Naylon'una ne verem?

* *

ELOĞLU

Eloğlu binlik bozdurur
Ben bozduramam

Eloğlu başını yastığa kor komaz
uyur
Ben uyuyamam

Eloğlu sofrasında dokuz türlü
Benim aç yattığım olur bazen

Benim evim gecekonda
Eloğlunda apartıman

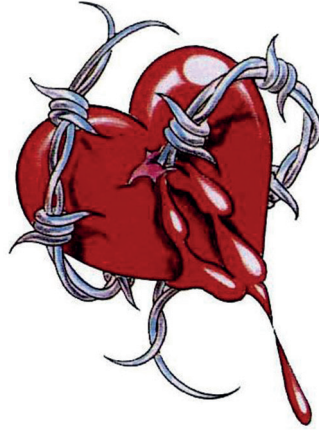
Eloğlunda ince müzik
Benimkisi aman aman

Benim kuru başım bana yeter
Eloğlunda karı kızan

Ben keçileri kaybettim
Eloğlunda usta çoban

Bu soyadı bana haram

* *

ÇİLİNGİR SOFRASI

Bu zikkimin yanında
Arnavut ciğeri ister, bir.
Çiroz salatası ister, iki.
Cacık ister, üç.

Adalet, müsavat, hürriyet demeye
Sadece yürek ister.

Antibiyotik çağını başlatan keşif:

Penisilin

İskoç bakteriyolog Alexander Fleming, 1928 yılı Eylül ayında ilk antibiyotik olan penisilini keşfetti. Penisilin keşfi, enfeksiyon hastalıklarından kaynaklanan ciddi olümlerin son derece azalmasını sağladı ve tıp alanında yeni bir çağ başlattı. Antibiyotikler, bakteri ve mantarlar tarafından üretilen ve rakip mikrobiyal türleri

öldürme ya da engelleme yeteneğine sahip bileşiklerdir.

Eski Mısırlıların iltihaplı yaralara küflü ekme uyguladıklarına ilişkin bilgiler, bu olgunun çok uzun zamandır insanlık tarafından bilindiğini ortaya koymaktadır. Bu bilgi ve pratiğin tıp tarihine geçmesi ise

19. yüzyıla kadar bazı bakteri ve küfler arasında karşıt etkileşim gözlemlendi ve bu duruma antibiyoz adı verildi. Fakat bu çalışmalar gözlemden öteye gidemedi.

Penisilinden önce enfeksiyon hastalıkları için etkili bir tedavi yoktu.

Londra'da St. Mary's Hastanesi'nde bakteriyoloji profesörü olarak görev yapan Alexander Fleming sayesinde mümkün oldu.

1928 yılı 3 Eylül günü tatilden dönen Alexander Fleming laboratuvarında çalışırken, çıbanlar, boğaz iltihapları ve apselere neden olan stafilokok bakterilerinin yer aldığı petri kaplarını sınıflandırmaya başladı. Fleming bu sırada bir petri kabında tuhaf bir durum olduğunu fark etti. Petri kabında benekler halinde bakteri kümeleri yer alıyor fakat kabin küf mantarı büyüyen tarafında ise bakteri bulunmuyordu. Küf mantarının büyüdüğü alanın çevresi temizdi ve bu bölümde sıvı vardı. Sonraları Penicillium notatum olarak adlandırılan bu küf mantarı, bakteri üremesini engelleyen bir şey salgılıyor gibi görünüyordu.

Fleming bu "küf suyu"nun, streptokok, meningokok ve difteri basili gibi çok çeşitli zararlı bakterileri öldürme kabiliyetine sahip

olduğunu buldu. Bu sıvıya da penisilin adını verdi. Ardından asistanları Stuart Craddock ve Frederick Ridley'e zor bir görev verdi. Craddock ve Ridley'den, saf penisilini bu küf suyundan ayırtmalarını istedi. Fakat bu konuda bir ilerleme kaydedilemedi.

Alexander Fleming bulgularını Haziran 1929'da İngiliz Deneysel Patoloji Dergisi'nde yayımladı. Fakat Alexander Fleming ve Biyokimya Profesörü Harold Raistrick de dahil olmak üzere penisilini saflaştırmaya çalışan bakteriyologlar başarısız oldular.

Oxford Üniversitesi'nden Howard Florey, Ernst Chain ve meslektaşları ise penisilin, bir laboratuvar çalışmasından hayat kurtarıcı bir ilaca dönüşmesini sağlamayı başardılar. Florey ve Chain'in penisilin saflaştırılması konusundaki çalışmaları, tam da İkinci Dünya Savaşı'nın özellikle bilimsel araştırmaları son derece güç kılan koşulları içinde, 1939 yılında başladı.

Howard Florey ertesi yıl, penisilin fareleri ölümcül streptokok bakterilerinden enfeksiyona karşı koruduğunu gösteren bazı deneyler yaptı. Penisilin ilk kez bir insan üzerinde kullanılması ise 12 Şubat 1941 günü oldu. 43 yaşındaki bir

polis memuru olan Albert Alexander, bahçesindeki budama işleri sırasında enfeksiyon kapmıştı ve hayatı tehlikesi vardı. Albert Alexander'a penisilin enjekte edildi ve hastada

birkaç gün içinde olağanüstü bir iyileşme gözlemlendi. Ancak ellerinde yeteri miktarda penisilin olmadığı ve hastaya uygulanmasına devam edilemediği için Albert Alexander birkaç gün sonra hayatını kaybetti.

Buna karşın, penisilin uygulanan başka hastalardan iyi sonuçlar geliyor ve savaş alanındaki İngiliz askerleri için de penisilin üretilmesi için planlar yapılıyordu. Savaş koşulları ise penisilinün endüstriyel üretimini zorlaştırıyordu. Bazı İngiliz ilaç şirketleri bu görevi üstlendiler fakat Howard Florey,

Alexander Fleming

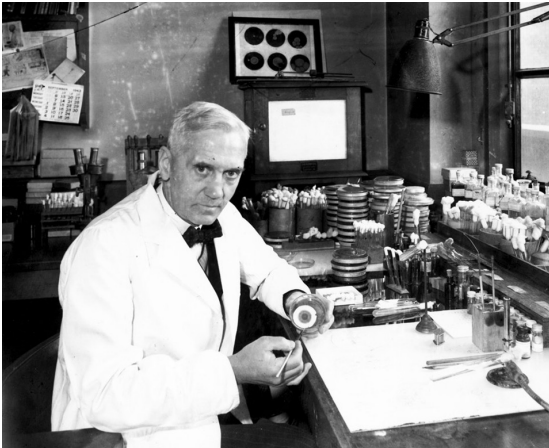
Howard Florey

Ernst Chain

kimya endüstrisinin tamamıyla savaşa odaklı çalışmaları yaptığı sırada İngiltere'de büyük miktarlarda penisilin üretiminin mümkün olmadığını farkındaydı. Bu nedenle Florey ve meslektaşı Norman Heatley, Amerikan ilaç endüstrisinin penisilin üretimine ilgisini çekmek için Amerika'ya gittiler.

Florey ve Heatley, Amerika'daki meslektaşlarıyla işbirliği yaptılar ve penisilinün veriminin artırılması için bir proje başlattılar. Çalışmalar kısa sürede sonuç verdi ve Oxford ekibi tarafından kendi kültür ortamlarında kullanılan sükröz

yerine laktöz ilavesi yapılarak penisilinün veriminin önemli ölçüde artırabileceği ortaya konuldu. Daha

Fleming'in penisilini keşfetmesi, meslektaşlarının bu konudaki çalışmalarının önünü açtı. İnsanlık tarihinin en büyük gelişmelerinden biri olarak kabul edilen bu keşif, milyonlarca insanın hayatını kurtardı.

Penisilinin tedavi edici niteliklerinin geniş olması, onun “mucize ilaç” olarak nitelendirilmesine neden oldu. İlaç en önemli özelliklerinden biri de kısa süre içinde kitlesel kullanıma sunulması oldu.

sonra da fermentasyon ortamına mısır maserasyon sıvısı eklenmesinin penisilin verimini en az on kat artırdığı keşfedildi. Yine fermentasyon ortamına fenilasetik asit gibi penisilin öncüllerinin eklenmesiyle penisilin verimi daha da artırıldı.

Küf suyunun bir ilaca dönüşebilmesi için laboratuvar çalışmaları devam ederken, diğer taraftan da Amerikan ilaç şirketleri ve devlet kademelerinin de katıldığı toplantılarla endüstri liderlerinin cesaretlendirilmesi amaçlanıyordu. Endişeleri olsa da, şirketler penisiline ilgi

göstermeye ve üretime başladılar. Büyük ölçekli penisilin üretimi için ilk fabrika 1 Mart 1944’te New York Brooklyn’de Pfizer tarafından açıldı.

Bu sırada asker ve siviller üzerinde yapılan klinik çalışmalar da penisilinin tedavi edici etkilerini teyit ediyordu. İlaçın, streptokok, stafilokok ve gonokok enfeksiyonları dahil olmak üzere çok çeşitli enfeksiyonların tedavisinde etkili olduğu gözlemleniyordu. ABD ordusunda cerrahi ve yara enfeksiyonlarının tedavisinde kullanılmaya başlayan penisilinin frengi üzerindeki etkinliği de ortaya çıkınca, 1944’te İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri’nin silahlı kuvvetlerinde bu hastalığın birincil tedavisi oldu.

Bu yeni “mucize ilaç” ile ilgili bilgiler halka ulaşmaya başladığında penisiline olan talepte de artış yaşandı. Üretimdeki artış 1944 yılında ivme kazandı ve penisilin 15 Mart 1945’ten itibaren Amerika’daki eczanelerde tüketicilere sunuldu. Aynı yıl Alexander Fleming, Howard Florey ve Ernst Chain, penisilin araştırmaları nedeniyle Nobel Ödülü’ne layık görüldü. İngiltere’de ise 1 Haziran 1946’da reçeteli olarak satılmaya başlandı.

Üretimin hızla artması ilacın fiyatının düşmesini de beraberinde getirdi. Penisilinin halkın rahatça ulaşabildiği bir tedaviye dönüşmesi de, bu buluşun milyonlarca insanın hayatını kurtarmasını sağladı. •

Çeviri kaynağı yazı: Discovery and Development of Penicillin, American Chemical Society

Boş İnanışlar ve Öyküleri

Yazan: ÇİÇEK ERDEM

Ünlü İspanyol ressam Pablo Picasso, yatağının üzerine şapka bırakılmasını “birinin ölümüne işaret” sayardı ve çok kızardı...

Napolyon Bonaparte içinse ayın 17’si sanki yoktu. Çünkü 17 sayısının uğursuzluğuna inanırdı. Fransa’da yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre dünya genelinde insanların günlük yaşamlarında “uyguladıkları” 500 bin ayrı batıl inanç var. Bunlara Napolyon’un ya da Picasso’nunki gibi “kişisel batıl inanç-

lar” ise eklenmemiş!.. “Batıl” sözcüğü Arapça’dan geliyor ve “doğru ve haklı olmayan, çürük, temelsiz, gerçeğe uymayan” gibi anlamlar taşıyor. Batıl inancın Türkçe karşılığı ise “boşinanç”.

Çoğu uzman, “abartılmadığı” sürece boşinançların bireye zarar vermeyeceği görüşünde. Dahası, kimi

boşinançların insanlar arasındaki olumlu iletişimi sağlaması açısından yararlı olduğunu savunanlar da var. Boşinançların yüzlerce yıldır kuşaktan kuşağa büyük bir “bağlılık” ile aktarılması ise başlıbaşına bir araştırma konusu. Carl Gustav Jung’un

İnsanların günlük yaşamlarında uyguladıkları 500 binden fazla batıl inanç var.

dünyanın toplu bilinçaltı yaklaşımına göre ele alınırsa, boş inançları, bir insanlık kalıtı (mirası) olarak değerlendirmek olası. Daha dar anlamda ise, insanların giderek daha az güvenli ortamlarda yaşamlarını sürdürmek zorunda kalışları; yabancılaşma duygusunun bireyleri ve toplumları büyük bir hızla sarması karşısında bireyin son derece “insani” bir savunma güdüsüyle, kötülüklerden korunma ve iradedışı davranışlarla yaşama tutunmaya çalışmasının bir başka biçimi olarak da açıklamak söz konusu.

Simdi de, dünya üzerinde hergün milyonlarca kişinin milyonlarca kez yinelediği şu “dolu” olmayan kimi inançların ne zaman ve nasıl doğduklarına bakalım.

■ ÇOK YAŞA!

Dünyanın neredeyse her yanında, hapşırın birisine hemen böyle ya da “iyi yaşa”, “sağlıklı yaşa” denilir. Eski Roma’ya değin uzanan bu davranışın kökeninde ölüm

**Eski Roma’da
bir insan
hapşırıldığında
ruhun beden-
den kaçıp
gittiğine
inanılırdı.**

korkusu yer alır. Hem Doğu ve hem de Batı inanışlarında soluk ile ruh özdeş tutulur. Eski Roma’da bu inanç doğrultusunda, bir insan hapşırıldığında soluğun durduğuna ve ruhun bedenden kaçıp gittiğine inanılırdı. Yine eski Romalılar, gece yarısından öğleye değin hapşırılmayı uğursuz sayarlardı. Yedinci yüzyılda ise Avrupa’da salgın bir hastalıktan bin-

lerce kişi ölüncü, bu hastalığın hapşırılmakla bulaştığına inanıldı ve yüzyıllar boyunca hapşırılmak ve uzun yaşamaya ilişkin iyi dilek sözcükleri birbirinden ayrılmadı.

■ BİR KIBRİTLE ÜÇ SİGARA

Aynı kibritle üç kişinin birden sigarası yakılırsa, bu üç kişiden özellikle genç olanının öleceğine inanılır. Bu inaniş konu olan öykü ise ülkemizden çok uzaklarda, Güney Afrika’da doğmuştur. 1899’daki Boer Savaşı sırasında, İngiliz askerleri, geceleri siperlerinde sigaralarını yakmak için bir kibriti üç kişi arasında dolaştırmışlardı. Bu tedbirsizlik ise yerlerini belli etmiş ve Güney Afrialılar tarafından öldürülmelerine yol açmıştı.

■ MERDİVENİN ALTI

Bir merdiven, ister iki ayaklı biçimde açılmış olsun, ister duvara dayalı

olsun, asla onun altından geçilme-
melidir derler. Uğursuzluk getirdiğine
inanılan bu davranışın geçmişi iki
nedene dayanır: Açık ya da kapalı bir
merdiven üçgen biçimini oluşturur.
Üçgen ise Doğu ve Batı inanç sistem-
lerinde kutsallığı simgeler. Bu üçgenin
içerisine bir biçimde giren kişinin,
orada oluştuğuna inanılan kutsallığı
bozduğuna inanılır. Merdiven altından
geçmemenin bir diğer gerekçesinin
kökeninde ise ölümü çağrıştırma
vardır, ki bu da insanların alanlarda
idam edildikleri dönemlere değin
uzanır. Açık merdiven, idam sehpasını
çağrıştırır.

TAHTAYA "TİK TİK" Dünyanın
hemen hemen her yanında, anlatılan
herhangi bir olumsuz olayın kişinin
başına gelmemesi için hemen, par-
makların bükümüyle vurulacak bir
tahta aranır. Kimi yerlerde buna ek
olarak kulak memesinin çekildiği ya
da tahta bulunamadığı zaman herhangi
bir sert yüzeye "tik tik" yapıldığı da
görülür. Tahta, yani kökeni olan ağaç,
insanlığın en eski çağlarından buyana
kutsal olarak kabul edilegelmiş ve
tüm inanç sistemlerinde büyük bir
önem

taşımıştır. Kökleri toprağın derinlikle-
rinde, dalları ve yaprakları göğe
doğru... Hem "yukarı"dan güç alır
aşağıya verir, hem "aşağı"dan güç alır
yeryüzüne, insanlara yaşam verir.

Bu nedenle insan tanık olduğu
herhangi olumsuz bir olayın kendi
başına gelmemesi için, kutsal kabul
edilen ağacın ürünü olan tahtayla bir
biçimde temas etmek, ondan güç
almak gereksinimi duyar.

AYNA KIRMAMAK GEREK

Çoğu kültürde ayna kırmanın uğur-
suzluk getireceğine inanılır. Kırılan
aynanın parçaları en kısa sürede evden
çıkarılmalı ve toprağa gömülmelidir!..
Bu davranışın kökeninde de ekonomik

ve dinsel inançlar yatmaktadır. İnsan
kendini ilk kez parlak yüzeylerde,
durgun su yüzeylerinde gördü. Ve su
yüzeyindeki dalgalanmalar görüntü-
nün bozulmasına neden oluyor, bu da
kötülüklerin yakında olduğu anlamına
geliyordu. Görüntünün bozulmaması
için eski Mısırlılar ve Yunanlılar,
pirinç, bronz, altın ya da gümüş gibi
parlatılabilen metallerden yapılmış ve

kırılmayacak nesnelere kullanıyorlardı. Bu oldukça pahalı ve yapımı emek isteyen nesnenin kırılmasıyla, tanrıların, ona sahip olan kişinin görüntüsünü yok ettiğine, yani ölümün yakın olduğuna inanılırdı.

Birinci yüzyılda Romalılar bu inaniş kendilerine uyarladılar. Eski Roma'da insan yaşamının yedi yıllık dönemler biçiminde sürdüğü kabul edilirdi. Ve bir ayna kırılırsa, yedi yıllık bir kıtlık döneminin başladığına inanılırdı. Onbeşinci yüzyılda Venedik'te bugün bildiğimiz aynalar üretilmeye başlanınca, ayna kırılmama inancı başka bir biçim aldı. Arkası sırlı ince camdan üretilen bu aynalar çok pahalı olduğu için hizmetçilere ayna kırmanın yedi

**Babil'de
yemeğe
davetsiz gelen
13. kişi
tanrıların
uyarısı olarak
kabul edilirdi**

yıl boyunca felaket getireceği söylenerek gözleri korkutulurdu. Sonraki yüzyıllarda çok daha ucuz aynalar üretilmesine karşın bu inaniş artık geri dönülmez biçimde tüm Avrupa'ya yayılmış bulunuyordu.

UĞURSUZ 13

Bugün dünyada kimi otellerde 13'üncü kat, 13 numaralı oda, 13 numaralı masa bulunmaz.

Kimi uçaklarda ve trenlerde 13 numaralı koltuk yer almaz. Hatta kimi hastanelerde 13 numaralı oda ve yatak da bulunmaz. Yöneticileri böyle davranmaya yönelten neden insanların yaygın ve kararlı biçimde 13 sayısının uğursuzluğuna inanmalarıdır. Oniki sayısına dünyanın gelmiş geçmiş tüm uygarlıklarında çok büyük bir önem yüklenirdi. Şu ya da bu nedenle 12'nin

bir fazlası yani 13 olumsuzluk belirtisi olarak kabul edilirdi. Babil'de konuk olarak yemeğe çağrılan kişi sayısının 12'yi aşmaması gerekirdi. Eğer bir 13'üncü kişi davetsiz biçimde gelirse, bu tanrıların bir uyarısı olarak kabul edilirdi.

13 sayısına yüklenen olumsuz anlam, İsa Peygamber'in 12 havarisinden birinin kendisine ihanet etmesi öyküsüyle daha da yerleşik bir biçime dönüşmüş ve tüm dünyada 13 sayısı ölümle özdeş tutulur duruma gelmiştir. •

Hazırlayan: Op. Dr. Murat Molu

S U D O K U

	4		2		7		6	
	2	7	3	1		5		9
5	6			8			7	
4	9	3			2			7
2	1	8			5		9	
7	5		1	9			8	
	3					4	1	
		5	4		9	7		6
				3				

Sudoku Yapamayanlar İçin

9		4	1	3		6		
				4				
				2	7			4
1	6			7		9		
		9	5			7		6
3	7		9					5
	3	2				5		
		1			8			9
				1			4	

Sudokusuz Yapamayanlar İçin

BİR ŞİŞE SU BİR ELMAŞTAN DAHA DEĞERLİ OLABİLİR Mİ

Bir yarışma
programında
olduğunuzu
düşünün. Şu iki
ödülün birini
seçebilirsiniz:
BİR ELMAS
Ya da
BİR ŞİŞE SU

Yazan: AKSHIHITA AGARWAL
Çeviri: SABRİYE AŞIR

Basit bir seçim. Elmaslar şüphesiz daha değerlidir. Şimdi aynı seçimi tekrar yapmanız gerektiğini düşünün. Ama bu kez bir yarışma programında değil, çölde günlerce yürüdükten sonra susuz kalmış durumdasınız. Seçiminiz farklı mı olur? Neden? Elmaslar hâlâ daha değerli değil mi?

Bu, meşhur değer paradoksudur. Öncü ekonomist Adam Smith tarafından tanımlanmıştır. Bu bize, değer belirlemenin gördüğü kadar kolay olmadığını gösterir. Yarışmada, malların değişim değerini düşünüyordunuz, yani daha sonraki bir zamanda onlardan elde edebileceğiniz

değeri. Ama çöl senaryosu gibi acil bir durumda, çok daha önemli olan, malın kullanım değeridir, yani malın mevcut durumda ne kadar yardımcı olduğudur. Seçeneklerden sadece birini tercih edebileceğimiz için de, fırsat maliyetini düşünmemiz gerekir. Yani diğer seçenekten vazgeçerek neler kaybettiğimizi... Çölden çıkmayı başaramazsak elmastan ne kadar kazanabileceğimizin bir önemi yoktur.

Çağdaş ekonomistlerin çoğu, değer paradoksuyla ilgilenir, bu düşünceleri, fayda kavramı altında birleştirmeye çalışır. Fayda, bir malın kişinin ihtiyaç ve isteklerini ne kadar karşıladığıdır. Fayda, her şeye uyarlanabilir -temel bir ihtiyaç

olan yiyecekten, sevilen bir şarkı duyulunca alınan zevke, ve farklı kişiler ve koşullara göre doğal olarak değişir. Piyasa ekonomisi, bize faydayı izlememiz için kolay bir yol sağlar. Basitçe anlatsak, bir şeyin size faydası, o şey için ne kadar ödemeye istekli olduğumuzu ifade eder. Şimdi, kendinizi tekrar çölde

hayal edin. Ama bu kez, size her 5 dakikada bir yeni bir elmas ya da bir şişe su sunuluyor. Çoğu insan gibiyse, önce yolculuğu bitirme-

■ *Çölde günlerce susuz kaldığımızda elmaslar hâlâ değerli midir?*

Temel ihtiyaçlarımız karşılandıktan sonra, kuramsal olarak, seçtiğimiz şeyler bize faydalı ya da zevkliyse onlara yatırım yaparız.

ye yetecek kadar su, sonra taşıyabileceğiniz kadar elmas alırsınız. Bu, marjinal fayda olarak adlandırılan kavram nedeniyledir. Elmas ve su arasında seçim yaptığınızda, her bir fazladan şişe suyun faydası ile her ilave elmastan sağlayabileceğiniz faydayı kıyaslırsınız. Bu seçimi, size her teklif sunulduğunda yaparsınız. İlk su şişesi, herhangi bir miktar elmastan daha değerlidir. Ama er ya da geç, ihtiyacınız olan tüm suyu alırsınız. Bir süre sonra, her ilave su şişesi yük olmaya başlar. Bu noktada, su yerine elmasları seçmeye başlırsınız.

Bu sadece su gibi ihtiyaçlarda geçerli değildir. Çoğu şey için, ne kadar fazlasına sahip olursanız, o şeyin her fazladan kısmı daha az yararlı ve zevkli olmaya başlar. Buna da marjinal faydanın azalması prensibi denilir. En sevdiğiniz yiyecekten memnuniyetle iki ya da üç porsiyon alırsınız ama dördüncüsü sizi kusacak hale getirir. Ve

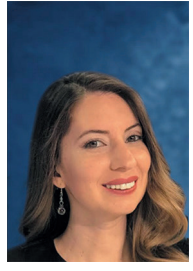
yüzüncüsü, daha ona sıra gelmeden bozulur. Aynı filmi bıkana ya da tüm paranızı bitirene kadar tekrar izlemek için para verebilirsiniz. Her iki durumda, eninde sonunda sinema bileti almanın marjinal faydasının sıfıra indiği bir noktaya ulaşırsınız.

Fayda kavramı sadece satın almaya değil, karar vermeye de uygulanabilir. Faydayı en yükseğe çıkarmanın ve azalan kazançlardan kaçınmanın içgüdüsel yolu, zamanımızı ve kaynaklarımızı harcama yollarımızı çeşitlendirmektir. Temel ihtiyaçlarımız karşılandıktan sonra, kuramsal olarak, seçtiğimiz şeyler bize faydalı ya da zevkliyse onlara yatırım yaparız. Tabii, faydayı gerçek hayatta ne kadar etkili bir şekilde maksimuma çıkardığımız, tamamen ayrı bir konu. Ama şunu hatırlamak yardımcı olabilir:

Değerin temel kaynağı biziz; paylaştığımız ihtiyaçlarımız, zevk aldığımız şeyler ve yaptığımız seçimler. •

Neler Olmuyor ki Dünyada

Dr. Sezin San Sungunay

Nadir Bir Timsah Türü Dünyaya Geldi

Florida'daki Gatorland Park'ta sıradışı bir timsah dünyaya geldi. Timsahın gözleri mavi renkte, derisi ise beyaz.

Yapılan açıklamaya göre timsah albino değil ancak "lösistik timsah" isimli daha nadir bir tür. Bu tür, albinolardan ayrılıyor çünkü lösistik timsahlar, pigment eksikliğine sahip değil. Bunun yerine pigment üreten hücrelerde kusurları var ve sıradan bir timsahta bulunanlara benzer pullara sahipler. Dişi timsah, normal

bir timsah olan erkek kardeşi ile beraber 96 gram ve 49 santimetrelik boyutlarıyla dünyaya geldi.

Bu tür timsahlar albinolar gibi doğrudan güneş ışığına maruz kaldıklarında yanabilirler. Açık renkleri aynı zamanda çevrelerine uyum

sağlayarak kamufle olamayacakları anlamına geliyor. Bu da onları yırtıcı hayvanlar için kolay bir av haline getiriyor.

2 Robot Mühendise Saldırdı

Yapay zekâ ilk kez doğru-
dan insanı hedef aldı. Filmlere konu
olayın, 2021 yılında Tesla'nın Tek-
sas'taki araba fabrikasında yaşandı-
ğı belirtildi. 2 yıl boyunca gizlenen
olay, bir internet sitesinin görgü ta-
nıklarına dayandığı haberiyle ortaya çıktı.

Yeni dökülmüş alü-
minyum araba parçala-
rını yakalayıp taşımak
için tasarlanmış bir ro-
bot mühendise saldırı.
Robot, metal pençele-
rini mühendisin sırtı-
na ve koluna batırdı.
Olayda mühendis ağır
yaralandı. Fabrika ça-
lışanları, robotu, acil kapatma buto-
nuna basarak durdurabildi.

Olay, yapay zekâya sahip robot-
ların risklerine yönelik endişelerin
artmasına neden oldu.

3 Prenses Diana'nın Elbiselerine Rekor Fiyat

Eski Galler Prensesi Dia-

na'nın elbisesi rekor fi-
yata satıldı. Elbise, Los
Angeles merkezli Ju-
lien's Auctions müza-
yede evi tarafından 1,1
milyon dolara alıcı bul-
du. Diana, tasarımcı Ja-
cques Azagury imzalı
siyah ve mavi renkli elbi-
sesini ilk kez 1985 yılın-
da Floransa'da giymişti.
Müzayede evi, Diana'nın

1986 yılında Kanada'nın Vancou-
ver kentine yaptığı bir ziyarette yine
bu elbisesiyle görüntülediğini söy-
lemişti. Julien's Auctions, tahmini
liste fiyatını 100 ila 200 bin dolar
olarak belirlemişti.

Diana'nın elbisesi, 1 milyon 148
bin dolardan yeni sahibi ile buluştu.
Bu fiyat, şu an kadar açık arttırmada

satılan en pahalı kıyafet olarak kayıtlara geçti.

4 Pakistan'da Yapay Yağmur Üretildi

Pakistan'ın Pencap eyaletine bağlı Lahor, dünyada hava kirliliğinin en yüksek olduğu ilk 10 şehir arasında yer alıyor.

Pencap'ta 19 Kasım'da hava kirliliğinin yüksek olduğu bölgelerde bir hafta süreyle maske takma zorunluluğu getirilmişti. Hava kirliliğiyle mücadele amacıyla hükümet harekete geçti. Pencap Başbakanı Muhsin Nakvi, bulut tohumlama ekipleştirilmesini donatılmış uçakların Lahor'un 10 bölgesinin üzerinde uçtuğunu açıkladı.

Yapılan çalışmaların ardından Pakistan tarihinde ilk kez üretilen yapay yağmur, şehrin çeşitli noktalarına yağdı.

5 Almanya'ya İltica Edenlerin Sayısı Arttı

Almanya Federal Göç ve Mülteciler Dairesi (BAMF), tarafından açıklanan verilere göre, 2023 yılında 351 bin 915 kişi ülkeye iltica başvurusu yaptı. Başvurular bir önceki yıla kıyasla yüzde 51,1 oranında artış gösterdi.

İlk üç sırada Suriye, Türkiye ve Afganistan'dan gelenler yer aldı. BAMF açıklamasına göre geçen yılki toplam başvuruların 22 bin 603'ünü Almanya'da doğan bir yaşın altındaki çocukları kapsadı.

6 Hindistan Gözlem Uydusu Fırlattı

Hindistan Uzay Ajansı, uzay gözlem uydusunu başarıyla fırlattı. Uydunun fırlatma işlemi, yeni yılın ilk gününde Sriharikota Uzay Üssü'nde gerçekleştirildi. X-PoSat uydusunun yörüngeye yerleştiği açıklandı.

Söz konusu adım, NASA'nın ardından dünyada bu nitelikteki ikinci misyon olarak kayıtlara geçti. X-PoSat uydusu, kara delikler ve nötron yıldızları hakkında derinlemesine araştırma yapmayı amaçlıyor. Yaklaşık 30 milyon dolar

maliyetle inşa edilen uydunun ömrünün beş yıl olacağı tahmin ediliyor.

7 74 Bin Peluş ile Dünya Rekoru

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Hershey Bears buz hokeyi kulübünün taraftarları, Lehigh Valley Phantoms ile oynanan NHL maçında 74.599 peluş hayvanı buz sahaya atarak yeni bir dünya rekoru kırdı. Çok sayıda oyuncak atılması nedeniyle maç 50 dakika ara verildi. Bu süre içinde yerel hayır kurumları için oyuncular ve gönüllüler, atılan oyuncakları toplayıp paketledi.

Bundan önceki dünya rekoru 67.309 adet ile yine Hershey Bears taraftarlarına aitti. Bu etkinlik 2001'den beri Hershey Bears takımı tarafından düzenleniyor ve toplanan oyuncaklar, "Hershey Bears Cares" girişimi kapsamında 30'dan fazla yerel ve bölgesel hayır kuruluşuna bağışlanıyor.

8 Nasa'dan Bir İlk

Amerika Birleşik Devletleri Havacılık ve Uzay Ajansı NASA,

bir ilke imza attı. NASA'nın Psyche uzay aracı, Derin Uzay Optik İletişim projesi kapsamında uzaydan lazer aracılığıyla Dünya'ya ultra yüksek çözünürlüklü video gönderdi. 31 milyon kilometre uzaklıktan gönderilen video bir ilk olma özelliği taşıyor. Videoda bir NASA çalışanının kedisi yer aldı. Lazer tabanlı son teknoloji ürünü olduğu belirtilen bir cihaz ile saniyede maksimum 267 megabit hız ile gönderilen 15 saniyelik videonun, California eyaletine bağlı San Diego şehrindeki gözlemine ulaşması 101 saniye sürdü. Uzun mesafeye rağmen sistemin, dünyadaki birçok geniş bant internet bağlantısından daha hızlı aktarım yaptığı tespit edildi. •

sezinsansungunay@butundunya.com.tr

ŞUBAT AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

Sudoku Çözümleri

3	4	9	2	5	7	8	6	1
8	2	7	3	1	6	5	4	9
5	6	1	9	8	4	3	7	2
4	9	3	8	6	2	1	5	7
2	1	8	7	4	5	6	9	3
7	5	6	1	9	3	2	8	4
9	3	2	6	7	8	4	1	5
1	8	5	4	2	9	7	3	6
6	7	4	5	3	1	9	2	8

Sudoku Yapamayanlar İçin

9	8	4	1	3	5	6	2	7
2	1	7	6	4	9	8	5	3
6	5	3	8	2	7	1	9	4
1	6	5	3	7	4	9	8	2
4	2	9	5	8	1	7	3	6
3	7	8	9	6	2	4	1	5
8	3	2	4	9	6	5	7	1
7	4	1	2	5	8	3	6	9
5	9	6	7	1	3	2	4	8

Sudokuşuz Yapamayanlar İçin

“Bilginizi Denetleyin”

- 1-(c) Palandöken
- 2-(a) Restorasyon
- 3-(d) Hayal etmek
- 4-(d) Böcekler
- 5-(b) Hümanizm
- 6-(a) Aksak
- 7-(b) Soğan
- 8-(d) Cazip
- 9-(a) Damarına basmak
- 10-(c) Nezih
- 11-(d) Maraba
- 12-(c) Koma

- 1-(a) Gerçeklik
- 2-(d) Konum
- 3-(c) Duraksız
- 4-(b) Atak
- 5-(b) Bütünleşmiş
- 6-(c) Dal, kol
- 7-(a) Bozulmuş
- 8-(d) Kesintisiz
- 9-(c) Yerleşke
- 10-(b) Andaç
- 11-(b) Öğecik
- 12-(c) İlgici çekici
- 13-(d) Bölüm
- 14-(a) Liste başı
- 15-(d) Pay

Kare Bulmaca

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	A	D	N	A	N	T	U	R	A	N	İ		R	A	B
2	R	A	İ	K		A	N	A	K	O	N	D	A		O
3	İ	K	S	İ	R		A	S	A		Ç	A	P	A	N
4	F	A	A	L		L	T		R	N		R		T	A
5	D	R		A	L	İ		A		A	F	E	R	İ	N
6	A		A	N	A	L	İ	T	İ	K		N	U		Z
7	M	E	D	E	N	İ	Y	E	T		İ		A	M	A
8	A	L	A		A	E	R	İ	Ş	T	E		A	M	A
9	R	E	N	İ		O		İ	U	R			İ	K	A
10		M	A	N	A		E	N	A		A	T		A	L
11	M	E		A	T	A		A	G	A	H			İ	S
12	A		A	N	O	N	S		R	D		O	M		M
13	R	A	R		L		U	K	A	L	A			A	T
14	A	R	E	S		B	A	R	F	İ	K	S		A	N
15	K	A	L	E	V	A	L	A		Y	A	R	A	S	A
16	A	F		D	E	İ		K	L	E					
17	S	A	L	E	R	N	O		E						
18		T	E	F	E		R	O	K	A					
19	S		N		M	E	S	K	E	N					
20	A	Z	A	P		L	A		N	A					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB' den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Tolga ve Duru Bekar, İstanbul

Ali Mete İdeci, İstanbul

Beren Bozoğlan, İzmir

Duru Sunay, İzmir

*Makbule Hazal Kaplan,
Kırıkkale*

Melek Naz Boğar, Tekirdağ

Beren Tiryaki, İstanbul

Nazlı Sarnav, İstanbul

Eylül Tezler, *Ankara*

Batuhan Coşkundeniz, *İstanbul*

Aynur Aysel Karataş, *Samsun*

Doğukan Kaygun, *Ankara*

Doğasu Kaygun, *Ankara*

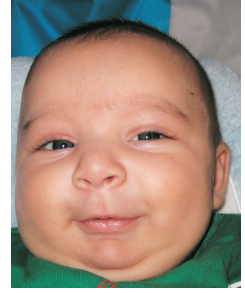
Bulut Büyükturhan, *Ankara*

Emirhan Yönet, *İstanbul*

Yusuf Acar, *Afyonkarahisar*

Mehmet Alkın Polat, *Ankara*

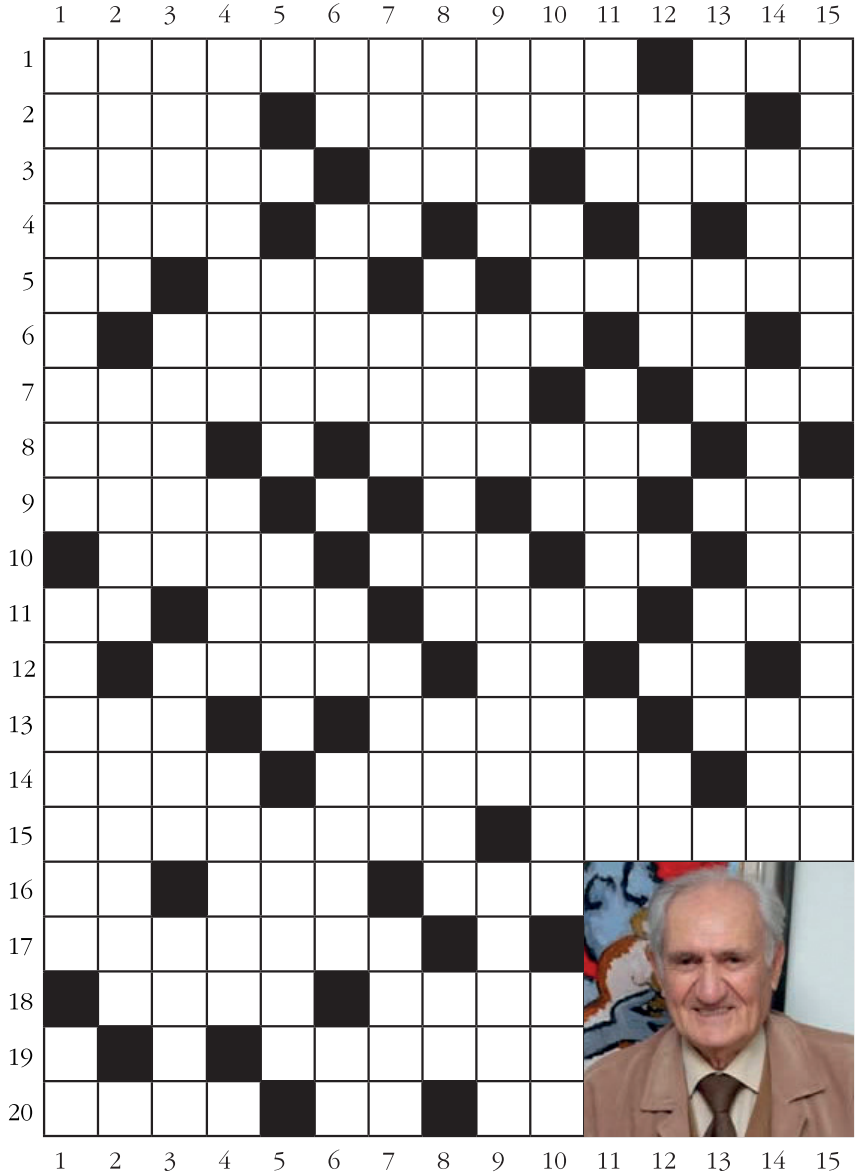
Selin Çimen, *Ankara*

Duru Ercan, *Denizli*

Özge Eylül Öksüz,
Alanya

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

SOLDAN SAĐA: 1-1925-2016 yılları arasında yaşamış olan fotoğrafta görülen ressam ve sanat tarihçimiz.-Tanrı. **2-**Alımlı, güzel, hoş..-Güney Amerika'da yaşayan çok iri, zehirsiz bir yılan türü. **3-**Bir şeyin olmasına veya hastanın iyileşmesine sebep olan önemli madde.-Baston. Eski ve yamalı hırka. **4-**İşler vaziyette olan.-Litrenin kısa yazılışı.-Radyumun simgesi-Talyumun simgesi. **5-**Akademik bir unvanın kısa yazılışı.-Ulu, yüce.-Bravo anlamında bir sözcük. **6-**Çözümsel, çözümlü.-Nauru'nun plaka işareti. **7-**Uygarlık.-Fakat, lakin. **8-**Karışık renkli.- İnce şeritler hâlinde kesilip kurutulmuş hamur. **9-**Tuna nehri üzerinde Ukrayna'ya ait bir liman şehri.-Tümör.-Yapma, etme. **10-**Anlam.-Arapça'da ben.-Bir binek hayvanı.-Hile. **11-**Kuzu sesi.-Ced.-Bilgili, kültürlü kişi.-Bir peygamber adı. **12-**Briçte oyunu yükselttiğini bildirme..-Radonun simgesi.-Kemiklerin yuvarlak ucu. **13-**Bilgisayarlarda kullanılan bir sıkıştırma programı.-Bilgiçlik taslayan.- Baba veya ecdaddan olan büyük, önceden gelen. **14-**Yunan mitolojisinde savaş tanrısı.- Çeşitli beden hareketleri yapmaya elverişli yükseklikte, iki ayak üzerine tutturulmuş çubuklu jimnastik aracı.-Tarla sınırı. **15-**Ünlü Fin destanı.-Johann Strauss'un ünlü opereti. **16-**Bağışlama.-İşe alım testlerinde kullanılan metodun kısa yazılışı.-Güreşte bir oyun. **17-**İtalya'da bir liman kenti. **18-**Dokuma tezgâhında tarağı tutan ağaç veya metal parça.-Salatalarda kullanılan ıtırılı bir bitki. **19-**Konut, ikametgâh. **20-**Büyük sıklığı, eziyet.-Lantanın simgesi.-Olumsuzluk belirten bir ek.

YUKARIDAN AŞAĞI: 1- 'Saat Sekizi Geç Vurdu', 'Kedi Aklı' adlı yapıtlarından tanıdığımız şairimiz.- İçine küçük çakıl taşlarına benzer şeyler konulan ve vurmali çalgı olarak kullanılan boş ve kuru kabak..-Nazi hücum kıtası. **2-**Afrika'da bir başkent.-Elekten geçirme.- Mekke çevresinde bulunan kutsal dağ. **3-**Kur'anda bir sure.-Bir ilimiz.- Güvenilir kişi.-Asya'da bir nehir. **4-**Akla uygun olarak, akıllıca.-İnanç.-Midye, istiridyeye gibi deniz hayvanlarının kabuğunda bulunan sert madde. **5-**Yumuşak yünlü kumaş.-Mercan adası.-Bir tür akciğer hastalığı. **6-**Uzaklık işareti.-'.... Marlen' (II. Dünya Savaşı sırasında ün kazanmış Alman şarkısı). En kısa zaman.- Dibi geniş olan bostan kuyusu. -Yabancı. **7-**Doğru yolu tutan kişi.-Sahip.-Soru.-Geminin, rüzgârın geldiği yöne döndürülmesi. **8-**Habeş soylusu.-Gümüş balığına verilen diğer ad.-Bir işletmenin ani batışı.-İlkel bir silah türü. **9-**Kiraya verilerek gelirden getiren mülk -İtici güç, ilham.- Kemerlerde kilit taşı.-Karda batmamak için ayağa takılan düzeneç. **10-**Numaranın kısa yazılışı.-Karga sesi.-Saka'ların ünlü destanı.-Adli işlerin görüldüğü resmi bina.-Valide. **11-**Yabancı bir uzunluk ölçüsü.-Boşaltım.-Büyük erkek kardeş. **12-**Meşe ağacı.-Stronsiyumun simgesi. **13-**Hızlı bir ritim ile çalınan bir müzik türü.-İskambil oyununda bir kağıt.-Dolayısı ile anlatma. **14-**Gelecek.- Bazı araçlarda üst üste konulmuş birkaç yassı çelikten yay.-İçine sıvı konulan genişçe kap. **15-**70'li yıllarda ülkemizde de çok beğenilerek izlenen yabancı bir dizi.-Büyük balıkçı kayığı.

Satranç

Mustafa Yıldız

YÜKSELEN İKİ YILDIZ

Son yıllarda ülkemizde yetişen iki satranççı günden güne güçleniyorlar ve küçük yaşlarına karşın büyük ustalık yolunda dolu dizgin ilerliyorlar. Katıldıkları uluslararası turnuvalardaki başarılarıyla göğsümüzü kabartıyorlar. Daha önce adından söz ettiğimiz Ediz Gürel 15, Yağız Kaan Erdoğmuş ise henüz 12 yaşında.

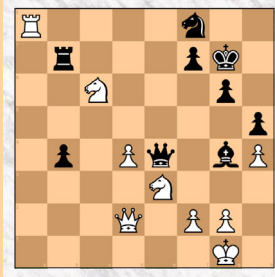
Ediz Gürel

Yağız Kaan Erdoğmuş

Yağız Kaan Erdoğmuş – Nikhil Dixit, Bakü Açık 2023

Sicilya Savunması Rossolimo Atak devam yolundan gelen yandaki konumda iki tarafın da başarısı, geçer piyonunu diğerinden önce vezire yükseltmesine bağlı. Bu nedenle Erdoğmuş, **29.d5** oynuyor. Bu stratejik piyon sürüşünün başka çıkarımları da var: Rakip şaha giden çaprazı beyaz vezire açıyor ve c6'daki atı siyah vezirin tehdidinden koruyor. **29... b3 30.Vb2+ f6 31.Aa5 Kb5 32.Axb3 Vb4** Siyah, yarışan piyonu yitirdi. **33.Ka3 Ad7 34.Va1 Ae5 35.Ad4 Kb7 36.Kb3 Ve7 37.Kxb7 Vxb7 38.f4**

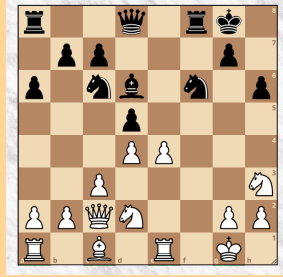

Af7 Vezir kanadı savaşımını kazanan Beyaz, şah kanadında oynamaya başladı. **39.Axg4 hxg4 40.Ae6+ Şh6 41.Vxf6 g3** Şah kanadında da 1 siyah piyon düştü. Siyah da 1. yataydan mat etmek istiyor. **42.Vg7+ Şh5 43.Vh7+ Şg4 44.Vxg6+ Şxh4 45.Vh7+ Şg4 46.Vh3# 1-0** Yağız Kaan Erdoğmuş, 11 yaşındayken Dünya'nın en küçük yaşta Uluslararası Usta unvanını kazanan satranççısı oldu. Şimdi hedefi Dünya'nın en genç Büyük Ustası olmak."

Yağız Kaan Erdoğmuş - Dominik Horvath, Subway Satranç Festivali, İspanya, 2023

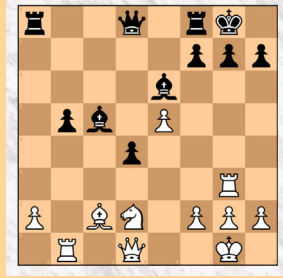
Yandaki konumda Siyah, merkezdeki çatal tehdidine karşın çılgınca bir atağa kalkışıyor. **16...Fxb2+** Erdoğmuş yarım saat düşünüp bu fili alıyor. **17. Şxh2 Ag4+ 18.Şg1 Vh4 19.Kf1 Ae3 20.Vd3 Axf1 21.Axf1 Ve1 22.e5! Kf7 23.Kb1 Kaf8 24.Ff4 Vh4 25.Fg3 Vg4 26.Ke1 Ad8 27.e6! Ke7** Piyon alınmazdı. **27...**

Axe6?? 28.Ah2 Vezir sıkıştırdı, at düşürdü. 28.Ah2 Vf5 29.Vxf5 Kxf5 30.Fxc7! Beklenmeyen darbe! File dokunulamaz. 30...Kxc7 31.e7 ve yeni vezir sahneye çıkar. 30...Kxe6 31.Kf1 Kxf1+ 32.Axf1 Ke8 33.Fxd8 Kxd8 İki at kaleye karşı kazanabilir. 34.Ae3 g5 35.Af2 Şf7 36.Ad3 a5 37.g4 b6 38.Şf2 Şe6 39.Af5 Kh8 40.Ae5 Kh7 41.Ag3 b5 42.Şe3 b4 43.c4 dxc4 44.Axc4 Kc7 45.Şd3 Kf7 46.Af5 h5 47.Şe4 h4 Siyah'ın da geçer piyonu oldu ama beyaz piyon daha hızlı ilerliyor. 48.d5+ Şf6 49.Ae5 Kh7 50.d6 h3 51.d7 Kh8 52.Ac6 h2 53.Ag3 Siyah terk etti. **1-0** Çok güzel bir oyun sonu. Yağız Kaan bu turnuvada kazandığı 7,5 puan ile ilk GM normunu aldı.

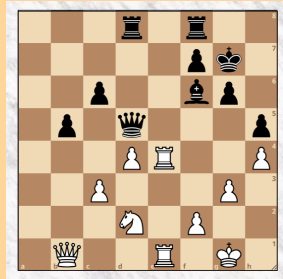
Ediz Gürel - Velimir İvic, FIDE Dünya Kupası Bakü, 2023

21. hamleden sonra oluşan yandaki konumda h7'den fil fedası sonuç verir mi? Artık iyi bilinen h7'den fil fedası Gürel – İvic oyunun 21. Hamlelerinden sonra oluşan yandaki konumda sonuç verir mi? Görelim: 22.Fxh7 Şxh7 23.Vh5+ Şg8 24.Vh6 g6 Zorunlu hamleler. 25.Ae4 Fe7 26.Kf3! Ff5 f6 karesindeki değişimlerden sonra vezir ile g7'den mat önlenmiş görünüyor ama Gürel'in şapkasında daha çok tavşan var! 27.Kxf5!! Ka6 Kale alınamaz. 27... gxf5 28.Af6+ Fxf6 29.exf6 ve 30.Vg7# mat. **28.Kf3!** Siyah terk etti. **1-0** 29.Kh3 ve 30.Vh7 (Vh8) mat görülüyor. Bu güzel oyun Dünya satrancının devlerinin gözlerini korkutmaya yetti.

Ediz Gürel - Vugar Asadlı, Avrupa Şampiyonası, Sırbistan, 2023

Oyunun 37. hamlesinde oluşan yandaki konumda Siyah, kazancı zorlamak için yeni bir yola giriyor. 37...c5! Beyaz atın d2'de korumasız duruşu bu sürüşe yol açıyor. 38.Af3 b4 39.c4 Vxc4 40.Kc1? Burada 40.dxc5 Vxc5 41.Kxb4 ile yine eşitlik var. 40...Vd5 41.Kxc5 Vb7 42.Kc4? b3 43.Kc3 b2 Piyon yürüyor da yürüyor. 44.Ke2 Kb8 45.Kd2 Kfe8 46.Kcd3 Ve4 47.Kd1 Kec8 48.Ae1 Kc4 Beyaz terk etti. **0-1** Piyonun vezire çıkışını figür yitirmeden önlemek olası değil.

Katkılarından dolayı Yulia Gökbulut'a çok teşekkür ederim.

mustafayildiz@butundunya.com.tr

Bize Gönderilen Kitaplardan

Şekerin Tarihi

Ulbe Bosma

Say Yayınları

Uzun tarihlerinin çok büyük bölümünde insanlar rafine şeker olmadan da yaşamlarını gayet güzel sürdürdüler. Ne de olsa rafine şeker, tüketmeye mecbur olduğumuz bir besin değil. Toz şeker ilk kez MÖ 6. yüzyılda üretildi, ama yine de sonraki 2500 yıl boyunca çoğu halkın beslenme rejiminde marjinal bir ürün olarak kaldı. Sonra birdenbire her yere yayıldı. Şeker nasıl oldu da yediğimiz tüm besinlerin içine sızmayı başardı, hastalıkları ve ekolojik krizi besleyip büyüttü? Şeker; sanayileşme, emek göçü ve beslenme değişiklikleri yoluyla bazı kültürleri yok edip, bazı kültürleri ise sıfırdan yaratarak her kıtada yaşamı dönüştürdü. Şeker servet kazandı, hükümetleri yozlaştırdı ve teknokratların politikalarını şekillendirdi. Dünyayı değiştirecek sonuçlar doğuran özgürlük çığlıklarını kışkırttı. Bu tatlı madde 2000 yıl boyunca politikalarımızı, sağlığımızı ve çevremizi nasıl değiştirdi?

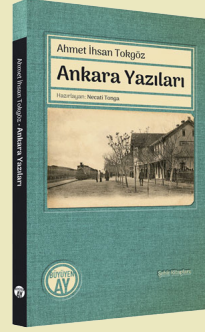

Ankara Yazıları

Ahmet İhsan Tokgöz

Büyüyenay Yayınları

Ankara, tarih boyunca çeşitli devletler tarafından yönetilen, işgal edilen, muhasara altında tutulan, bazen yakılan-yıkılan ama her zaman stratejik konumunu koruyan önemli bir şehirdir. Ne var ki Ankara üzerine kalem oynatıp kelimeler üreten insanlar, böylesi uzun ve zengin tarihe sahip bir şehri çeşitli cepheleriyle incelemeye kalkıştıklarında elde bulunan kaynakların azlığını görerek şaşırırlar. Çünkü birkaç şiir parçası, bazı hatıra kırıntıları ve Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sinin Ankara bölümü istisna tutulursa; şehrin siyasi, kültürel ve ekonomik panoramasını izleyebileceğimiz kaynak yok denecek kadar azdır. Bu eser, Ankara tarihi hususundaki eksikliği gidermek gayesiyle hazırlanmıştır. Ahmet İhsan, edebiyat tarihimize damgasını vuran Servet-i Fünûn dergisinin sahibi olmasının yanı sıra, edip kimliğiyle de dikkat çeken bir şahsiyettir ve kaleme aldığı gezi yazılarıyla edebiyatımızda önemli bir boşluğu doldurmuştur.

Tevazu Kitabı

Prof. Dr. Emine Gürsoy Naskali
Armağanı

Göksel Öztürk

Paradigma Akademi Yayınları

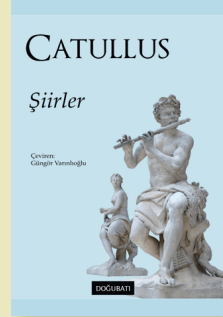
Türk kültürünün derinliklerindeki seyyah yahut haddeden geçmiş nezaket"; "Türk kültüründe ayrıntıları aydınlatan" Celal Bayar'ın torunu biliminsanı Naskalı'ya vefa kitabı: "Önemli olan bize verilen hayatı nasıl yaşadığımızdır. Bir amaç uğrunda mı, yoksa yaprak gibi savrulurak mı? Bilinçli bir bilgilenme, bilgilendirme arayışı olmadan gereksiz işler yaparak da bir hayat sürdürülebilir, ama kalıcılığın anahtarı üretimdir. Bir akademisyenin arkasında bıraktığı silinmez iz, geride bıraktığı eserler ve dokunabildiği öğrencileri ile meslektaşlarıdır.

Şiirler

Gaius Valerius
Catullus

Çeviren:
Güngör Varın-
lıoğlu

Doğu Batı
Yayınları

Catullus, Roma edebiyatında İ.Ö. I. yüzyılda iyisiyle kötüsüyle duygularını saklamadan, çekinmeden şiire dökmüş bir ozandır. Onun bugün de ilgiyle okunabilmesi bu özelliğine bağlıdır. Sevgisi-nefretiyle, dostluğu-düşmanlığıyla yapısının yansıdığı dizelerdeki coşku, zaman ve uzam sınırlarını aşmış, günümüze gelmiş, ülkemize girmiştir. 1940'lı yıllarda Catullus'un kimi şiirlerinin çevirisi, zamanın kültür etkinliğinin tanığı Tercüme Dergisi'nde yayımlanmıştır. Daha sonraları bunlara yenileri eklenmiştir. Catullus'un Carmina'sı (Şiirler'i) ise, dergimizin yayın kurulu üyesi Ender Varınlıoğlu'nun eşi Güngör Varınlıoğlu'nun Türkçe yazılmışçasına ilk kez çevirisi sansürlenmiş biçimiyle (1978), ikinci kez de gözden geçirdiği biçimiyle (1999) sansürlenmeden Kültür Bakanlığı yayınları arasında çıkmıştır.

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: KUMSAL UYSAL, BURSA

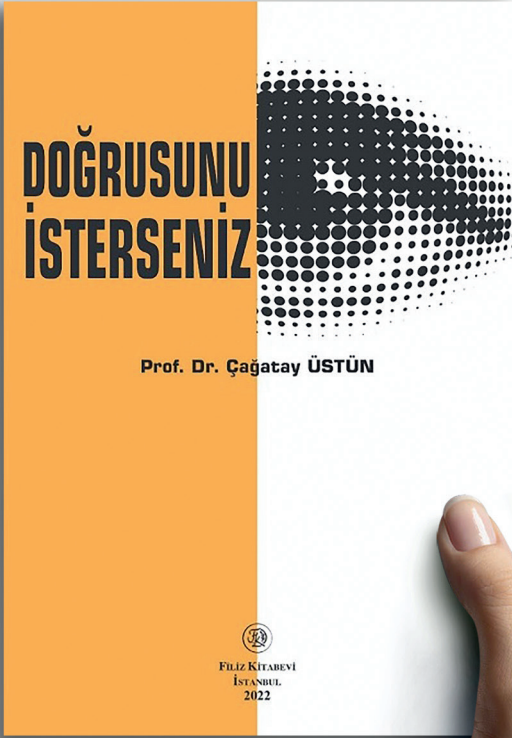
“Doğru ve yanlış arasındaki bulmacada tüm boş kutucukların
“doğru” kelimesini oluşturmak üzere dolmasını hayal ediyorum.

Hayal gerçeğe dönüşebilir.

Bu kitap o noktadan bir başlangıç yapıyor.

Sizlerle buluşan satırlarda doğrunun üstünlüğünü, değişik konulardaki
tek doğrunun varlığını fark edeceksiniz.

Eğer doğrusunu aramak istiyorsanız, bu kitabın yolculuğuna çıkmalısınız.”

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

RATİP TAHİR BURAK

Donanma için saraya ve hükümete karşı sözünü sakınmayan deniz subayı babasının izinden gitti. Kaptanı olduğu gemide Lozan'dan dönen İnönü'nün portresini çizdi. Yaşamı boyunca yanında yer aldığı İnönü ona ressamlığı önerdi. Dil bildiği için Dışişleri Bakanlığı'na geçti. Katıldığı Cumhuriyet'in ikinci yıl kutlama balosunda çizdiği Atatürk portresini, Gazi ve salondakiler de gecenin anısına imzaladı. İnönü'nün: "Hani Avrupa'ya gidip resim çalışacaktın?" anımsatmasıyla Atatürk'ün yurtdışına eğitime gönderdiği ressamların arasına katıldı. Atatürk'ün ve Ankara'ya gelen yerli yabancı konukların portrelerini çizdi. Yaşananları tarihe çizgilerle not etti. Resmi kurum ve evlerde eksikliğini gördüğü resim sanatının gücünü yaptığı tablolarla giderdi. Atatürk'ün istediği ve beğendiği bakanlıklarda sergilenen "Ergenekon" resmine ikincisini de ekledi. Tabloları yakın tarihte kayboldu. İlk Türk gazete bant çizgi romanını hazırladı. Denizcilik tarihini görsel yapıtlarıyla anlattı. 27 Mayıs'tan sonra milletvekili seçilen ilk karikatürcü oldu.

